

ՍԴՅԿ-Ի ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ ԿԸ ՎՍԱՐՅԵՑՆԵՆ, - « ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԶԵՏ ԶԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐՑ ՉԿԱՅ »

Մամուլային ասուլիսի ժամանակ, ճախէն աջ ընկերներ՝ Նարեկ Գալստեան, Գեորգ Բերբուրեքեան եւ Վարդան Խաչատրեան

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցության Հայաստանի նորընտիր վարչության ներկայացուցիչները, Դեկտեմբեր 17-ին կայացած մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին հաւաստիացուցին, որ Կուսակցութեան ներս տեղի ունեցած հարցերը ոչ մէկ առնչութիւն ունին իշխանութիւններուն հետ եւ մանաւանդ համագործակցութիւն չկայ անոնց հետ:

«Յանկութիւն չկայ դուրս գալու Հայ Ազգային Կոնգրէսի կազմից, եւ համագործակցելու ենք Կոնգրէսի հետ, եթէ ՀԱԿ-ի կողմից դա ընդունելի լինի», - ասուլիսի ընթացքին յայտարարեց Ազգային ժողովի պատգամաւոր Վարդան Խաչատրեան ու աւելցուց որ Սեպտեմբերին կայացած Կուսակցութեան Ընդհանուր Համագումարի

ժամանակ ընդունուած բանաձեւը որեւէ փոփոխութիւն չէ կրած:

Վարչութեան նորընտիր ատենապետ Գեորգ Բերբուրեքեան խօսելով ներկուսակցական վէճերու մասին յայտնեց, որ Կուսակցութեան արձանագրած յաջողութիւններու եւ անյաջողութիւններու պատասխանատուն առաջին հերթին ղեկավարն է եւ հետեւաբար, այսօրուայ իրավիճակի մեղաւորը Լուսմիլա Սարգսեանն է: «Կային նախադրեալներ, բայց վերջերս մամուլում տեղի ունեցած հրապարակումները, ներքին կեանքի վերհանումը վերջնականապէս լցրեցին Կուսակցութեան շարքերի համբերութեան բաժակը», - ըսաւ ՍԴՀԿ Հայաստանի

Շաբ.ը էջ 4

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՏԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԽՕՍՆԱԿԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՆԵՐՈՒ ԴՐԱՆԵՐՈՎ ԿԸ ԾԱՌԱՅԵ ԹՐԵԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՍԴՀԿ Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի մէկ հարորդագրութիւնը կը տեղեկացնէ, որ Միացեալ Նահանգներու Ներկայացուցիչներու Տան նախկին խօսնակ Տանիս Հասթըրթ արձանագրուած ըլլալով հանդերձ որպէս թրքական կառավարութեան գործակալ, ամսական 40 հազար տոլար կը ստանայ պետական պիւտձէ՛ն, ինչպէս նաեւ գրասենեակի, հեռախօսի, ինքնաշարժի եւ այլ ծախսերու գումարները, այդ բոլորը օգտագործելով Հայկական Յեղասպանութեան բանաձեւերուն դէմ լուսաբանական աշխատանքներ տանելու ընթացքին:

Տանիս Հասթըրթի գործունէութեան անդրադարձած է մեծ

վարկ վաճառող «Politico» կազմէջը, հարցականի տակ առնելով անոր գործունէութեան օրինականութիւնը:

Ըստ հրապարակումին, որպէս նախկին խօսնակ Տանիս Հասթըրթ իրաւունք ունի մինչեւ հինգ տարի գրասենեակային եւ այլ ծախսերու համար գումարներ ստանալու պետական գանձէն, պայմանաւ որ սակայն, այդ գումարները չօգտագործուին լուսաբանական նպատակներու համար: Նկատի առնելով որ Տանիս Հասթըրթ այլ գրասենեակ չունի, հետեւաբար ան այդ գումարները կ'օգտագործէ օրէնքներու խախտ

Շաբ.ը էջ 4

ԵՆԻՍԿ-Ի ԶԱՄԱԶԵԿՈՒՑՈՂՆԵՐԸ «ՄԱՐՏԻ 1»Ի ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԶԵԿՈՅՑԸ ՔԱՅԱՏԱԾ ԵՆ ՄԻԱԿՈՂՄԱՆԻ

Եւրոպայի Խորհուրդի Խորհրդարանական Վեհաժողովի (ԵՆԻՍԿ) կայքէջին վրայ տեղադրուած է Հայաստանի հարցով համագեկուցողներու գնահատականը՝ Հայաստանի Ազգային ժողովի «Մարտի 1»-ի ժամանակաւոր յանձնաժողովի գեկուցի վերաբերեալ:

Անդրադառնալով ԱԺ պատգամաւոր Սամուէլ Նիկոյեանի գլխաւորած յանձնաժողովի աշխատանքին, համագեկուցողներ՝ ձոն Բրեսքոտ եւ Ժորժ Գոլոմպիէ ընդգծած են, որ յանձնաժողովի առաջարկութիւնները ցոյց կուտան, որ այն աւելի խորքային վերլուծութիւն կատարած է «Մարտի 1»-ի իրադարձութիւններու վերաբերեալ, քան ինչ արտացոլուած է գեկուցին մէջ:

Այս հակասութիւնը, ինչպէս նաեւ այն ոճը, որով յանձնաժողովը որոշ հարցեր ընդգծած է, իսկ որոշ հարցերու խուսափած է անդրադառնալ, ըստ համագեկուցողներու, տպաւորութիւն կը ստեղծէ, որ Սամուէլ Նիկոյեանի գլխաւորած յանձնաժողովը ամէն գնով խուսափած է դէմ գալ «Մարտի 1»-ի իրադարձութիւններու վերաբերեալ պաշտօնական վարկածին կամ չէ ուզած սուր քննադատութեան ենթարկել իշխանութիւններու կատարած քայլերը:

«Այս ինքնագրաբանութիւնը ցաւալի է, քանի որ այն կասկածի տակ կը դնէ կատարուած հետաքննութեան վստահելիութիւնը», -

ըսած են համագեկուցողները: Բացի այդ, ըստ համագեկուցողներու, Խորհրդարանի յանձնաժողովի գեկուցին մէջ ընդհանրապէս չեն քննարկուիլ եւ չեն վերլուծուիլ Մարտի 1-2-ին յաջորդող իրադարձութիւնները, մասնաւորապէս՝ ընդդիմութեան մեծ թուով կողմնակիցներու ձեռքալուծութիւններն ու քրէական հետապնդումները:

Անդրադառնալով Մարտի 1-ին տեղի ունեցած 10 սպանութիւններու բացայայտման հարցին՝ ձոն Բրեսքոտ եւ Ժորժ Գոլոմպիէ յայտնած են, որ մինչ օրս որեւէ յստակ արդիւնք չկայ: Հետեւաբար, ըստ համագեկուցողներու, պէտք է յայտնաբերուին այն գնդակները, որոնցմով սպանուած են Մարտի 1-ին զոհուած 10 անձերէն 5-ը, ինչպէս նաեւ պէտք է յայտնաբերուին այն գէնքերը, որոնցմով սպանուած են այդ մարդիկ: Յատկապէս հաշուի առնելով, որ կան վկայութիւններ այն մասին, որ այդ գնդակներէն առնուազն 3-ը կրնան արձակուած ըլլալի ոստիկանութեան կողմէ:

Եթէ այդ մտահոգութիւններուն յստակ պատասխաններ չտրուին, ապա, ըստ համագեկուցողներու, անոնք կը յանգեցնեն ենթադրութիւններու, որ ոստիկանութիւնը կը փորձէ քողարկել տեղի ունեցածը:

ԵՆԻՍԿ-ի հայաստանեան պատ-

Շաբ.ը էջ 4

ԹՈՒՐԲ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԸ ԱՅՑԵԼԱԾ ԵՆ ԾԻԾԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴ

Անցնող շաբթուայ ընթացքին Հայաստան այցելած խումբ մը թուրք լրագրողներ, Դեկտեմբեր 19-ի առաւօտեան եղած են Հայոց Յեղասպանութեան զոհերու յուշահամալիր՝ Ծիծեռնակաբերդ, եւ ծաղիկներ դրած՝ յաւերժական կրակի մօտ, կը տեղեկացնէ News.am լրատուական կայքէջը:

Ապա անոնք այցելած են Յեղասպանութեան թանգարան, ուր ծանօթացած են թանգարանի ստեղծման պատմութեան, նպատակներուն ու ծրագիրներուն: Թանգարանի տնօրէն Հայկ Դեմոյեան տեղեկացուցած է, որ լրագրողները հետաքրքրուած են Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակին նուիրուած միջոցառումներ

րուն առնչուող հարցերով, նաեւ հարկական կողմի մասնակցութեամբ՝ ստեղծուելիք հայ-թրքական պատմական ենթալիանաժողովով:

Դեմոյեան յայտնած է, որ սկզբունքային դիրքորոշում ունի Հայոց Յեղասպանութեան փաստի քննարկման անթոյլատրելիութեան մասին: Ան ընդգծած է, որ Հայաստանի մէջ աւելի ազատ են, կարելի է արտայայտուիլ, մինչդեռ Թուրքիոյ ներկայացուցիչները՝ 301 յօդուածի սպառնալիքի տակ, չեն կրնար ազատ արտայայտուիլ:

Դեմոյեան ըսած է նաեւ, որ մէկ տարուայ ընթացքին Հայոց Յեղասպանութեան թանգարան այցելած են 3 թուրք քաղաքացիներ:

ՇՆՈՐՅԱՒՈՐ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

Կաթողիկէ Ս. Ծնունդի տօնին առթիւ «Մասիս» կը շնորհաւորէ հայ Կաթողիկէ համայնքը, մաղթելով յաջողութիւն եւ բարօրութիւն: Այս առթիւ յայտնեմք, որ «Մասիսի» լոյս պիտի չտեսնէ յառաջիկայ շաբաթ եւ մեր նոր տարուայ յատուկ թիւը պիտի հրատարակուի Հայկական Ծնունդի նախօրեակին:

Շաբ.ը էջ 4

ՕՐՈՒԲԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒՆ ԴԵՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՍԱԿԳՑՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ՀԱՐՑԵՐՆ ՈՒ ԳՈՆԿՐԵՍԻ ՄԵՐ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ

Գ. ԽՈՏԱՆՆԱՆ

Շրջանէ մը ի վեր Հայաստանեան մամուլը եւ լրատուական կայքէջերը լայնօրէն կ'անդրադառնան Ս.Գ. Հնչակեան Կուսակցութեան Հայաստանի կառուցէն ներս տեղի ունեցող իրադարձութիւններուն: Հասկնալի է որ, այդ լրատուամիջոցները կը կատարեն իրենց առաքելութիւնը եւ կը լուսաբանեն տեղի ունեցող իրադարձութիւնները, մանաւանդ որ հարցը կը վերաբերի աւանդական կուսակցութեան մը, որ վերջին տարիներուն կարողացաւ վերածուիլ Հայաստանի քաղաքական թատերաբեմին վրայ կշիռ ներկայացնող քաղաքական ուժի, իր շուրջ համախմբելով մեծ թիւով երիտասարդներ ու նաեւ տարբեր ժամանակներուն երկրի կառավարման համակարգէն ներս բաւականին բարձր պաշտօնները վարած եւ հանրութեան կողմէ ծանօթ անձնաւորութիւններ:

Սակայն, այս օրերուն ականատես կ'ըլլանք այնպիսի երեւոյթներու, որոնք զարմանք կը յառաջացնեն Հնչակեան Կուսակցութեան Հայաստանի ու սփիւռքի շարքերուն մօտ եւ հարցականի տակ կը դնեն մեզի դաշնակից նկատող լրատուամիջոցներու եւ շրջանակներու քաղաքական գիտակցութեան մակարդակը:

Սեպտեմբերի վերջերուն Երեւանի մէջ տեղի ունեցաւ Հնչակեան Ընդհանուր Համագումարը, Հայաստանի եւ Սփիւռքի պատգամաւորներու մասնակցութեամբ: Համագումարի նախօրեակին իսկ, նշմարելի էր որ Հայ Ազգային Գոնկրէսի կողմնակից մամուլը կը փորձէր տարակարծութիւններ գտնել Կուսակցութեան ներս, անդադար արձարծելով Հայ Ազգային Գոնկրէսէն Հնչակեան Կուսակցութեան դուրս գալու եւ իշխանութիւններու կողմէ վերահսկելի նոր ընդդիմադիր շարժումի մը միանալու մասին անհիմն նիւթեր: Կը խորհէինք որ, այդ կասկածները պիտի փարատէին ու նման հրապարակումները վերջ գտնէին, անմիջապէս որ հանրութեան սեփականութիւնը դառնար Համագումարի պաշտօնական յայտարարութիւնը, որ եկաւ վերահաստատելու Ս.Գ.Խի վճռակամութիւնը՝ շարունակելու պայքարը յանուն երկրէն ներս ժողովրդավարութեան, օրինակաւորութեան եւ սահմանադրական կարգի վերահաստատման, որ եղած է Հայ Ազգային Գոնկրէսի հիմնական կարգախօսը:

Սակայն, Համագումարի աւարտէն ետք իսկ, նոյն լրատուամիջոցները շարունակեցին իրենց նախկին ընթացքը ու Հնչակեան Կուսակցութեան դէմ շղթայազերծուած արշաւը նոր մակարդակի հասցուցին, երբ Կուսակցութեան միացաւ ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամաւոր վարդան Սաչատրեանը: 2008-ի նախագահական ընտրութիւններէն ետք ծայր առած Համաժողովրդական Շարժումի առաջին գիծերուն վրայ գտնուած քաղաքական ընդդիմադիր գործիչը յանկարծ դարձաւ՝ «իշխանութիւններու գործակալ», որու նպատակն է առաջին հերթին դառնալ ատենապետ ու ապա փոխել Կուսակցութեան քաղաքա-

կան ուղղութիւնը: Այս անհեթեթութիւններուն դժբախտաբար սկսան հաւատալ նաեւ Կուսակցութեան ներս դեկավար պաշտօններ վարող կարգ մը անհատներ: Վերջին տարիներուն Ս.Գ.Խի յառաջխաղացքին ու հեղինակութեան բարձրացման մէջ անժխտելի դերակատարութիւն ունեցած, այժմ արդէն նախկին ատենապետուհի Լուսմիրա Սարգսեան, Գոնկրէսէն ներս որոշ անհատներու ուղղակի եւ կամ անուղղակի քաջալերութեամբ, վերջին ամիսներու իր գործունէութեամբ եւ յատկապէս իր հրապարակային ելոյթներով, եկաւ խախտելու Հնչակեան Կուսակցութեան բոլոր աւանդութիւններն ու կանոնները:

Աւելին, վերջին շրջանին ան կը փորձէր «առեւանգել» Յունուար 9-ին նախատեսուած համագումարը եւ Կուսակցութեան զորքերը նոր-նոր անձիք ընդունելով կ'ուզէր ապահովել իր վերընտրութիւնը: Այս բոլորը ընդվզում յառաջացուցին՝ առաջին հերթին Հայաստանի մեր ընկերներուն մօտ, որոնք ստիպուած եղան անվստահութիւն յայտնելու իրենց ատենապետին եւ ապա կտրուկ քայլերու դիմելով, կազմակերպեցին արտակարգ համագումար մը, ուր ընտրուեցաւ նոր վարչութիւն՝ երիտասարդ տարրերէ բաղկացած:

Արտակարգ Համագումարէն անմիջապէս ետք, Հայ Ազգային Գոնկրէսի Քաղաքական Խորհուրդը զարմանալի եւ անբացատրելի շտապողականութեամբ մը եկաւ յայտարարելու թէ, ինք օրինաւոր կը նկատէ Լուսմիրա Սարգսեանի ատենապետութիւնը:

Գոնկրէսի մեր ընկերները պէտք էր լաւ իմանային, որ իրենք չէ որ պիտի որոշեն, թէ ո՞վ է Հնչակեան Կուսակցութեան օրինաւոր ատենապետը: Այդ իրաւունքը վերապահուած է միայն Ս.Գ.Խի շարքերուն եւ կառուցներուն: Նորընտիր վարչութիւնը կը վայելէ ոչ միայն Հայաստանի հնչակեանութեան բացարձակ մեծամասնութեան վստահութիւնը, այլ նաեւ Կեդրոնական վարչութեան եւ սփիւռքի բոլոր միաւորներու զօրակցութիւնն ու նեցուկը:

Ս.Գ.Հնչակեան Կուսակցութիւնը իր ամբողջ պատմութեան ընթացքին եղած է անշեղորէն սկզբունքային իր քաղաքական կեցուածքներուն ու դիրքորոշումներուն մէջ: Այդ մեկնակէտէն լրացած, ան առաջին օրէն միացաւ Հայ Ազգային Գոնկրէսին, սակայն յատակ դարձնելով բոլորին, որ ինք, ինքնուրոյն կուսակցութիւն է, իր հարուստ պատմութեամբ եւ գաղափարախօսութեամբ եւ պատրաստ չէ կցորդ դառնալու որեւէ այլ կազմակերպութեան եւ կամ քաղաքական դաշինքի:

Կը յուսանք որ, յառաջիկայ օրերուն կիրքերը կը հանդարտին եւ Գոնկրէսի մեր դաշնակիցները կ'անդրադառնան, որ 123-ամեայ կուսակցութեան հետ իրենց յարաբերութիւնները չեն կրնար կառուցել անհատներու վրայ եւ պարտաւոր են յարգելու Հնչակեան Կուսակցութեան անկախութիւնն ու ատանձնայատկութիւնները:

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՆԵԿՊՈՏ

ՅԱԿՈՐԲԱԴԱՆԵԱՆ

Արդէն մի քանի օր է, որ Հայաստանի քաղաքական շրջանակները սկսել են ամփոփել 2009 թուականը: Այդ ամփոփումներն անցնում են որոշակի աւանդականութեան շրջանակում՝ ընդդիմադիր գործիչները տարին համարում են բաց թողնուած հարաւորութիւնների եւ ձախողումների տարի, իսկ իշխանական գործիչները ինչ որ բան գտնում են ու տարին որակում են յաջողութեան տարի: 2009 թուականի համար այդ առումով ունիվերսալ օգտագործման է դարձել հայ-թուրքական գործընթացի թեման: Ընդդիմադիր գործիչները, որպէս կանոն, այդ գործընթացին յղում անելով խօսում են Հայաստանի խայտառակ ձախողման եւ կապիտուլեացիայի մասին, իսկ իշխանական գործիչները յայտարարում են, որ 2009 թուականը դիւանագիտական յաջիւնակների տարի էր, վկայակոչելով հայ-թուրքական գործընթացը:

Անկեղծ ասած, թէ կապիտուլեացիայի, թէ յաղթանակի մասին գնահատականները ներկայիս իրավիճակում իսկապէս չափազանցուած են: Սա իհարկէ ոսկէ միջինի քարոզ չէ: Ընդհանուր առմամբ, կա կոնկրետ գործընթաց, բայց չկայ այդ գործընթացի կոնկրետ բովանդակութիւն՝ հայ-թուրքական ստորագրուած արձանագրութիւններից բացի: Հայաստանի պետական շահի տեսանկիւնից, այդ արձանագրութիւններն ինքնին բաւական վատ տեքստ ունեն եւ պարունակում են բացայայտ եւ քողարկուած բազմաթիւ ծուղակներ, որոնց մասին յատկապէս շատ խօսուեց արձանագրութիւնների հրապարակմանը յաջորդած օրերին՝ օգոստոսի 31-ից յետոյ: Բայց ակնյայտ է նաեւ, որ հայ-թուրքական կոչուած գործընթացը միայն արձանագրութիւնները չեն: Դրանք գործընթացի կարեւոր մասերից են, բայց ոչ ամբողջը: Հայ-թուրքական գործընթացը ներառում է աշխարհաքաղաքական աւելի լայն հոսանքներ, որտեղ խաչուած են Հայաստանից ու թուրքիայից նոյնիսկ հարիւրաւոր կամ հազարաւոր կիլոմետրեր հեռու գտնուող շահեր:

Այդ առումով, Հայաստանի կապիտուլեացիայի մասին խօսելը թէ վաղ է, թէ կարծես թէ անիմաստ եւ անբովանդակ: Հայաստանն այդ գործընթացում եթէ ուզի էլ, չի կարող կապիտուլեացուել: Գուցէ աներկբայ է, որ հայ-թուրքական գործընթացի Հայաստան-թուրքիա տիրոջթում թուրքիան դրել է Հայաստանին կապիտուլեացիայի վիճակի հասցնելու ինդիք եւ ձգտում է այդ նպատակին: Եւ թերեւս աներկբայ է, որ եթէ բանը մնայ միայն Հայաստանի դիւանագիտական ունակութիւնների եւ իշխանութեան քաղաքական կամքի ու մտածողութեան յոյսին, ապա կապիտուլեացիայի վիճակը կարող է շատ աւելի շուտ առաջանալ, քան թուրքերը կ'ակնկալեն: Բայց բարեբախտաբար հայ-թուրքական գործընթացն ունի աւելի լայն համատեքստ եւ շրջանակը, ու ամէն ինչ չէ, որ մնացել է Հայաստանի իշխանութեան քաղաքական կամքի եւ մտածողութեան ու դիւանագիտական ունակութիւնների յոյսին: Դա անշուշտ ոչ բոլոր դէպքերում է նպաստա-

ւոր, երբ մեր փոխարէն հարցեր լուծուած են: Բայց, լաւ է գտնէ, որ այլոց շնորհիւ մեր հարցերը քիչ թէ շատ բարւոք վիճակում են, այլապէս դրանք վաղուց էին «լուծուել»:

Հետեւաբար, թերեւս աւելի առարկայական կը լինի Հայաստանի կապիտուլեացիայի մասին խօսելու փոխարէն ընդամէնն առարկայօրէն մատնանշել այն ճանապարհները, որոնք կը նպաստեն հայ-թուրքական գործընթացի Հայաստան-թուրքիա հարթութեան վրայ Հայաստանի դերի բարձրացմանը, եթէ չասենք պարզապէս այդ դերը նոր առաջացնելու մասին: Հայաստանին թոյլ չեն տա կապիտուլեացուել, քանի որ հայ-թուրքական գործընթացի լայն, աշխարհաքաղաքական համատեքստում Հայաստանը միշտ լինելու է պէտքական գործօն թուրքական գործօնի դէմ խաղարկելու համար: Բայց Հայաստանը չի կարող եւ իրաւունք չունի բաւարարուել նրանով, որ ինքը միշտ պէտք է գալու որեւէ գերտէրութեան, հետեւաբար այդ գերտէրութիւնը երբեք չի թողնի կործանուել: Դա է ինդիքը: Խնդիրը կապիտուլեացիան կամ յաղթանակը չեն: Դրանք վերջնական արդիւնք են ենթադրում, վերջնական տեսք, մինչդեռ հայ-թուրքական գործընթացը մի երկար եւ բաւական բարդ գործընթացի սկիզբն է դեռ կարծես: Դրանով ոչ թէ ինչ որ բան աւարտուելու է, այլ դեռ նոր է միայն սկսելու: Ուրեմն, պէտք չէ խօսել լաւ կամ վատ աւարտի մասին, որովհետեւ այդ աւարտը չի գալու

Շարք էջ 5

ՄԱՍԻՍ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՁԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿԳՑՈՒԹԵԱՆ Արևմտեան Ամբրիկայի Շրջանի ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՏՕՔԹ ԱՐՇԱԿ ՊԱՇՏՆԵԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ՝ ԳԱԲՐԻԷ ՄՈՒՆՅԵԱՆ ՍԱՅԱԿ ԹՈՒԹԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ ԿԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ Գեռ. (626) 797-7680 Ֆաքս. (626) 797-6863 E:Mail: massis2@earthlink.net http://www.massisweekly.com MASSIS Weekly Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA 1060 N. Allen Ave. Pasadena, CA 91104 Phone: (626) 797-7680 Fax: (626) 797-6863 (USPS 667-310) (ISSN 0744-334X) Published Weekly Except Two Weeks in August ANNUAL SUBSCRIPTION RATES: USA \$50.00, Canada \$60 (Second Class), \$75.00 (Air Mail) Overseas \$85.00 (2nd Class Mail), \$125.00 (Air Mail). All payments must be made in US funds & Drawn on US banks. Periodicals Postage Paid at Pasadena CA. Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY 1060 N. Allen Ave. Pasadena, CA 91104

ՐԱՅԱՍԱՆ

ՄԱՍՆԱԲՈՐ ԴԵՌՈՒՍԱԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԽՈՒՍԱՓՈՒՄ ԵՆ ԴԵՌԱՐՁԱԿԵԼ ՓԱՇԻՆԵԱՆԻ ԳՈՎԱԶԴԱՅԻՆ ՖԻԼՄԸ

«ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՌԱՏ-ԻՈՅ»: Մասնաւոր հեռուստա- ընկերութիւնները խուսափում են նոյնիսկ վճարովի հի- մունքներով հեռարձակել Երե- ւանի թիւ 10 ընտրատարած- քում Յունուարի 10-ին անց- կացուելիք լրացուցիչ ընտ- րութիւններում Ազգային ժո- դովի պատգամաւորի թեկնա- ծու, անագատութեան մէջ գտնուող «Հայկական ժամա- նակ» օրաթերթի գլխաւոր խմբագիր Նիկոլ Փաշինեանի մասին պատմող գովազդային ֆիլմը: Այդ մասին «Ազա- տութիւն» ռադիոկայանի հետ գրոյցում ասաց Փաշինեանի վստահուած անձ Արամազդ Դալամ- քարեանը:

Քաղաքական քանտարկեալ եւ Ազգային ժողովի թեկնածու Նիկոլ Փաշինեան

«Որեւէ հիմնաւորում չեն նշում, միայն ասում են, որ այդ ֆորմատով [հեռարձակել] չեն կարող», - աւե- լացրեց նա:

Դալամքարեանը նշեց, որ կէս ժամ տեւողութեամբ ֆիլմը հակա- իշխանական քարոզչութիւն կամ կոչեր չի պարունակում, այլ պատ- մում է Փաշինեանի անցած ճանա- պարհի մասին, բայց հեռուստաըն- կերութիւնները զգուշանում են, քա- նի որ, ըստ նրա, քաղաքական ենթատեքստ են տեսնում:

«2007-ից մինչեւ այսօր հե- ուստատեսութիւնը, մեծ հաշուով, փակ է եղել մեր աւջեւ», - նշեց Փաշինեանի վստահուած անձը:

Երեւանի Կենտրոն եւ Նորք- Մարաշ համայնքների ընդհանուր

իրաւասութեան դատարանում հոկ- տեմբերի 20-ից ընթանում է Փաշին- եանի նկատմամբ դատարավարու- թիւնը, 2007-2008 թրուականներին «զանգուածային անկարգութիւն- ներ կազմակերպելու» եւ «իշխա- նութեան ներկայացուցչի նկատ- մամբ բռնութիւն գործադրելու» մեղադրանքներով:

Յունուարի 10-ին կայանալիք քուէարկութեանը պատգամաւորա- կան մանդատի համար պայքարե- լու են Մարքսիստական կուսակ- ցութեան նախագահ Դաւիթ Յա- կոբեանը, Քաղաքագէտների միու- թեան նախագահ Հմայեակ Յով- հաննիսեանը, «Ազգային միաբա- նութիւն» կուսակցութեան անդամ Արա Սիմոնեանը եւ «Հայկական ժամանակ» օրաթերթի գլխաւոր խմբագիր Նիկոլ Փաշինեանը:

«ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ» ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԵԿԱԿԱՐԸ. «ՄԵՆՔ ՊԱՏՐԱՍ ԵՆՔ ԶԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԵԼ ԶԱՄԱՐՆՉԱԿԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՂ ԿԱՈՅՑԻՆ ԴԵՏ

Haynews.am-ի հետ գրոյցում ժառանգութեան խորհրդարանական խմբակցութեան ղեկավար Ստեփան Սաֆարեանը, պատասխանելով ՄԴԶԿ-ի հետ կապուած վերջին իրադարձութիւնների շուրջ ժառանգութեան տեսակէտը՝ նշեց. «Շատ ցաւում եմ, որ նման խնդիր կայ Հնչակեան կուսակցութիւնում: Միւս կողմից պէտք է նշեմ, որ մեզ համար լեզուի մե օրինական է ՄԴԶԿ այն ղեկավարը, որին ընդունում է իր շարքերի մեծամասնութիւնն ու Համահնչակեան ընտանիքը»:

Յիշեցնենք, որ այսօր ՄԴԶԿ Կենտրոնական վարչութիւնն արդէն իսկ արել էր մի յայտարարութիւն, որտեղ նշուած էր, որ որպէս ատենապետ համասիրու Հնչակեան կառույցները ընդունում են Գէորգ Պերկուպերկեանին:

ԶԺԿ-Ն ԶԱԿ-ԻՑ ԿՈՈԵԿՏՈՒԹԻՒՆ Է ՊԱՅԱՆՁՈՒՄ

ԶԺԿ-ն յայտարարութիւն է տա- րածել, որտեղ մասնաւորապէս աս- ւում է.

«Հայ Ազգային Կոնգրէսի» կենտրոնական գրասենեակի անդամ Աշոտ Սարգսեանը այսօր «Հայկա- կան ժամանակ» օրաթերթում հան- դէպ է եկել ծաւալուն յօդուածով, որտեղ, մասնաւորապէս նշում է. «Թերեւս առաջին անգամ հայ իրա- կանութեան մէջ ընդդիմութիւնը դրսեւորեց քաղաքական պատաս- խանատուութեան որակներ, որոնք, ըստ մեզանում տարածուած պատ- կերացումների, կարող է ունենալ իշխանութիւնը, բայց ոչ ընդդիմու- թիւնը՝ իշխանութեան համար պայ- քարը ստորագրանելով երկրի շահե- ռին»:

այդ գնահատականները շատ հեռու են անաչառ լինելուց եւ միայն վնասում են ընդդիմադիր շարժա- նը: Ինչ է՝ Կարէն Դեմիրճեանը չի դրսեւորել քաղաքական պատաս- խանատուութեան որակներ՝ 1998 թ. երկիրը գերծ պահելով ցնցում- ներից եւ արիւնահեղութիւնից, թէ՛ Հայաստանի ժողովրդական կու- սակցութիւնն է երկրի շահերը ստորագրանել իշխանութեան հա- մար մղող պայքարին՝ սկզբունք- քայլի տարաձայնութիւնների պատ- ճառով դուրս գալով իշխանութիւ- նից»:

Յայտարարութիւն հեղինակնե- րը յուսով են, որ «մեր գործընկեր- ները այսուհետ աւելի անաչառ կը լինեն իրենց գնահատականներում»:

2009Թ. ԱՄԵՆԱԾԱՆՐՆ Է ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՁԱՆՈՒՄ

Հայաստանի կառավարող վար- չախմբի վարած տնտեսական եւ ֆինանսական քաղաքականութիւնը որեւէ ձեւով չեն զսպում ճգնաժամի խորացող վտանգները, աւելին, ծառայելով օլիգարխիկ իշխանու- թեան անձնական հարստացմանը, աւելի են խորացնում այն: Այդ մասին ասուած է ընդդիմադիր Հայ ազգային կոնգրէսի տարածած յայ- տարարութեան մէջ:

դրամն արժեւորուեց աւելի քան 15 դրամով»,- նշում են ՀԱԿ պատաս- խանատուներն եւ մանրամասնում. «Այսինքն, իշխանութիւնն արեց ամէն ինչ՝ ապահովելու համար ներկ- րող օլիգարխիների համար էժան արտարժոյթ ձեռք բերելու հնարա- ւորութիւնը՝ մի դէպքում պետա- կան պահուստների, միւս դէպքում՝ բնակչութեան խնայողութիւնների կողոպուտի հաշուին՝ այդ ամէնը որպէս ամանորեայ նուէր մատուցե- լով հասարակութեանը»:

Կոնգրէսի տնտեսական յանձ- նախումբն ամփոփել է 2009թ. ար- դիւնքները, եւ նկատել, որ «աւար- տին մօտեցող 2009 տնտեսական տարին՝ ամենածանրն է նորագոյն ժամանակաշրջանում՝ իր աննախա- դէպ տնտեսական անկմամբ, աղքա- տութեան աճի տեմպերով, ինչը պայմանաւորուած է ոչ այնքան համընդհանուր տնտեսական ճգնա- ժամով, որքան այդ պայմաններում սեփական ժողովրդին աւելի հիմ- նաւոր կողոպտելու վարչախմբի մո- լուցքով»:

ՀԱԿ-ը լիշեցնում է, որ բազմա- թիւ անգամ ներ գոշուցրել է իշխանութիւններին՝ գերծ մնալ նման քաղաքականութիւնից՝ կոչ անելով վարել լողացող արտարժոյթի քա- ղաքականութիւն, չվստնել արտա- քին պահուստները, որոնք հետա- գայում համալրուած են օրէջքով աճող արտաքին պարտքի հաշուին, եւ որպէս գնաճի զսպման մեխանիզմ՝ վերացնել տնտեսական մենաշնորհ- ները: «Նշուել են նաեւ արտարժու- թային ներարկումների արդիւն- քում տնտեսութեան դրամազրկման հետեւանքները, այն վտանգները, որ պարունակում է դրամի արհեստա- կան արժեւորումը: Ակնյայտ է, որ կենտրոնական բանկի նման քաղա- քականութեան հետեւանքով մօտ ապագայում կրկին ականատես ենք լինելու դրամի կտրուկ արժեզրկ- մանը, որը հերթական կործանարար հետեւանքներն է ունենալու տնտե- սութեան վրայ», - նկատել են ՀԱԿ տնտեսագէտներն ու նշել, որ տնտե- սական ծանր վիճակից դուրս գալու ելքը միակն է՝ «սահմանադրական կարգի վերականգնումը, ժողովրդի կողմից ընտրուած, նրան հաշուետու եւ պատասխանատու օրինական իշխանութեան հաստատումը»:

«Տարեմուտին այդ մոլուցքը դրսեւորուեց առաւելագոյն չափով: Տարուայ գէթ մէկ օրն արժանապա- տիւ անցկացնելու նպատակով սովոր- ական մարդկանց ծրագիրը բախ- ուեց դաժան մի աճաբարութեան: Վերջին շաբաթներին կենտրոնա- կան բանկն արժութային շուկայում իրականացրեց հսկայական ներար- կումներ՝ արտաքին պահուստներից վստնելով 150 մլն դոլար եւ դրանով զսպեց դրամի բնական արժեզրկու- մը: Ապա, վերջին օրերին, այն բանից յետոյ, երբ ամանորեայ ծախսերի համար սկսեցին շրջանա- ութեան մէջ մտնել բնակչութեան խնայած միջոցները, ընդամէնը մի քանի օրուայ ընթացքում, արդէն իսկ դոլարով յագեցած շուկայում,

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԾԳՆԱԺԱՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԶԱՄԱՐ ԳԱՂԹՈՂ ԶԱՅԵՐՈՒ ԹԻԸ ԿՐԿՆԱԿԻ ՆՈՒԱԶԵԼ Է

«ԹԵՐԹ»: Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամն անդրադարձել է արտագնայ աշխա- տանք գտնելու հայաստանցիների հնարաւորութիւնների վրայ: Այս մասին նշել է ՀՀ Միգրացիոն գործակալութեան պետ Գագիկ Եգանեանը:

Խօսելով ընդհանուր միգրացի- ոն հոսքի մասին՝ գործակալութեան պետը նշել է, որ 2009թ. Յունուար- Նոյեմբեր ամիսներին երկիր մուտք է գործել 1 մլն 290 հազ. 735 ներգաղթեալ, դուրս եկել՝ 1 մլն 329 հազ. 402 մարդ: Յաւելենք, որ ամբողջ տարուայ ցուցանիշները միգրացիոն գործակալութիւնը կը ներկայացնի 2010թ. Յունուարի վերջին: Ըստ Եգանեանի՝ եթէ ճգնա- ժամը ձգձգուի, դա կ'անդրադառ- նայ երկարաժամկէտ աշխատանքա- յին միգրանտների վրայ, ովքեր ստեղծուած իրավիճակից ելք գտնե- լու համար անցնում են աւելի ցածր աշխատավարձով աշխատանքի:

Ճգնաժամը, մասնաւորապէս, անդրադարձել է սեզոնային աշխա- տանքային միգրանտների վրայ: Ընդհանրապէս, ամէն տարի հայաս- տանցի աշխատանքային միգրանտ- ների թիւը կազմում էր մօտ 60-70 հազ.: Սակայն, ինչպէս նշել է Եգանե- անը, ճգնաժամի պատճառով «այդ ցուցանիշը կրկնակի նուազել է»:

ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ ՅՈՒՆՈՒԱՐ- ՆՈՅԵՄԲԵՐ ԱՄԻՍՆԵՐԻՆ ԿԱԶՄԵԼ Է 16 ՏՈԿՈՍ

Հայաստանի ազգային վիճա- կագրական ծառայութեան (ԱՎԾ) տուեալներով, Հայաստանի տնտե- սական անկումն այս տարուայ Յուն- ուար-Նոյեմբեր ժամանակահատ- ուածում կազմել է 16 տոկոս: Առաջին 9 եւ 10 ամիսների կտրուածքով Հայաստանի համա- խառն ներքին արդիւնքի (ՀՆԱ) անկման ցուցանիշը կազմել էր համապատասխանաբար 18,3 եւ 17,5 տոկոս:

ըով 38,4 տոկոս: Արդիւնաբերու- թեան ոլորտում անկումը կազմել է 9,9 տոկոս, գիւղատնտեսութեան ոլորտում՝ 0,2 տոկոս, ծառայու- թիւնների ոլորտում՝ 2,5 տոկոս:

Արտաքին առեւտրաշրջանա- ութիւնը տարեկան կտրուածքով արձանագրել է 28,5 տոկոս ան- կում:

Արժոյթի միջազգային հիմ- նադրամի եւ Համաշխարհային բան- կի հրապարակած կանխատեսում- ներով, Հայաստանը 2009 թրուակա- նը կ'եզրափակի ՀՆԱ-ի 15-ից մինչեւ 15,5 տոկոս անկմամբ:

ՄԱՍԻՍ ԱՄԵՆԱՎՍԱԶԵԼԻ ԱՂԲԻՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ

ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԸՆԿԵԼ Է ԻՐ ՍԱՐՔԱԾ ԾՈՒՂԱԿԸ

Հայաստան կատարած այցի վերաբերեալ թուրք լրագրողներն իրենց երկրի առաջատար լրատուամիջոցներում շուրջ 30 յօդուած են հրատարակել, որոնք աչքի են ընկել անաչառութեամբ: Այս մասին Դեկտեմբեր 21-ին լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասաց թուրքագետ Արտակ Շաքարեանը՝ ամփոփելով 15 թուրք լրագրողների՝ Դեկտեմբերի 17-20-ը Հայաստան կատարած այցի արդիւնքները: Թուրքագետը վերլուծութիւն է կատարել եւ նկատել, որ Հայաստանի մասին թուրք լրագրողների հրատարակումներում հայ պաշտօնեաների խօսքերը չեն խեղաթիւռուել: Աւելին, թուրք լրագրողների կարծիքը մեր երկրի մասին դրական է եղել: Եթէ մինչեւ Հայաստան ժամանելը նրանք մեր երկիրը աղքատ եւ յետամնաց էին պատկերացնում, ապա այցից յետոյ իրենց կարծիքը կտրուկ փոխել են:

Թուրքագետ Արտակ Շաքարեան

տազայում բարդ կը լինի դրական արդիւնք սպասել այդ գործընթացից:

Արտակ Շաքարեանի խօսքով, թէեւ Ղարաբաղեան հարցը որպէս նախապայման ընդգրկուած չէ արձանագրութիւններում, այն ներքաշուած է հայ-թուրքական գործընթացում: «Թուրքիան ընկել է իր սարքած ծուղակը: Լրագրողները հիմնականում նշում էին, որ թուրքիան ԼՂՀ հարցում արմատական փոփոխութիւն չի ուզում, թուրքիային անպայման պէտք է մի սիմվոլիկ ժեստ, թէկուզ եւս մէկ մոսկովեան հռչակագրի ստորագրում, որը ցոյց կը տայ, որ գործընթացը շարունակուած է», - թուրք լրագրողների տեսակէտն այսպէս ներկայացրեց թուրքագետը: Նա նշեց, որ թուրք լրագրողներն արտայայտել են Անկարայի մտահոգութիւնը, այն է՝ հայ-թուրքական գործընթացն աւելի արագ է զարգանում, քան հայ-ադրբեջանականը: Անկարան ուզում է, որ երկու գործընթացները զուգահեռ եւ միեւնոյն արագութեամբ ընթանան:

«Եւրասիա համագործակցութեան» հիմնադրամի նախաձեռնութեամբ 2010 թ. կը շարունակուեն երկու երկրների լրագրողների փոխադարձ ճանաչողական այցերը:

Թուրքագետը համոզուած է՝ այցի արդիւնքում հայ հասարակութիւնն աւելի ստոյգ իմացաւ, թէ թուրքիայում հայ-թուրքական արձանագրութիւններն ինչպէս են ընկալուած: Թուրքերն էլ յստակ իմացան Հայաստանի դիրքորոշումը: Թէեւ հայկական կողմը որպէս արձանագրութիւնների վաւերացման վերջնաժամկէտ մատնանշում է Փետրուար-Մարտ ամիսները, թուրքագետն Ապրիլի 24-ն է համարում որպէս հոգեբանական վերջնաժամկէտ: «Շատերն են ասում, որ եթէ մինչեւ Ապրիլի 24-ը թուրքիան չվաւերացնի արձանագրութիւնները, ԱՄՆ Կոնգրէսը, ամենայն հաւանականութեամբ, կը հաստատի Հայոց ցեղասպանութեան օրինագիծը:

Միաժամանակ, Արտակ Շաքարեանը նշեց, որ եթէ մինչեւ Ապրիլի 24-ը թուրքիան չվաւերացնի արձանագրութիւնները, հե-

«ՀԱՅ - ԹՐՔԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՅԼ ԽՆԴՐԻ ՅԵՏ ԿԱՊԵԼԸ ԱՆՅԵՌԱՏԵՍ Է»

Էդուարդ Նալբանդեանի հանդիպումը թուրք լրագրողներու հետ

«ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՌԱՏԻՑ»: Հայ-թուրքական յարաբերութիւնների կարգաւորման գործընթացը որեւիցէ այլ խնդրի հետ կապելը անհեռատես է, քանզի դա հակառակ է ոչ միայն ձեռք բերուած համաձայնութիւնների տրամաբանութեանը, տաւրին եւ ոգուն, այլեւ, ողջ միջազգային հանրութեան սկզբունքային դիրքորոշմանը: Այդ մասին յայտարարել է արտգործնախարար Էդուարդ Նալբանդեանը՝ ընդունելով Հայաստանում գտնուող թուրքական առաջատար լրատուամիջոցների լրագրողներին:

Պատասխանելով թուրք լրագրողների հարցերին, որոնք հիմնականում վերաբերում էին հայ-թուրքական յարաբերութիւններին եւ Ղարաբաղեան հիմնախնդրի կարգաւորմանը, Հայաստանի ար-

տաքին քաղաքական գերատեսչութեան ղեկավարն ընդգծել է, որ երկխօսութիւնը սկսուել է փոխադարձ ըմբռնմամբ, որ յարաբերութիւնների կարգաւորումը պէտք է լինի առանց նախապայմանների համաձայնութեան միջոցառում, եւ «այսօր նախապայմաններ առաջ քաշելը նշանակում է վերադառնալ այն փակ շրջանակին, որտեղ մենք գտնուել ենք գործընթացը սկսելուց առաջ»:

«Այն կողմը, որը կը փորձի նախապայմաններ առաջ քաշել, իր վրայ կը վերցնի համապատասխան հետեւանքների ողջ պատասխանատուութիւնը», - արտգործնախարարութեան մամուլի եւ տեղեկատուութեան վարչութեան փոխանցմամբ՝ ընդգծել է Էդուարդ Նալբանդեանը:

ԵՐԱՆՈՐՅՐԴԱՐԱՆԸ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒՄ Է ԽՕՍՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ ԱԴՐԲԵՋԱՆՈՒՄ

Եւրախորհրդարանը բանաձեւ է ընդունել Ադրբեջանի վերաբերեալ, որտեղ քննադատում է իշխանութիւններին՝ լրագրողներին ճնշելու համար, եւ յորդորում վերականգնել օտարերկրեայ հեռարձակողների՝ «Ազատութիւն» ռադիոկայանի, «Ամերիկայի ձայն»-ի եւ BBC-ի հաղորդումները:

Ընդունուած բանաձեւում եւրոպայի պատգամաւորները յորդորում են Ադրբեջանի իշխանութիւններին՝ վերանայել զրպարտութեան համար քրէական պատիժ սահմանող օրէնսդրական դրոյթը, պնդելով, որ այն շատ յաճախ մտրակ է դառնում՝ անկախ ու ընդդիմադիր լրագրողներին պատժելու համար:

Չնայած միջազգային կառույցների յորդորներին՝ ներկայումս առնուազն հինգ ադրբեջանցի լրագրող

գտնուում է ազատագրկման վայրերում: Վերջիններիս ազատ արձակելուց բացի, Եւրախորհրդարանը յորդորում է Ադրբեջանի իշխանութիւններին նաեւ համարժէք արձագանքել լրագրողների նկատմամբ կատարուած բռնութիւններին, բազմաթիւ բռնութիւններ մինչ օրս բացայայտուած չեն, մեղաւորները մնում են անպատիժ, փաստում է Եւրախորհրդարանի գեկոյցը:

Եւրախորհրդարանը Ադրբեջանի իշխանութիւններին յորդորում է վերականգնել օտարերկրեայ հեռարձակողների արտօնագրերը, ընդգծելով, որ պաշտօնական Բրիւսելն ու Բաքուն չեն կարող սերտ համագործակցութիւն զարգացնել առանց իսօքի ազատութեան ու մարդու իրաւունքների պաշտպանութեան:

« ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՄ ԻՅԵՏ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑ ԶԿԱՅ»

Շարունակուած էջ 1-էն

ատենապետը:

Միւս կողմէ, ՀԱԿ-ի քաղաքական խորհուրդը հանդէս եկաւ յայտարարութեամբ մը, ըսելով թէ կը շարունակէ ճանչնալ Լուսմիլա Սարգսեանի գլխաւորած վարչութիւն: Այս կապակցութեամբ ՄԴՀԿ Կեդրոնական վարչութեան ատենապետ Սեդրակ Աճէմեան Երեւանի մէջ լրագրողներուն յայտնեց, թէ ՀԱԿ-ը պէտք է աւելի լայնախոհ ըլլար ու սպասէր:

«Այս օրերուն ամբողջ արտասահմանեան տարածքի վրայ ՀԱԿ գոյութիւն չունի: Հնչակեան կուսակցութիւնն է, որ կը տանի իր աշխատանքը», - ըսաւ Ընկ. Աճէմեան ու աւելցուց, «ՀԱԿ-ի հետ համագործակցութեան առումով

որեւէ խնդիր չունինք, քանի որ ՄԴՀԿ-ն տարիներ շարունակ ընդդիմութիւն եղած է: «ՀԱԿ-ը գոյութիւն չունէր մեր՝ ընդդիմութիւն եղած ժամանակ: Մենք 10-12 տարիէ ընդդիմադիր քաղաքականութիւն կը վարենք: Պատահական երեւոյթ չէ, որ այսօր Հնչակեան կուսակցութիւնը ընդդիմութիւն է եւ ընդդիմադիր քաղաքականութիւնը պէտք է շարունակէ:

Կուսակցութեան ատենապետը շեշտեց որ, Հայաստանի հնչակեանութիւնը նոր ղեկավարութիւն ընտրած է եւ ՀԱԿ պէտք է ճանչնայ այդ ղեկավարութիւնը, քանի որ Համահնչակեան ընտանիքը, կը ճանչնայ եւ կ'ընդունի Գէորգ Բերբուքեանի ղեկավարած ՄԴՀԿ-ն:

ԿԸ ԾԱՌԱՅԷ ԹՐՔԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Շարունակուած էջ 1-էն

տումով:

«Որպէս Ամերիկայի հարկատու եւ Հայկական Յեղասպանութեան վերապրողի եւ գոհերու գաւակ խիստ դատապարտելի կը գտնեմ, որ իմ հարկային գումարները կրնան օգտագործուիլ թուրք կառավարութեան ծառայող եւ իմ նախահայրերու մասին պատմա-

կան ողբերգութիւնը ժխտող անձի մը կողմէ», - այս կապակցութեամբ յայտարարած է Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի ատենապետ Վազգէն Խոտանեան: «Հասթըրթ, իր անցեալի գործունէութեամբ եկած է ցոյց տալու թէ, պատրաստ է ծախուելու պատմութիւնը հերքողներուն եւ մարդկային իրաւունքներու դէմ պայքարողներուն», - աւելցուց Խոտանեան:

ուիրակութեան անդամ, Ազգային Ժողովի «Ժառանգութիւն» խմբակցութիւնը ներկայացնող Զարուհի Փոստանջեանի կարծիքով սակայն, համագեկուցողներու այս վերլուծութիւնը չի բաւարարէր Հայաստանի լայն հասարակութիւնը, քանի որ այն յստակ քայլեր չի մատնանշէր, թէ ինչ պէտք է կատարուի:

«Որովհետեւ ամէն անգամ կարելի է անդրադառնալ եւ ասել, որ այո, չեն բացայայտուել Մար-

տի 1-ի դէպքերի մեղադրեալները, այո, տեղի են ունեցել այսպիսի իրադարձութիւններ, այո, տարօրինակ է, որ մինչ օրս այսպէս է, բայց կոնկրետ քայլեր, թէ ինչ պէտք է արուի սրանից յետոյ եւ ինչպէս պէտք է արուի, որպէսզի այդ անձինք, ովքեր որ իրական մեղաւորներն են, նստեն մեղադրեալի աթոռին, եւ ինչպիսի պահանջներ պէտք է դրուեն՝ այս փաստաթղթի մէջ ներառուած չէ», - «Ազատութիւն» ռատիոկայանին ըսած է Փոստանջեան:

«ՐԱԽՏՈՒՄ ԵՄ, ՈՐ ՅԱՂԹԵԼՈՒ ԵՆՔ»

Քաղբանտարկեալ, »Յայկական ժամանակ« օրաթերթի գլխավոր խմբագիր, Երեւանի թիւ 10 պատգամաւորութեան թեկնածու ՆԻԿՈԼ ՓԱՇԻՆԵԱՆԸ պատասխանել է Iragir.am-ի հարցերին

-Ի՞նչու որոշեցիք առաջադրուել պատգամաւորութեան թեկնածու՝ թիւ 10 ընտրատարածքում. արդեօք այդ ընտրութիւնները նոր քաղաքական ալիք կը բարձրացնեն:

-Ես խոստացել եմ, որ անկախ նրանից՝ բանտում կը լինեմ, թէ ազատութեան մէջ, պէտք է օգտագործեմ յանուն Ազատ եւ Երջանիկ Հայաստանի, յանուն օրինականութեան եւ ազատութեան պայքարելու բոլոր հասու մեթոդները: Երեւանի թիւ 10 ընտրատարածքում 2010 թուականի Յունուարի 10-ին կայանալիք ընտրութիւններին իմ մասնակցութիւնը հենց այդ խոստումը ի կատար ածելու պարտականութեամբ է պայմանաւորուած:

-Կարծում եմ, Հայաստանի քաղաքացին, երեւանցին յաղթանակելու, իր ուժը գգալու կարիք ունի, եւ ես յոյս ունեմ, որ իմ առաջադրումը եւ յաղթանակը առաջիկայ ընտրութիւններում այդպիսի զգացողութիւններ կը պարգեւի ոչ միայն Երեւանի Կենտրոնի բնակիչներին, այլեւ ՀՀ իւրաքանչիւր քաղաքացու, ընտրական այս գործընթացում ներգրաւուած ցանկացած ակտիւստի: Այս է պատճառը, որ ընտրութիւններին մասնակցում եմ «Իմ յաղթանակը Քո յաղթանակն է» կարգախօսով: Ի վերջոյ, ես այսօր բանտում եմ, եւ ընտրական պրոցէսների վրայ ազդելու իմ հնարաւորութիւնները խիստ սահմանափակ են: Երբ ես առաջիկայ ընտրութիւններում յաղթող հռչակուեմ, բոլորին հասկանալի է դառնալու, որ այդ յաղթանակի հեղինակը ոչ թէ ես եմ, այլ այն մարդիկ, Հայ Ազգային Կոնգրէսի այն ակտիւստներն ու քաղաքական լիդերները, ովքեր այս օրերին կտրուած առտնին հոգսերից՝ նախընտրական աշխատանքի բեռն են կրում: Նաեւ այն մարդիկ, ովքեր Յունուարի 10-ի տօնական օրը չեն գլանայ եւ կը ներկայանան ընտրական տեղամաս:

-Ինչ վերաբերում է նոր քաղաքական ալիքին, այդ մասին որոշումները պէտք է կայացնի Հայ Ազգային Կոնգրէսի քաղաքական խորհուրդը: Կարծում եմ՝ Հայ Ազգային Կոնգրէսը ի գորու է նոր ալիք բարձրացնել ցանկացած պահի: Իսկ դրա մեկնարկը պէտք է տեղի ունենայ թիմային որոշման արդիւնքում:

-Խաչատուր Սուքիասեանը հրաժարուեց մանդատից՝ պատճառաբանելով, որ անդժ խորհրդարանում ինքն անելիք չունի. Յամաձա՞յն էք այդ գնահատականի հետ եւ ինչպէս էք պատկերացնում ձեր աշխատանքը նման խորհրդարանում:

-Իմ բարեկամ խաչատուր Սուքիասեանի որոշումը արժանի է մեծագոյն յարգանքի, դա քաղաքացու, տնտեսական գործչի արժանապատիւ բացը է: Ինչ վերաբերում է խորհրդարանին, այնտեղ իմ աշխատանքը պատկերացնում եմ նոյնիերպ, ինչպէս իմ ընկերները եւ ես, Հայ Ազգային Կոնգրէսը, որպէս քաղաքական ուժ արժանապատիւ եւ սկզբունքային գործունէութիւն է ծաւալել Հայաստանի աղտոտուած եւ անբարոյ քաղաքական դաշտում: Հայաստանի քաղաքական դաշտը ապականուած է պղծութեան աստիճան: Բայց հասկանալիօրէն այս փաստը մեզ հետ չի պահել քաղաքական գործունէութեամբ զբաղուելուց, որովհետեւ այդ գործունէութեամբ մենք սպասարկում ենք այն արժէքները, որոնց հաւատում ենք, այն արժէքները, որոնք լայն արձագանք են գտնում Հայաստանի հանրութեան շրջանում: Թող խորհրդարանը մտածի, թէ ինչպէս է աշխատելու իմ ներկայութեան պայմաններում: Ես մտածելու բան չունեմ: Ես վաղուց մտածել վերջացրել եմ:

-Որքանով էք ուշալ համարում ձեր ընտրուելու շանսերը:

-Ես հաւատում եմ այս ընտրութիւններում իմ թեկնածութիւնը պաշտպանելու որոշում կայացրած քաղաքական հսկայ թիմի պոտենցիալին, ես հաւատում եմ ընտրատարածքի ընտրողներին, ես հաւատում եմ, որ մենք յաղթելու ենք:

-Ուել մէկի համար գաղտնիք չէ, որ իշխանութիւններն ընտրութիւնների ժամանակ մշտապէս դիմում են ընտրակեղծիքների, ինչ կանէք, եթէ այս անգամ էլ դիմեն:

-Օրուայ հոգսը բաւ է օրուայ համար: Այս պահին մեր անելիքը յաջող քարոզարշաւ իրականացնելն է: Չնայած՝ քուէարկութեան օրը մենք հնարաւոր ամենամեծ ներկայութիւնն ենք ունենալու ընտրական տեղամասերում, եւ բոլոր հնարաւոր միջոցներով վերահսկելու ենք ընտրութիւնների օրինականութիւնը: Ես հաւատում եմ, որ մեր քաղաքական թիմը ի գորու կը լինի ընտրակեղծիքների մեքենայի դէմն առնել: Բայց ընտրակեղծիքների բացառման ամենակարճ ճանապարհը ընտրողների ակտիւութիւնն է, եւ հենց յաջող, բովանդակալից քարոզարշաւն է, որ մարդուն կը համոզի ընտրութիւնների օրը դուրս գալ տնից եւ գնալ ընտրական տեղամաս: Ընտրողների բաւարար ակտիւութեան դէպքում ընտրակեղծարարների գործը ահաւոր դժուար կը լինի, մանաւանդ որ մեր թիմը պատրաստուած է իրադարձութիւնների այդօրինակ զարգացմանը:

-Արդեօք ընտրութիւններում առաջադրուելու ձեր որոշումը չէք ստիպի իշխանութիւններին ձեր նկատմամբ արագ դատավճիռ կայացնել եւ ձեզ դատապարտելով դուրս թողնել ընտրապայքարից:

-Անկեղծ ասած, ես մտադիր եմ աւելի շատ մտածել մեր, քան թէ իշխանութեան անելիքների մասին: Մենք մեր գործը, մեր անելիքը պէտք է անենք անկախ իշխանութիւնների ձեռնարկած քայլերից, իսկ մեր անելիքը ոչ այնքան առանձին վերցրած ընտրատարածքում, այլ յանուն Սահմանադրութեան, յանուն Ազատ եւ Երջանիկ Հայաստանի մղուող պայքարում յաղթելն է: Իսկ յանուն այս արժէքների մեր մղած պայքարն անկասելի է, մեր յաղթանակը անխուսափելի է: Անկախ սցենարի նրբութիւններից, մենք պայքարելու ենք մինչեւ վերջ ու յաղթելու ենք:

ՄԴԿ ՐԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԼՈՅ ԴԻՒԱՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սոյն թուականի Դեկտեմբերի 16-ին Մաղկաձորում տեղի ունեցաւ ՄԴԿ Հայաստանի կառույցի արտահերթ 7-րդ համագումարը: Համագումարին մասնակցում էին կուսակցութեան բոլոր գործող կառույցները.

- 1.«Սարգիս Տիրուհի» ուսանողական-երիտասարդական միութիւն
2. «Հայկ Բժշկեանց» վետերանների միութիւն
3. Կապանի «Աղասի» մասնաճիւղ
4. Վանաձորի «Արչիլ Գորկի» երիտասարդական միութիւն
5. Արմաւիրի «Մեծն Մուրադ» մասնաճիւղ
6. Արմաւիրի մարզային կառույց
7. Մեղրիի «Փարամազ» մասնաճիւղ

Բազմակողմանիօրէն քննարկելով կազմակերպութեան մէջ ձեւաւորուած բարոյհոգեբանական միջավայրը, ինչպէս եւ ներկուսակցական յարաբերութիւններում գործող վարչութեան որոշ անդամների որդեգրած ուղեգիծը, համագումարը գտաւ, որ ՄԴԿ Հայաստանի կառույցի ատենապետին վերապահուած գործառոյթներն 2004 թ-ից իրականացրած Լիւդմիլա Սարգսեանը դրսեւորել է անթոյլատրելի կամայականութիւններ.

1. մեկուսացրել եւ չէզոքացրել է բազմաթիւ կուսակցական ընկերների եւ կուսակցական մասնաճիւղեր
2. Գուրգէն Եղիազարեանի հետ համատեղ ներկուսակցական խոհանոցի խնդիրները գանգուածային լրատուամիջոցներով շրջաբերման առարկայ է դարձրել
3. ՄԴԿ Կեդրոնական վարչութեան անդամներին մամուլով յանրաւի եւ կեղծ մեղադրանքներ է ներկայացրել
4. Զանգուածային լրատուամիջոցներով կուսակցական ընկերների հասցէին թոյլ է տուել անձը վիրաւորող արտայայտութիւններ

Նշուած դրսեւորումները համագումարը գնահատում է ոչ միայն որպէս կուսակցութեան կանոնադրութեան կոպիտ խախտումներ, այլ ամբողջականութեան մէջ վերցրած՝ որպէս հակակուսակցական գիծ, որը մեծ վնաս է հասցրել համասփիւռ հնչակեան շարժմանը:

Հաշուի առնելով վերը բերուած իրողութիւնները, ինչպէս եւ ՄԴԿ Հայաստանի տարածքային կառույցների բացարձակ մեծամասնութեան կողմից Լ. Սարգսեանին գրաւոր անվստահութիւն յայտնելու փաստը, համագումարը որոշեց Լիւդմիլա Սարգսեանին եւ Գուրգէն Եղիազարեանին հեռացնել ՄԴԿ շարքերից:

Համագումարը ուժը կորցրած է յայտարարում 2004 թ.-ից Լիւդմիլա Սարգսեանի կողմից ընդունուած վտարման, լուծարման ու կասեցման մասին որոշումները:

Համագումարում տեղի ունեցան նոր վարչութեան կազմի ընտրութիւններ, որոնց վրայ համագումարի կողմից դրուեց «ձեռք առնել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ Լ.Սարգսեանի հակակուսակցական գործունէութեան արդիւնքում առաջացած անարդարութիւններն ու սխալները ուղղելու համար:

ՄԴԿ ՄԱՍԼՈՅ ԴԻՒԱՆ
12-17-09

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՆԵԿՊՈՏ

Շարունակուած էջ 2-էն

դեռ երկար ժամանակ ու աւարտուն այդ քննադատութիւնը միշտ ընկալուելու է ժամանակավրէպ:

Բանն այն է, որ ներկայումս հայ-թուրքական յարաբերութեան քննադատութեամբ հանդէս եկող ուժերի գերակշիռ մասը համարում է, որ ներկայումս իր անելիքը միայն քննադատելն է, միայն վատ վիճակի մասին խօսելը, միայն դիւանագիտական խայտառակութիւնը մատնանշելն է: Դա անելիք էր արձանագրութիւնների գաղտնազերծումից յետոյ: Բայց այդ փուլը վաղուց արդէն աւարտուած է: Ով լսեց այդ SOS-ը՝ լսեց, իսկ ով չլսեց, նա հետագայում էլ չի լսելու: Հետեւաբար, հայ-թուրքական արձանագրութիւնների դէմ հանդէս եկող ուժերն այժմ պէտք է գիտակցեն, որ այդ գործընթացի վրայ ազդելու համար այլեւս պէտք է ոչ թէ հասարակութեան

ականջները ծանրացնել, այլ դառնալ գործընթացի մասնակից, սուբիեկտ, թէկուզ առայժմ միայն գործընթացի ներհայաստանեան քաղաքական ենթահարթութեան վրայ: Թէ ինչպէս, դա արդէն հենց իրենց որոշելիք խնդիրն է, իրենց մտածելիքն է: Բաւական է, որ նրանք աղաղակեն եւ ապաւինեն «հասարակութեան ակտիւացմանը», այդպիսով արդարացնելով իրենց անկենսականութիւնը:

Դե, իսկ հայ-թուրքական գործընթացը որպէս դիւանագիտական յաղթանակ որակումները թերեւս պէտք է արդէն որեւէ մեկնաբանութեան արժանացնել, որովհետեւ այդ որակումները պարզապէս կարելի է որակել ընդամէնը դիւանագիտական անեկղոտ, ինչը վկայում է, թէ Հայաստանի իշխանական վերնախաւը ինչ պատկերացումներով է ներգրաւուած հայ-թուրքական գործընթացին:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Եթէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հայերէն գիրքեր, եւ կը ցանկանաք զանոնք նուիրել Կայծ Երիտասարդական Միութեան գրադարանին՝ հաճեցէք կապ պահել մեզի հետ:

G.Y.O. 1060 N. ALLEN AVE. PASADENA, CA 91104
Norserount@sbcglobal.net

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԵՐԳ-ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

ԱԻՕԳԱԹՐՃԵԱՆ

Երգ-երաժշտութիւնը արուեստ-ներէն ամենէն հաղորդականն է ու ամենէն մատչելին: Մակայն այստեղ կ'առանձնացնենք ապրիլեան երգ-երաժշտութիւնը, որ կը հանդիսանայ կամ կ'ընդգրկէ պատգամը՝ ժառանգութիւն փոխանցելու վերապարտ սերունդէն երիտասարդ սերունդին: Ան իր մէջ կը համապարփակէ մշակոյթի ինքնաճանաչումը եւ ազգային արժէքները: Այդ ըստ եղծագործութիւններով կը տեսնենք, որ եղելոյթը վկայող գաղտնիքներ կան:

1850-էն առաջ թէեւ հնչած են գանազան հայերէն երգեր՝ հայ ժողովուրդի կուրծքի հեծեծանք, բողոքի ու ըմբոստութեան ձայներ՝ կեանքի անարդարութիւններուն դէմ, բայց երկար տարիներ մեր պատեանին մէջ քաշուելով՝ մեր ընտանիքին մէջ երգեցինք ու լսեցինք 24 Ապրիլ 1915-ի Յեղասպանութեան երգերը: Ապրիլեան երգ-երաժշտութիւնները, անկասկած, չիշողութիւններ են, բայց միեւնոյն ժամանակ քարոզական մեծ աշխատանք՝ միջազգային ընտանիքին ծանօթացնելու Ապրիլեան արհաւիրքը, որուն զոհ գնաց հայ ժողովուրդը՝ Երիտթուրքերու փանթուրքիզմի եւ համաթուրանական երազներուն:

Բոլոր արուեստներուն հիմքը անկասկած զգացմունքը եւ միտքն են: Յիշատակուած երգերը, անկախ իրենց երաժշտութեան սեռերէն, մեղեդիներու տարբերակներէն եւ օգտագործած լեզուներէն, բոլորն ալ յուզական են, Հայոց Յեղասպանութենէն արտայայտուած են իրենց ապրումները՝ իրենց դիտանկիւնէն: Այստեղ կ'ուզենք ուսումնասիրել յատկապէս Հայոց Յեղասպանութեան ազդեցութիւնը ժամանակակից երգ-երաժշտութեան վրայ:

Յիշենք ֆրանսահայ երգիչ Հանրի Թաշանը (Henri Tachan), որ ծնած է 1938-ին, Ալիէ շրջանի Մուլան քաղաքը (Ֆրանսա): Հայրը հայ, մայրը ֆրանսուհի: Բուն անունով՝ Հանրի Թաշճեան (Henri Tachdjian): Թաշան 13 տարեկանին կ'երագէր ըլլալ կամ Պեթհովէն կամ ֆրանսացի բանաստեղծ Ռեմպոյի նման: Ան հմայուած էր ժազ Պրելով: Հանրի իր բանաստեղծութիւններուն հիման վրայ երգեր գրած է: 1980-ին տուած է մենահամերգ՝ Փարիզի «Օլիմպիա» համերգասրահին մէջ եւ ճանաչման արժանացած է Ֆրանսայի տարածքին: Ստեղծագործութեան սկզբնական շրջանը զայն կ'անուանէին «աղմկոտ Թաշան»՝ իր ընդվզող կերպարին համար: Հանրի Թաշանի երգացանկը կ'ընդգրկէ գանազան տեսակի նիւթեր: Ան երգած է մահը, սէրը, կեանքը, պատերազմը եւ բռնութիւնը:

Թաշան եղած է ընդվզող եր-

գիչ, աւելի քան՝ պահանջատէր: Ան կը ներկայանայ իբրեւ ապաքաղաքականացած երգիչ:

Ֆրանսայի մէջ հետագային Թաշանը անուանած են «գրաւիչ ապստամբող»:

Հանրի Թաշանի հետ մեր ունեցած գրոյցի ընթացքին երեւան կուգայ, որ Հանրի, կառչած մնալով իր հայկական արմատներուն, գրած է երգ մը «Տիւփոն» («Dupont») վերնագրով, այս երգին երաժշտութիւնը նոյնպէս կը պատկանի Թաշանի եւ անոր գործընկեր Փիեռ Փեռէի (Pierre Perret): Ազգին նուիրած վերոյիշեալ երգին մէջ կը մատնանշէ իր հայ ըլլալը, ազգին տարագրութիւնը, իրենց բուն հայրենիքէն՝ Հայաստանէն գաղթը:

«Տիւփոն»ը ֆրանսական գանազան պատմութիւններու մէջ անորոշ գոյութեամբ մարդոց տրուած անունն է:

Թաշանի այս երգը հրապարակուած է անոր «Une pipe et pepe» անունով 1978-ին լոյս ընծայած ձայնասկիւնի մէջ, որուն 13-րդ երգն է «Տիւփոն»ը:

* * *

Նոյն աշխարհէն, կ'անցնինք Մեծ Արհաւիրքէն մագապուրծ փրկուածներու գաւակ, աշխարհահռչակ արուեստագէտ, երգիչ, դերասան, հեղինակ, մեծ բարերար Շարլ Ազնաւուր (եան) -ին (Charles Aznavour): Բուն անունով Շահնուր (Վաղինակ)՝ ան ծնած է 1924 Մայիս 22-ին, Փարիզ, ծնունդով վրացահայ երգիչ՝ Միշա Ազնաւուրեանէ եւ ատաբազարցի (Թուրքիա) դերասանուհի Քնար Պաղտասարեանէ (Փարիզի մէջ իրեն յանձնուած անձնաթուղթին վրայ գրուած է Փափագեան), որոնք փախուտ տուած էին Թուրք ջարդարարներէն եւ Փարիզ հասած՝ 1923-ին, իրենց հետ ունենալով միայն քանի մը գարդեղէններ, աղջիկ մը՝ Ալտան եւ մեծ հայր մը:

Ազնաւուրի մայրը, ունէր երկու եղբայր եւ մէկ քոյր, բոլորն ալ՝ Մեծ Եղեռնի ընթացքին անհետացած: Մայրը, ցեղասպանութենէն հազիւ ազատած, երդուած էր, որ ջարդերուն ընթացքին նահատակուած իր եղբոր՝ Վաղինակին անունը տայ իր մանչ գաւակին: Սակայն դարմանատան մէջ, ուր ծննդաբերութիւն ունեցաւ, երբ հիւանդապահուհին իրեն հարց տուած է, թէ «Անունն ի՞նչ էք ուզում դնել: Շահնուր: Ինչպէ՞ս, Շահնուր»:

Դա չափից աւելի էր բուժքրոջ համար, որ արդէն չզիտէր՝ գլուխը որ պատին տար: «Լա՛ւ, Շարլ, կը լինի՞: Գոնէ սա աւելի հասկանալի է: Դէ եղաւ-եղաւ, թող Շարլ լինի»:

Այս ձեւով է, որ Ազնաւուր ունեցաւ իր քաղաքային անունը:

Ծանօթ է մեզի եւ համայն աշխարհին Ազնաւուրի նշանաւոր երգերէն «Իլ սոն թոմպէ» (« Ils sont

tombes», Անոնք ինկան):

Շարլ Ազնաւուր, Փարիզի «Օլիմպիա» աշխարհահռչակ բեմին վրայ Հինգշաբթի, 24 Ապրիլ 1980-ին, համերգը կ'ընդհատէ յանկարծ եւ խոր ապրումով կը յայտարարէ. «Այսօր 65-ամեակն է մեր նահատակներուն, հայ ժողովուրդի մէկուկէս միլիոն նահատակներուն, որոնք զոհուեցան Վոսիորի փերուն: Գիտէ՞ք, որ ես ալ հայ եմ: Որպէսզի չմոռնանք անոնց յիշատակը, այս առիթով, յայտագիրէն դուրս պիտի երգեմ « Ils sont tombes» գործս»:

Աննախընթաց յուզումի այլիք մը կը խռովէ ներկաները, եւ հանդիսատեսը երգի միջոցով կը ծանօթանայ հայ ազգին կրած տառապանքին ու կոտորածին՝ ցեղապաշտ թուրքին կողմէ:

«Իլ սոն թոմպէ» երգը, որ միջազգային ընդունելութեան արժանացած է, խօսքերուն հեղինակն է Շարլ Ազնաւուր, իսկ երաժշտութիւնը Ազնաւուրի քեռայրը՝ Ժորժ (Տիրան) Կառվարենց (1932-1993). անոնք այս ստեղծագործութիւնը կը նկատեն հայութեան նուիրուած, իբրեւ պարտաւորութիւն եւ սիրտի զոհունակութիւն ստանալու միջոց: Ազնաւուր նախընտրութիւնը տուած է երգելու ընդհանրապէս մարդկայինը՝ մարդոց տառապանքները եւ սիրտանքները:

Ժորժ Կառվարենց, որ յօրինած է շարժանկարի աւելի քան 200 ժապաւէններու եւ հարիւրաւոր երգերու երաժշտութիւնը, հոս նաեւ օգտագործած է հայկական ժողովրդական մեղեդիներ: Կառվարենցի նշանաւոր եւ կարեւոր խօսքերէն է. «Այն անձը, որ իր ազգին չի վերադառնար, ինծի համար գոյութիւն չունի, այդ անձը կը նմանի իր ծնողքը ուրացած երիտասարդի մը»:

Ազնաւուր, Կիրակի, 4 Մայիս 1980-ին, առիթով մը, երբ կը հրաւիրուի «Մոնթէ Գարլօ» ձայնասփուռի կայան, տեղի ունենալիք հարցազրոյցի մը « Ils sont tombes» երգին մասին, կ'ըսէ. « Ils sont tombes» երգը պատմութիւնն է իմ ազգիս, հայ ազգին, որ մէկուկէս միլիոն նահատակ տուաւ, ենթարկուեցաւ Օսմանեան կայսրութեան կողմէ գործադրուած ցեղասպանութեան: Աւելին. անիկա երգն է նաեւ իրաւագրկեալ բոլոր ազգերուն»: Ու կ'աւելցնէ Ազնաւուր. «Վերջին հաշուով, ներկայ Թուրքիան, որ ինքզինք կը դասէ յառաջադէմ ազգերու կարգին, պէտք է ընդունի իր նախորդներուն՝ օսմանցիներուն կատարած Յեղասպանութիւնը եւ զիտակցութիւնը ունենայ հայերուն հետ երկխօսութեան նստելու»:

« Ils sont tombes» ֆրանսերէն երգը, թարգմանուած է երկու լեզուներու, անգլերէն (ուսի երկու տարբերակ) եւ հայերէն (ուսի երեք տարբերակ): Այստեղ տեղին է նշել, որ երգիչ Յարութ Փամպուքճեան եւս երգած է «նրանք ընկան» երգը սակայն երգին բառերը ոչ մէկ կապակցութիւն ունին Ազնաւուրի

երգին հետ, միայն եղանակն է որ նոյնն է: « Ils sont tombes» երգին մասին Ազնաւուր կ'ըսէ. «Անոնց նուիրած եմ (մէկուկէս միլիոն նահատակներուն,- Ա...) իմ «Անոնք ինկան» երգս: Անոնց հայրերը վայրագ ջարդերու ենթարկուեցան, իրենց հայրենի հողերէն տարագրուեցան, եւ մարդկութիւնը մեռաւ իրենց ժամանակ: ... Ես անձնապէս զոհերէն մէկն եմ այդ ողբերգութեան: Պարագաներս զոհ գացած են թուրքիոյ մէջ պատահած ջարդերուն»:

«Իմ կեցուած քննրովս կամ երգերովս, մանաւանդ «Անոնք ինկան» երգով, ես կ'ուզեմ աշխարհին ծանօթացնել հայ ժողովուրդը՝ իր մարդկային բոլոր զիծերով»:

Ազնաւուրի երկրպագուները, երբ իբրեւ լողունգ կը կանչեն «Անոնք ինկան», ան միշտ պատասխանած է (մանաւանդ երգի ծնունդի առաջին օրերուն). «ոչ, ոտքի են, եւ սկիզբն է միայն»:

Ազնաւուրի անցուցած դժուր օրերը պատճառ պիտի ըլլային, որ ան իր արուեստին տալ յուզաթաթաւ երանգ, թատերական բարձրացնելով ողբերգականի աստիճանին, իսկ հոգիի անասման, ազատ պոթիկուն թափը սեղմել զուսպ ալեկոծումներու մէջ, համբերութեամբ յուսացող յոյսերու մէջ:

Առիթով մը բանաստեղծ Ժան Քօթթօ ըսած է. «Ազնաւուրէն առաջ յուսահատութիւնը ժողովրդականութիւն չէր վայելեր»:

Շարլ Ազնաւուրի «Իլ սոն թոմպէ» երգը թարգմանուած է անգլերէնի եւ հայերէնի:

Նանոր Գապագեան թարգմանած է անգլերէնի «Տէյ ֆելլ» (« They fell») վերնագիրով: Իսկ հայերէնի թարգմանուած կան այլ տարբերակներ: Առաջինին թարգմանութեան հեղինակը անյայտ է մեզի: Երկրորդին թարգմանութիւնը կատարած է Լեւոն Վարդան՝ «Ինկան անոնք»: Երրորդը՝ Միխիթարեան միաբաններէն եւ Սեւրի Մուրատ-Ռաֆայէլեան գոլճի տնօրէն Հայր Ռաֆայէլ Անտոնեան՝ «Անոնք ինկան»:

Հայ տարագրեալներու գաւակ Շարլ Ազնաւուրի գրիչին պատկանող եւ Յեղասպանութեան նուիրուած յաջորդ երգն է «Լամամա» («La Mamma», «Մաման») վերնագրուած ստեղծագործութիւնը, զոր նուիրած է Հայոց Յեղասպանութենէն հազուադէպօրէն վերապարող մայրերուն, յատկապէս իր մօր՝ Քնարին, որ տեսած էր ծնողներուն, եղբայրներուն, քոյրերուն սպանողը՝ մէկը միւսին ետեւէն, երբ խոյս կուտային Տէր Զօրէն, ճողոպրելով մահուան ճիւղներէն եւ փորձելով ազատիլ անապատէն:

«Լա մամա» անունը կրող խտասայրիկին, լոյս տեսած 1963-ին, առաջին երգն է նոյն անունը կրող «Լա մամա» երգը:

«Լը փուան» թերթի լրագրող

Շաք-ը էջ 17

AUTHORIZED INDEPENDENT AGENT

Anthem

Blue Cross

BEDROS S. MARONIAN

818-500-9585

CA LIC.#0494056 • BMaronian@AOL.com

FAX 500-9308 ABA INSURANCE SERVICES 805 E. Broadway . Glendale, CA 91205

ԵՐՔԵՔ ՈՒՑ ԶԵ ՎԵՐԱՔՆՆԵԼՈՒ ՁԵՐ ԱՊԱԹՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ ՄԾԲԵԱՑԻ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ ՀԱՆԴԻՍԱԲՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՂՈՐԳ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

Ամէն տարի, աւանդութիւն դարձած գեղեցիկ սովորութեան մը համաձայն, 4րդ դարուն ապրած եւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ազգական Ս. Յակոբ Մծբնացի հայրապետին անուան տօնը, Հարաւային Քալիֆորնիոյ եւ յատկապէս Լոս Անճելըսի ամէն հին եկեղեցւոյ Ս. Յակոբի մէջ կը նշուի եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագով եւ որուն կը յաջորդէ եկեղեցւոյ «Յիշատակութեան Հիմնադրամ»-ի ննջեցեալներու հոգիներուն համար յատուկ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ ապա եկեղեցւոյ տարեկան տօնակատարութիւն՝ որուն ընթացքին առի երախտագիտութիւն հրապարակային կերպով կը պարգեւատրուի եկեղեցւոյ հաւատացեալ վաստակաշատ անդամ մը:

Այս տարի, Կիրակի, 13 Դեկտեմբեր, 2009ին, Սուրբ Յակոբ Հայց. Առաքելական եկեղեցւոյ անուանակոչման 68րդ տարեդարձին առթիւ, տեղի ունեցաւ եպիսկոպոսական Ս. Պատարագ, զոր մատուցեց Յովնան Արք. Տէրտէրեան, Թեմակալ առաջնորդ Արեւմտեան Թեմի, առընթերակաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ Արշակ քհնյ. Խաչատուրեանի եւ առաջնորդարանի երաժշտութեան վարիչ ու Սարկաւազաց ընդհ. պատասխանատու՝ Նարեկ քհնյ. Մաթարեանի:

Շաբաթ, 12 Դեկտեմբեր, 2009ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ Ս. Յակոբ մեծ սուրբին նախատօնակը: Այսպէս եկեղեցւոյ հովիւ Արշակ քհնյ. Խաչատուրեան, իր կողքին ունենալով Նարեկ քհնյ. Մաթարեանն ու սարկաւազաց դասը, յատուկ շարականներով եւ աղօթքներով պանծացուցին յիշատակը Մծբնացի մեծ սուրբին: Արարողութեան հետք ներկաներուն բաշխուեցաւ մատաղ, որ պատրաստուած ու նուիրուած էր տէր եւ տիկին Յակոբ Յունանեաններու կողմէ:

Յաջորդ օրը, Կիրակի, 13 Դեկտեմբերին, նոյն եկեղեցւոյ մէջ առաջնորդ սրբազան հօր կողմէ տեղի ունեցաւ սուրբ պատարագ եւ յաւուր պատշաճի քարոզ, ներկայութեամբ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւին, Մխական Խորհուրդի բոլոր անդամներուն, ինչպէս նաեւ

եկեղեցւոյ յարակից մարմիններու ներկայացուցիչներուն ու Լոս Անճելըսի բոլոր շրջաններէն հաւատացեալներու հոծ բազմութեան մը:

Յաւարտ սուրբ Պատարագի, աւանդութեան համաձայն, կատարուեցաւ յատուկ հոգեհանգստեան պաշտօն եկեղեցւոյ հիմնադիրներուն եւ բարերաններուն հոգիներուն:

Ապա նախապէս առնուած որոշման համաձայն, եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի ունեցաւ յատկապէս Արցախէն բերուած վեց հսկայ եւ գեղեցիկ խաչքարերու հանդիսաւոր օծումները, ձեռամբ առաջնորդ սրբազան հօր:

Այս արարողութեան եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւին եւ սարկաւազներու երգեցողութեամբ ու հաւատացեալներու ընկերակցութեան Յովնան սրբազան մէկ առ մէկ սուրբ միւռոնով եւ հանդիսաւոր կերպով օծեց եկեղեցւոյ շրջաբակին մէջ նոր գետեղուած խաչքարերը, որոնք իբրեւ հաւատքի գրահներ, շրջապատած էին շուրջ եօթնասուամեայ հայ քրիստոնեայ հաւատքի այս քարեղէն մեծ կառուցը:

Սրբազան հայրը օծեց նաեւ տէր եւ տիկին Յակոբ եւ Անահիտ Բէնէճեաններու եկեղեցւոյ նուիրած Յ տառի գծանկարը:

Ապա սրբազան հայրը յատուկ հայրական իր օրհնութիւնը տուաւ օծման իրեն ընկերակից սարկաւազներուն եւ հաւատացեալ ամբողջին, օրհնեց զանոնք, ու մաղթեց, որ անոնք աւելի զօրանան հաւատքով եւ ծառայեն եկեղեցւոյ ու մանաւանդ Արցախէն բերուած արցախցի ժողովուրդը յիշեցնող այս կոթողներուն նման հաստատ ու հաւատարիմ մնան իրենց հայրենիքին ու կրօնքին ու միշտ յիշեն ու օրինակ առնեն մեր ազատամարտիկներն ու անոնց հրաշագործ քաջութիւնն ու ի խնդիր ազատութեան տարած պայքարը:

Խաչքարերու օծումէն հետք եկեղեցւոյ «Ճան Կոկեան» սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 68 ամեակին նուիրուած ճաշկերոյթը, որուն սրբազան հօր կողքին ներկայ էին եկեղեցւոյ հովիւն ու Մխական Խորհուրդի բոլոր անդամները ու աւելի քան 150 անդամներ ու հաւատացեալներ:

ՄԱՅ ԱՐԺ. Տ. ԳՈՒՐԳԵՆ ԱԲԱԳ ՔՅՆՅ. ՍՈՒՐԱՏԵԱՆԻ (1928-2009)

Մահացած է Կլենտէյլի Սբ. Պետրոս Հայց. Եկեղեցւոյ Խոստովանահայր՝ Արժն. Տ. Գուրգէն Աւագ Քհնյ. Մուրատեանը, Ուրբաթ, Դեկտեմբեր 18, 2009ին, իր բնակարանին մէջ:

Տէր Հօր Տան Կարգը տեղի ունեցաւ Երեքշաբթի, Դեկտեմբեր 22, 2009, երեկոյեան ժամը 7ին, Կլենտէյլի Սբ. Պետրոս Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:

Իսկ Սբ. Պատարագ եւ Օծման արարողութիւնը կատարեց Թեմիս Սրբազան Առաջնորդ՝ Գերշն. Յովնան Արք. Տէրտէրեան, Չորեքշաբթի, Դեկտեմբեր 23, 2009ին, առաւօտեան ժամը 10ին, դարձեալ Կլենտէյլի Սբ. Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ:

Արժ. Տ. Գուրգէն Աւագ Քահանայ Մուրատեան ծնած է Մայիս 1ին, 1928ին՝ Էջմիածին, Հայաստան: 1945-1951 ուսանած է Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Հոգեւոր ձեւարանէն ներս:

Մայիս 9ին, 1951 Սարկաւազ կը ձեռնադրուի Երջանկայիշատակ

Տ. Ռուբէն Արք. Դրամեանի ձեռամբ: 1957ին կ'ամուսնանայ Օրիորդ Վարդուհի Տէրտէրեանի հետ եւ կը բախտաւորուի երեք զաւակներով: Յուլիս 31ին, 1978 Սուրբ Գեղարդ Վանքին մէջ Քահանայ կը ձեռնադրուի Երջանկայիշատակ Տ. Կոմիտաս Արք. Տէր Ստեփանեանի ձեռամբ:

Երջանկայիշատակ Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կողմէ Մարտ 5ին, 1980 Վանահայրը կը նշանակուի Խոր Վիրապի Վանքին, իսկ Դեկտեմբեր 18ին, 1981 Աւագ Քահանայի պատիւ կը շնորհէ իրեն: Ըստ իր փափաքին, հանգստեան կը կոչուի եւ 1994ի Յունուարին կը փոխադրուի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ եւ կը հաստատուի Լոս Անճելըսի շրջանին մէջ:

Տէր Գուրգէն Արեւմտեան Թեմէն ներս կը ծառայէ որպէս Այցելու Եկեղեցական: Իսկ 2003ին Թեմակալ Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի կողմէ Խոստովանահայրը կը նշանակուի Կլենտէյլի Սուրբ Պետրոս Հայց. Եկեղեցւոյ:

ԱՅՅԵԼՈՒ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՐԱԳԱԼՈՅՑԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ ՃՐԱԳԱԼՈՅՑԻ

- Գերշ. Տ. Վաչէ Արք. Յովսէփեան պիտի հանդիսապետէ Հայրավուտի Սուրբ Յովհաննու Կարապետ Հայց. Եկեղեցւոյ արարողութեան:
- Առաջնորդական Ընդհանուր Փոխանորդ՝ Հոգշ. Տ. Տաճատ Մ. Վրդ. Եարտըմեան պիտի Պատարագէ եւ քարոզէ Վէն Նայսի Սուրբ Պետրոս Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Հոգշ. Տ. Պարեո Մ. Վրդ. Երէցեան պիտի հանդիսապետէ եւ քարոզէ Կլենտէյլի Սուրբ Գէորգ Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ: (Կէսօրէ յետոյ Տնօրհնէք պիտի կատարէ Իկըլ Ռաքի Արարատ Տան մէջ):
- Դոկտ. Արժ. Տ. Զաւէն Աւագ Քհնյ. Արգոլմանեան պիտի Պատարագէ եւ Քարոզէ Կլենտէյլի Սուրբ Պետրոս Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Արժ. Տ. Սիփան Աւագ Քհնյ. Միսեան պիտի մասնակցի Պըրպէնքի Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ կատարուող արարողութեան:
- Արժ. Տ. Միքայէլ Քհնյ. Կիւրեղեան պիտի մասնակցի Փասատինայի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ կատարուող արարողութեան:
- Արժ. Տ. Ստեփան Աւագ Քհնյ. Տէր Գէորգեան պիտի մասնակցի Կլենտէյլի Սուրբ Գէորգ Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ կատարուող արարողութեան:
- Արժ. Տ. Աւետիս Քհնյ. Աբովեան պիտի Պատարագէ եւ քարոզէ Փասատինայի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Արժ. Տ. Զարեհ Քհնյ. Մանսուրեան պիտի Պատարագէ եւ քարոզէ Լա Գանիատայի եւ Քրէսենթա Հովիտի Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ 2010

- Գերշ. Տ. Վաչէ Արք. Յովսէփեան Հայրավուտի Սուրբ Յովհաննու Կարապետ Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ պիտի քարոզէ եւ հանդիսապետէ Զրօրհնէքի Արարողութեան:
- Հոգշ. Տ. Տաճատ Մ. Վրդ. Եարտըմեան՝ Պատարագի եւ քարոզիչ Լոս Անճելըսի Սուրբ Յակոբ Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Հոգշ. Տ. Պարեո Մ. Վրդ. Երէցեան պիտի Պատարագէ եւ քարոզէ Միշըն Հիլզի Արարատ Հայ Տարեցներու Տան մէջ:
- Դոկտ. Արժ. Տ. Զաւէն Աւագ Քհնյ. Արգոլմանեան արարողութեան պիտի մասնակցի Կլենտէյլի Սուրբ Պետրոս Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Արժ. Տ. Սիփան Աւագ Քհնյ. Միսեան արարողութեան պիտի մասնակցի Վէն Նայսի Սուրբ Պետրոս Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Արժ. Տ. Ստեփան Աւագ Քհնյ. Տէր Գէորգեան արարողութեան պիտի մասնակցի Կլենտէյլի Սուրբ Գէորգ Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Արժ. Տ. Աւետիս Քհնյ. Աբովեան արարողութեան պիտի մասնակցի Պըրպէնքի Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Արժ. Տ. Զարեհ Քհնյ. Մանսուրեան արարողութեան պիտի մասնակցի Լա Գանիատայի եւ Քրէսենթա Հովիտի Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ:
- Հոգշ. Տ. Պարեո Մ. Վրդ. Երէցեան Յունուար 9-10 պիտի այցելէ Փորթլընտի Սուրբ Գէորգ Հայց. Եկեղեցին եւ Կիրակի, Յունուար 10ին Սուրբ Ծննդեան Պատարագ պիտի մատուցանէ եւ Զրօրհնէք կատարէ:

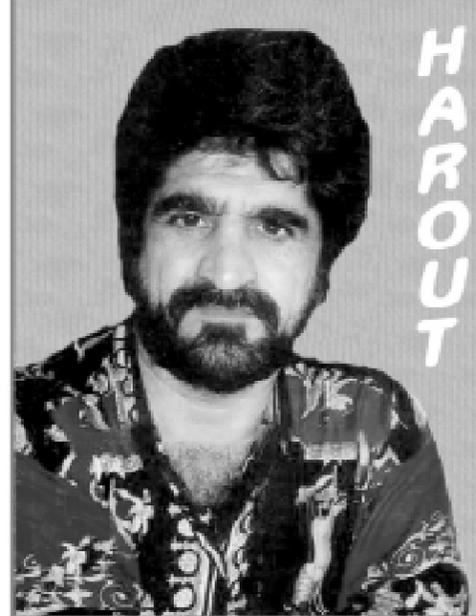
Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթերթին

T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863 massis2@earthlink.net

Մեր Տարուայ Երկր Գիմարորում Քաջ Մայրաքի Հետ

Kach Nazar's New Year's Eve Celebration

December 31, 2009

HAROUT

SAKO

8:00pm - 3:00am

UNIVERSAL
HILTON HOTEL

555 Universal Hollywood Drive
Universal City, CA 91608

Երեկոն կը խանդավառեն

ԲՈՂՈՐ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐԻ ՍԻՐԻԱԾ ԵՐԳԻՋՆԵՐ

ՅԱՐՈՒԹ ՓԱՓՈՒԲՋԵԱՆ ԵՒ ՍԱՔՕ

ԻՐԵՆՑ ՆԻԱԳԱՆՄԱԲԵՐՈՎ ԵՒ ARIN DJ

5 COURSE FILET MIGNON DINNER (MIDNIGHT COLD CUT BUFFET)
Including Bottle of Black Lable Whisky, Vodka, Wine and Champagne

\$150 PER PERSON KIDS 3-10 \$75.00

For Tickets and Info Call: 818.239-6880

Unievrsal Hilton Hotel.....818.506.2500	Yerevan Printing.....818.246.2070
Chaterian World Video.....818.242.6928	Armen Grocery.....818.500.9005
Ani Grocery.....818.241.7229	Shirak Grocery (La Crescenta) 818.249.3314
Pacific Video.....818.956.6643	Kach Nazar 818.246.0125

Massis Weekly

Volume 29, No. 47

Saturday, DECEMBER 26, 2009

SDHP Has No Intention to Quit the Armenian National Congress

YEREVAN -- Resent developments within the ranks and leadership of Social Democrat Hunchakian Party (SDHP) Armenia Branch will not affect the position of the party as an opposition force and it will continue as a component of the Armenian National Congress. Gevorg Perkuperkian, newly elected chairman of SDHP, insisted that the party has no intention to quit the ANC. He also denied any collaboration with the authorities.

“We do not want to withdraw from the Armenian National Congress (ANC), but we will cooperate with it if it does not object,” Vardan Khachatryan, recently elected Board member of SDHP, told reporters on December 17. He pointed out that, during the SDHP’s special congress held last Wednesday, no changes were made to the resolution of cooperation with the ANC adopted at a congress held 45 days ago. If any changes are introduced, an official statement will be made.

During the special Congress of the party a decision was made to dismiss the former chairwoman of the party – Lyudmila Sargsyan for silencing dissent and violating party statutes.

Narek Galstyan, head of the youth branch of SDHP, stated that he and his supporters had to express dissatisfaction, because “they had run out of patience.”

“She has been insulting her party colleagues through mass media for months. We think that Sargsyan is not able to keep party secrets. She has started destroying the party,” Galstyan said.

PACE Confirms Criticism Of Armenian Parliament Probe

The Council of Europe Parliamentary Assembly (PACE) confirmed on Tuesday that its two senior members monitoring the political situation in Armenia have criticized the results of an Armenian parliamentary inquiry into last year’s deadly post-election violence in Yerevan.

The Armenian parliament set up a relevant ad hoc commission over three months after the March 1, 2008 clashes between security forces and opposition protesters demanding a re-run of

a disputed presidential election.

In a 138-page report submitted to the National Assembly in September, the commission boycotted by the Armenian opposition concluded that the break-up of the protests, which left ten people dead, was “by and large legitimate and adequate.” It claimed that there were only isolated instances of excessive force used by law-enforcement officers.

Continued on page 3

Congressman Schiff Responds to Letter from Turkish-American Interest Groups and Calls for House Passage of Armenian Genocide Resolution

WASHINGTON, DC -- Congressman Adam Schiff has sent a response letter to Gunay Evinch of the Assembly of Turkish American Associations and Kaya Boztepe of the Federation of Turkish American Associations regarding the necessity to pass the House Armenian Genocide Resolution (H. Res. 252). Mr. Evinch and Mr. Boztepe recently wrote to Congressman Schiff asking that he withdraw his Armenian Genocide Resolution in light of the recently signed Turkey – Armenian Protocols. The protocols call for a commission to review the historical dimensions of the enmity between Armenia and Turkey. In response, Congressman Schiff states it is imperative that the Congress pass the Genocide Resolution to prevent Armenia from being forced to accept an historical whitewash in order advance relations with Turkey.

“In recent months, some, including some in our own government have suggested that the commission is not intended as a vehicle to review the

history of the Armenian Genocide. Your letter honestly characterizes it as a vehicle to continue Ankara’s decades of denial, supporting my own interpretation of the Protocols’ commission provision,” Congressman Schiff wrote in his letter. “The best way to ensure that the truth about the Armenian Genocide is recognized is for the United States Congress to act to commemorate the victims now, while a handful of survivors are still with us.”

Former U.S. House Speaker Dennis Hastert Spending Taxpayers Money While Lobbying for Turkey

WASHINGTON, DC - Former U.S. House Speaker Dennis Hastert, serves as a foreign agent for the Turkish government to lobby against the Armenian Genocide Resolution while spending over \$40,000 a month of U.S. taxpayers money on office space, staff, cell phones and a leased SUV, as reported by Politico; a political journalism organization based in Arlington, Virginia, and highlighted by the Armenian Council of America.

The ethics and transparency on the issue has been called into question, since Under Federal law the utilization of such a salary paid for by US taxpayers is provided to former Speakers of the House for up to five years as long as the funds are not used in the course of lobbying. However, as Politico quotes Kenneth Gross, a former Federal Election Commission general counsel and congressional ethics authority, that sort of separation is hard to maintain. Hastert “has to be meticulous in his schedule to make sure there is no bleed from his publicly subsidized office into his private practice.”

Having no other office set aside for lobbying, at present, the federal government pays \$6,300 per month to rent Hastert’s office in Yorkville, Illinois. Furthermore, the U.S. government pays the salaries of three of Hastert’s assistants in his Illinois office — each more than \$100,000 in 2008, and an additional \$2,000 per month in taxpayer money on a consulting firm, Burnham Strategies, that is run by several of Hastert’s former congressional staffers.

In 2000, citing claims by then President Clinton that the consideration of the Armenian Genocide Resolution (H.R.596) would have endanger American lives, Hastert; as Speaker of the House, broke his pledge to bring the

measure to the House floor moments before the resolution was to come for a vote. In 2005, allegations arose that Hastert may have been previously the recipient of tens of thousands of dollars of secret payments from Turkish officials in exchange for political favors and information.

“As an American tax payer and descendent of Armenian Genocide survivors and victims I find it highly repugnant and despicable on many levels that my tax dollars are possibly funding a Turkish lobbyist who works feverishly to deny the historical tragedy of my ancestors,” stated Vasken Khodanian, Chairman of Armenian Council of America. “Hastert, through his past record, has clearly shown that he is easily bought by denialists of history and anti human rights proponents and this is just another example of the type of unprincipled person he has proven to be; taking money from hard working Americans during a time when the nation is in financial crisis to pay for historical revisionism,” continued Mr. Khodanian.

The Politico article detailing the former Speakers costly expenses can be read at <http://www.politico.com/news/stories/1209/30846.html>

Turkish Journalists Paid Tribute to Armenian Genocide Victims

YEREVAN -- A group of Turkish journalists, that arrived in Armenia, last week visited Tsitsernakaberd Memorial Complex to pay tribute and lay flowers to the eternal light, NEWS.am reports.

Thereupon, they went to the Armenian Genocide Museum and familiarized themselves with its history, objectives and programs. The director of Armenian Genocide Museum-Institute Hayk Demoyan said that the journalists were interested in Armenian Genocide 100th anniversary events and Armenia’s participation in Armenian-Turkish historians’ sub-committee. Demoyan reckons there is nothing wrong with speaking his mind freely in any format, but his compelling stand is impossibility to discuss Armenian Geno-

cide. He underlined that Armenia freely voices its stance, whereas Turkish representatives cannot do so fearing to be condemned under 301 article.

The Turkish journalists also participated in a roundtable on the Armenian-Turkish relations and Nagorno-Karabakh problem.

Armenian journalists reminded their Turkish counterparts that Turkey has unilaterally been defending Azerbaijan’s interests since early 20th century. Some of the Turkish journalists consider linking the Armenian-Turkish relations to the Nagorno-Karabakh problem inadvisable.

The RA Parliament member, representative of the Republican Party of

Continued on page 2

Presentation on Nagorno Karabagh by Italian Guest Scholar

YEREVAN -- The Armenian Center for National and International Studies (ACNIS) convened a special presentation by ACNIS "guest scholar" Luca Guiduzzi from the University of Turin in Italy. The Italian Ambassador to Armenia, the Honorable Bruno Scapini, served as the "master of ceremonies" for the presentation of the scholar's research from his recent field work in Nagorno Karabagh.

This research study on Nagorno Karabagh was conducted by Luca Guiduzzi, a graduate of Anthropology (Masters Degree) from the University of Turin, and was translated into English by Ms. Ilenia Santin, an Italian language lecturer at Brusov University. The scholar's field work in Karabagh was conducted and completed between August and November 2009, while Guiduzzi was a visiting "guest scholar" with ACNIS.

After welcoming the participants, ACNIS Director Richard Giragosian explained that "although the scholar's findings, research and conclusion do not necessarily reflect the position of ACNIS or the Italian Embassy in Armenia, both the scholar's tenure as a visiting 'guest scholar' at the Center and his research contribute to the deepening of Italian-Armenian relations and help raise public awareness of the Karabagh issue."

In addition, Giragosian noted, Italian Ambassador Scapini's participation in this event "was a reflection of the ambassador's broader effort to deepen cooperation between Italy and Armenia and, in this way, although this event presented the work of a young Italian scholar, in cooperation with prominent Italian expert on the Caucasus Dr. Aldo Ferrari, today's event is also part of a broader effort by ACNIS to help the Italian Embassy in Yerevan promote intellectual, academic and analytical cooperation between Armenia and Italy."

Italian Ambassador Scapini then welcomed the participants by expressing his "appreciation for the efforts of ACNIS in promoting objective research" and thanked the Center for "having hosted Guiduzzi as a visiting guest scholar." Ambassador Scapini stated that he was "actively committed to helping to encourage Italian and Armenian researchers, scholars and analysts to deepen their ties and cooperation in pursuit of learning, as the best in the proper and finest historic Italian tradition."

Following the Ambassador's comments, Guiduzzi then presented a summary of his findings, which he defined as "a study of the socio-anthropological aspects" of Armenian identity in Karabagh. According to the scholar, the "Soviet legacy was an important factor as an influence over everyday life in Karabagh" and said that the "socio-cultural perception of the people of Karabagh was defined by a self-perception of heroism and sacrifice that is reflected in historical events."

The Italian scholar then explained that this "historical continuity, which occurs in celebrations as well as in customs, reflects a fear of losing this recent historical past that means independence, self-determination and the political birth of Karabagh." Concluding his presentation, Guiduzzi said that he "would like to outline a cultural approach to the negotiations (with Azerbaijan) by suggesting a long-term preliminary phase aimed at involving both the Armenian and Azerbaijani civil societies in order to set the basis for an intercultural, cooperative and interactive dialogue that would turn the adversarial logic of these peoples into a confrontation on the economic, political and social levels."

The presentation was then followed by a series of questions and answers, and featured a lively exchange among several leading Armenian analysts, experts and journalists.

Turkish Journalists Paid Tribute

Continued from page 1

Armenia (RPA) Artak Zakaryan held a meeting with the Turkish delegation. The Turkish journalists asked the Armenian MP about the prospects for ratification of the Armenian-Turkish protocols by the Armenian Parliament, as well as about what the Armenian side means by "a reasonable timeframe."

Zakaryan pointed out that Arme-

nia does and will honor all of its commitments, and expects Turkey to show a similar approach. According to him, the protocols do not contain any pre-conditions so they must not be set outside the protocols either. The Armenian MP also stated that Armenia reserves the right to adequate steps under international law in case Turkey refuses to sign the protocols or breaks the terms.

Australia Minister Tried to Stop Assyrian Genocide Memorial

By Erik Jensen

The Foreign Minister, Stephen Smith, attempted to intervene personally in the approval of a monument commemorating the contested Assyrian genocide after being lobbied by the Turkish Government.

But his advice was ignored by Fairfield Council and the 4.5-metre statue to be built in Edensor Park was approved.

In a strongly worded fax sent to the Mayor of Fairfield, Nick Lalich, Mr Smith urged the council to consider diplomatic consequences. "Under Australian law, whether or not Fairfield City Council supports the construction of such a monument is a matter for the council," Mr Smith wrote.

"However, I must impress upon

The councillor who moved the motion, Anwar Khoshaba, said the fax was not read out at the meeting but was given to councillors before the vote.

"It was unanimous. There was no discussion. Nothing," he said. "I don't think local government is intervening in international affairs. This is something for the local area," Cr Khoshaba said.

"This is something people asked for and we approved it. We approved a statue in Parramatta for the Vietnamese. This is no different. Stephen's letter indicated this was a council matter. The council disagreed with him."

Mr Smith's intervention came as riot police separated hundreds of Turkish and Assyrian protesters outside the council meeting last week.

The Local Government Association formally recognises that genocide

Assyrian genocide...an artist's impression of the memorial

you in the strongest possible terms that the construction of such a monument would run the very grave risk of causing significant tension in the Australia-Turkey relationship, and for this reason I request that the proposed construction not proceed."

Elsewhere in the fax, Mr Smith urged Mr Lalich to delay the approval vote, carried successfully last Tuesday, so that the Department of Foreign Affairs and Trade could give the council a full briefing.

"Australia does not intervene in the historical debate," Mr Smith wrote. "The Australian Government acknowledges the terrible loss of lives from the many communities at that time, the effect this has had on subsequent generations, and their identity, heritage and culture."

was perpetrated against the Assyrians after World War I, but neither the NSW nor federal governments have acknowledged the claim and it is disputed by Turkey.

"We should not be intimidated by the Turk and let their politics pressure us," the Australian regional secretary of the Assyrian Universal Alliance, Hermiz Shahen, said of Mr Smith's intervention.

"We are not trying to insult anybody but this has an effect for us. We cannot build this monument in Turkey or in Iraq. We are doing it here because we are stateless people."

A spokeswoman for Mr Smith said the minister was unhappy with the council's actions. "Ultimately it is a decision for the council," she said yesterday. Neither Cr Lalich nor the Turkish ambassador returned the Herald's calls last night.

Prosecutors Demand 8 Years For Jailed Oppositionist

State prosecutors demanded on Tuesday that opposition leader Nikol Pashinian be sentenced to eight years in prison for his role in deadly street violence that followed the February 2008 presidential election.

The sentence would disqualify Pashinian from a general amnesty that was declared by the Armenian authorities in June. It would also effectively invalidate his possible victory in a January 10 by-election to the National Assembly. The editor of the "Haykakan Zhamanak" newspaper was registered as an election candidate earlier this month despite being under arrest and on trial.

The lengthy jail term was demanded after Mnatsakan Martirosian, the presiding judge, declared that the cross-examination of the defendant and witnesses is over and proceeded to the final phase of the trial at around 6 p.m. local time. Pashinian urged him to end the court hearings for the day, saying that needs to meet his election proxies and is allowed to do that under Armenian law.

Turkish Media

The Fundamental Design Flaw of the Turkish Republic

By Mustafa Akyol
Hurriet

On May 1, 1920, Mustafa Kemal, who would soon be the founder of the Turkish Republic, delivered an important speech at the Parliament in Ankara.

"The people who have formed this supreme assembly are not just Turks," he said. "They are also Circassians, Kurds or Laz. They are all different components of Islam. They all respect each other, and each other's ethnic, social and geographic rights."

That was the time of Turkey's War of Liberation (1919-1922). As the leader of this national struggle to save the homeland from European invaders, Mustafa Kemal used rhetoric that would appeal to all "components of Islam" in Asia Minor. (The non-Muslim component, the Armenians, was tragically expelled in 1915.)

The Republic to end all peace

In fact, Kemal was personally not the greatest fan of Islam, and believed in Turkish nationalism rather than a pluralist nation of various identities. But it was not the right time to voice such views.

So, over the next two years, he continued to speak about the "brotherhood" of all Muslim peoples, and especially the Turks and the Kurds, the two largest groups in Anatolia. Most Kurds put their faith in this message and supported the War of Liberation.

Once the war was won, however, Kemal's rhetoric rapidly changed. When he announced the formation of the Turkish Republic in October 1923, he was no longer speaking of the "components of Islam that respect each other" but only "the Turkish nation." The Constitution he orchestrated the following year took a bolder step. "The people of Turkey," it announced, "are all called Turks regardless of their creed and ethnicity."

The same year, Kemal also abolished the Caliphate and banned all Islamic schools, both highly popular among the religiously conservative Kurds of southeastern Anatolia.

The response came in early 1925, when a Kurdish revolt led by an Islamic sheik broke out. In return, the Kemalist government not only brutally suppressed the revolt, but also established martial law in the entire country, closing down opposition parties and even nongovernmental organizations. This heavy-handed policy led to other Kurdish revolts, which were, again, suppressed brutally. In the one that broke out in Dersim in 1937, the city was bombed by war planes.

One of the bomber pilots was Sabiha Gökçen, the adopted daughter of Mustafa Kemal, whose name was recently given to the second airport in Istanbul. (The first one, of course, is named after her father, who took the surname Atatürk, "the father of all Turks," in 1934.)

While suppressing the Kurdish

revolts, Atatürk also initiated a policy of "Turkification." Through education and propaganda, the Kurds were to be convinced that they were actually Turks who had regrettably forgotten their identity. "Our Diyarbakir is the home of the pure Oguz Turk [of Central Asia]," Atatürk said in 1932. "We are all children of that home."

"The land of the Turk is great, and it is only him that is great on Earth," he added. "The Turk fills everywhere. And the face of the Turk enlightens every corner."

This cult of Turkishness was the Kemalist solution to the Kurdish question. If the state venerated Turkishness enough, while banning all expressions of Kurdishness, or so the reasoning went, the "problem" would be solved.

From state to society

That was the fundamental design flaw of the Turkish Republic: The belief that the state has the right, and the power, to transform the society into whatever it wills.

The state simply said, "Let there be no Kurds." And it hoped that everybody would see this official light, and see that it was good.

Personally, I object to this project on philosophical grounds. I believe that society, and the individuals that make up it, precede the state. Thus the state should be constructed according to the aspirations of the society – not the other way around.

But even those Turks who don't have such philosophical objections to the state's right to transform society are now at least accepting that it lacks the power to do so. Even some Kemalists now realize that the Kurds cannot be "educated" anymore to realize that they are actually "pure Oguz Turks."

So what should we do now?

The rational answer is to fix the fundamental design flaw of the Republic. To make it, in another words, a democratic state that respects the plurality of the society, rather than an authoritarian one that imposes an official identity and ideology.

This is what the liberal intellectuals who yearn for a "Second Republic" have been arguing all along. And the incumbent Justice and Development Party, or AKP, despite its all other mistakes and shortcomings, has taken the boldest steps toward this democratization since 2002.

However, we face two huge obstacles: First, many Turks are passionately devoted to preserving the design flaw, which has become a part of their national secular religion. They are resisting change by all means necessary.

Secondly, some Kurds have become so nationalist now that it might not be possible to win them over anymore with democratic reforms. Their resentment to the rest of Turkey has reached levels that are really hard to reconcile.

The design flaw of the Republic, in other words, has created a very flawed society as well.

That is why I am not terribly optimistic about the future of this matter.

Nagorno-Karabakh Gets a New British All-Party Parliamentary Group

On Thursday 3rd December 2009, a new "British-Nagorno Karabakh All-Party Parliamentary Group" was launched in Committee Room 2 of the House of Lords, British Parliament.

The instigator is Viscount John Desmond Waverley, a former member of the British-Armenian All-Party Parliamentary Group, who is engaged now in creating a Parliamentary Group for a country to which he cannot gain entrance but was able to visit in 1996 ONLY when he posed as a dedicated member of the British-Armenian All-Party Parliamentary Group and was welcomed by the Karabakh Authorities, upon the Armenian Group's recommendation.

In the British Parliament, hundreds of Parliamentary Groups are founded by Parliamentarians who declare their interest in the most varied issues: slimming, whiskey, ageing, cancer, retail, digital TV, mental health ... the list is unexhaustible. But one factor remains invariably common to all these Groups: the subject about which a Parliamentary Group can be founded MUST EXIST! and by initiating the British-Nagorno Karabakh All-Party Parliamentary Group, Lord Waverley and Baroness Symons have acknowledged the existence of the Republic of Nagorno-Karabakh, obviously aware of the fact that during a Referendum in 1991 the people of Nagorno-Karabakh declared their independence and have, since then, held five presidential and four parliamentary elections confirmed by International Observers to be in compliance with International Electoral Standards and with utmost transparency.

It is of grave concern to the Armenian Group that Baroness Symons and Lord Waverley have contacted neither the Elected Representatives of Nagorno Karabakh, nor the Armenian Embassy in UK nor the Committee Members of the Armenian Parliamentary Group to receive accurate information about the situation in that country. By not including the Karabakh Authorities participation, all their future statements will lack accuracy and will create a unique precedent in the annals of the British Parliament: initiating a Parliamentary Group without its subject being involved in the process!

Lord Waverley and Baroness Symons must bear full responsibility and face the consequences of the great danger that any inadequately informed statement by their Group might harm, delay or jeopardize the current process of peaceful settlement advocated by the International Organizations who are engaged in the possible resolution of this very complex conflict. Organizations to which Britain is an active and concerned Member.

The Armenian Group would welcome the cooperation of this newly formed Group with its Members, with the Members of the Parliament of Nagorno-Karabakh and the Diplomatic Corps of the Armenian Embassy and would encourage active correspondence, exchange of policy and information by facilitating a visit to Karabakh of British Parliamentarians (including Members of the Karabakh Group), where they will be able to obtain the true understanding of that country, its culture, history and aspirations.

**The British-Armenian All-Party Parliamentary Group
London UK
e.mail : baappg.bazil@btinternet.com**

PACE Confirms Criticism Of Armenian Parliament Probe

Continued from page 1

John Prescott and Georges Colombier, the PACE rapporteurs on Armenia, assessed the report in an "information note" that was submitted the Strasbourg-based assembly's Monitoring Committee on Monday. It was posted on the Council of Europe website the next day.

The rapporteurs welcomed recommendations made by the Armenian commission but dismissed as "one-sided" other parts of the report. "The comprehensive set of recommendations indicate that the Commission has made a far more in-depth analysis of the events of 1 and 2 March 2008 than is reflected in the rest of the report," read their document.

"This contradiction, as well as the manner in which certain issues are either stressed or avoided, give the impression that the Commission wanted, at all cost, to avoid too overtly discrediting the official version of the events or too harshly criticizing the authorities on their handling of them," it said. "This 'self censorship' is regrettable as it undermines the overall credibility of the inquiry."

Prescott and Colombier were particularly critical of the commission's description of events leading up to the clashes and "the practically total lack of discussion and analysis" of mass arrests of opposition members that followed them. "As the report of the Commission lacks any recommendations in this respect, a follow up inquiry into these aspects should be recommended," they said.

They further deplored the Armenian authorities' failure to clear up the circumstances in which eight civilians and two police personnel were killed during the unrest. The parliamentary inquiry also failed to shed more light on the deaths.

The PACE officials said, "There should be further efforts to trace any of the bullets that killed five of the 10 persons as a result of the events of 1 and 2 March 2008, to find the weapons that fired them, especially as there are indications that at least three of these bullets could have been fired by weapons that were used by the police during the events. Failure to properly answer these concerns could easily lead to allegations of foul play or cover up by the police."

“Legion Armenienne: The Armenian Legion and Its Heroism in the Middle East”

At Pasadena Central Library January 17, 2010

PASADENA -- “Légion Arménienne: The Armenian Legion and Its Heroism in the Middle East” is a traveling exhibit developed and prepared by ALMA in honor of the Legionnaires

“Légion Arménienne” was curated by Ardemis Matteosian in close collaboration with ALMA Board Members Arakel Almasian and Dr. Barbara Merguerian.

and their devotion to their nation and to the cause of liberty during World War I. The exhibit explores the formation, training, military action, and postwar activities of this all-volunteer force through photographs and narratives.

The traveling exhibit was made possible by a grant from K. George and Carolann S. Najarian, M.D. Foundation with additional support provided by The Armenian-American Veterans of Milford, Mass., Inc.

Images courtesy of the Armenian Library and Museum of America

The story of the Armenian Legion reflects the community's attempts to come to grips with the destruction and devastation following the Armenian Genocide. It also represents the successful efforts of Armenians from different social, economic and political backgrounds to work together for a common cause. The Legion encompassed a group of remarkable individuals – some officers, others of no special rank or distinction – who volunteered throughout the Diaspora, overcoming tremendous difficulties in order to serve their people and nation courageously, often at great personal sacrifice. Their lives are well worth remembering.

ALMA commissioned this traveling exhibit in response to tremendous interest from the Armenian and Veteran communities. The exhibit tells the story of the brave and selfless young men who fought with the Allies to victory, and later risked all in defense of Armenian human rights.

Pasadena marks the third stop on the exhibit's nationwide tour. The exhibit's Pasadena appearance is generously sponsored by Ed Aghjayan, former Deputy City Manager of Pasadena, and Bill Paparian, former Mayor of Pasadena.

The exhibit was launched in 2009, and was displayed at Northbridge Town Hall in Whitinsville, Mass. and Madden Library, in California State University-Fresno. On February 26, 2010, this traveling exhibit will open at The Alfred Berkowitz Gallery in University of Michigan-Dearborn.

Visitors can see the exhibit Monday through Thursday from 9 am to 9 pm; Friday and Saturday from 9 am to 6 pm; and Sunday from 1 to 5 pm. Pasadena Central Library is located at 285 East Walnut Street, Pasadena, CA 91101.

On January 3, 2010 a public reception will take place at 2:30 p.m. at the Pasadena Central Library.

Admission is free.

Media City Ballet of Los Angeles Presents “A World of Holiday Dance”

Nari Armenian Dancers of Los Angeles

LOS ANGELES -- Natasha Middleton, Artistic Director of Media City Ballet of Los Angeles (MCBLA), will present “A World of Holiday Dance,” a multicultural celebration featuring six diverse Los Angeles-based dance companies, to be presented at the Alex Theatre; 216 N. Brand Boulevard; Glendale, CA 91203 on Tuesday, December 29, 2009 at 7:30 p.m. This event is made possible in part through the generous support of The School of Business at Woodbury University, the Los Angeles County Arts Commission, Glendale News-Press, Burbank Leader, La Cañada Valley News and The International Dance Academy.

“A World of Holiday Dance” will feature a culturally diverse program of dance forms from India, Ireland, México, Armenia and America, representing the work and choreography of six Los Angeles-based dance companies. The program will consist of two acts. The first act will consist of performances from our Five Guest Artist

Dance Companies, while the second act will feature Media City Ballet of Los Angeles performing highlights from “The Nutcracker.”

Dance Companies participating in the festive cultural extravaganza include: blue13 dance company (Indian Bollywood-Tech); Cleary Irish Dance; Ballet Folklorico México Azteca; Nari Armenian Dancers of Los Angeles; Breakdance Artist Lamonte “Tailz” Goode; and Media City Ballet of Los Angeles performing highlights from Peter Ilyich Tchaikovsky's “The Nutcracker.”

Tickets to “A World of Holiday Dance” are currently on sale at the Alex Box Office by calling 818-243-ALEX (2539). Discounts are available for Groups of 15 or more are available. For information on Group Sales, call the Alex Theatre at 818-243-7700. To purchase tickets online, visit the website, www.alextheatre.org.

For further information, about Media City Ballet of Los Angeles, visit the website, www.mediacityballet.org.

Society for Armenian Studies Elects New Officers

Following its annual meeting held on December 10 in Boston, the Society for Armenian Studies (SAS) has announce its new Executive Council for 2010. The officers are as follows: Prof. Kevork B. Bardakjian, President; Marc Mamigonian, Vice-President; Dr. Bedross Der Matossian, Secretary; Hovann Simonian, Treasurer; Prof. Richard Hovannisian, Councilor; Sylva Manoogian, Councilor; Prof. Christina Maranci, Councilor.

The SAS is grateful to outgoing President Prof. Richard Hovannisian and to departing Executive Council members Prof. Ara Sanjian and Dr. Anahid Keshishian for their dedicated service.

During the past year, SAS marked its 35th anniversary with a major conference held at UCLA entitled “Armenian Studies at a Threshold” and a banquet that highlighted the Society's record of accomplishments. It now looks forward to continuing its mission with renewed zeal and effort and to expanding its support from the Armenian public.

The Society for Armenian Studies was founded in 1974 by a group of scholars from the universities of California, Columbia and Harvard on the initiative of Richard G. Hovannisian, Dickran

Kouymjian, Nina Garsoian, Avedis Sanjian, and Robert Thomson. It is dedicated to the development of Armenian Studies as an academic discipline.

The aims of the Society for Armenian Studies are to promote the study of Armenian culture and society, including history, language, literature, and social, political, and economic questions; to facilitate the exchange of scholarly information pertaining to Armenian studies around the world; and to sponsor panels and conferences on Armenian studies.

The programs of the Society include publication of a Newsletter on the Society's activities and on current research on Armenia; publication of the Journal of the Society for Armenian Studies, encouragement, sponsorship and publication of research on all facets of Armenian culture and society; and such other activities as the SAS council may from time to time determine.

The SAS Secretariat is located at the Armenian Studies Program of California State University, Fresno. For more information, visit <http://armenianstudies.csufresno.edu/sas/index.htm>, e-mail barlowd@csufresno.edu.

ArmenienInfo.net

News. Informationen. Kommentare.

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ԴԱԳԱՂԸ ԵՐԿՅԱՐԿԱՆԻ ՉԷ ԵՂԱԾ

ԵՐԱՃՇՏԱԳԵՏ ԳՐԻԳՈՐ ՓԻՏԷՃԵԱՆ (Շարունակում և ախտորոշիչ է)

Հետզհետե այս կազմակերպությունը արտասահմանի հայաշատ գաղութներուն մէջ իր մասնաճիւղերը ունեցաւ, որոնք ոչ միայն դարձան Հայաստանի կառավարութեան եւ ժողովուրդին օգնող կազմակերպութիւն, այլ՝ դաշնակցութեան դէմ լուրջ պայքար տանող մեծ կազմակերպութիւն:

Ահա թէ ինչպէս Կենտրոնի քարտուղար, Հայաստանի կառավարիչ Աղասի Խանճեան կը ներկայացնէր ՀՕԿ-ը:

«Սովետական Հայաստանի եւ Սովետական Միութեան դէմ ուղղուած դաշնակցների այդ աշխատանքին հակադրուած է մեր աշխատանքը (Հայաստանի Օգնութեան Կոմիտէների միջոցով)՝ արտասահմանի հայերի լայն զանգուածներին դաշնակցներին մեկուսացնելու նպատակով եւ Խորհրդային Հայաստանի ազդեցութիւնը նրանց վրայ տարածելու համար»:

Խաչիկ Բաղիկեան չիշած «Կոմիտասին խնամող Յանձնաժողովի նախագահ, փարիզաբնակ Դանուշ Շահվերտեան»ը, ներգաղթը կազմակերպելու համար Հայաստանէն դրկուած լիազօր ներկայացուցիչն էր եւ ոչ թէ ներկայացուած փարիզաբնակ հայը:

Ներգաղթողներու ճամբորդութեան թղթածրարները Խորհրդային դեսպանատուն տանողն ու դեսպան Փոթիմ քինին հետ յարաբերողն ու գործողն էր Տօքթ. Հայկ Գազճեան: (Կարեւոր պարտականութիւն, Սովետի համար վստահելի գործակից):

Տօքթ. Հայկ Գազճեան կ'ըսէ. «Աւելորդ է ըսել որ, այդ օրերուն եւ մինչեւ ներգաղթի կարաւանին մեկնումը մեր գրասենեակը, կամ ուրիշ խօսքով Ֆրանսայի ՀՕԿ-ի ամբողջ մեքենան, իր շջանային եւ մասնաճիւղային լայն ցանցերովը՝ միշտ լարուած վիճակի մէջ մնաց ընկ. Շահվերտեանի տրամադրութեան տակ»:

«Կար նաեւ դիւանագիտական ճակատի աշխատանքներու հոգը: Այս ճակատի կազմութեան մէջ կը մտնէին Ֆրանսական կառավարութեան երեք ներկայացուցիչները. Արտ. Գործոց, Ներքին Գործոց եւ Ֆինանսներու նախարարութիւնները, Ազգերու Դաշնակցութեան կից գործող Նանսէնեան Կեդր. Օֆիսի ներկայացուցիչը, Խորհրդային Միութեան դեսպանը, Խորհրդ. Հայաստանի լիազօրը (Դ. Շահվերտեան), Հ.Բ.Լ.Մ. Միութեան ներկայացուցիչները (Վ. Մալգեան եւ Լեւոն Կէրտեան), Գաղթականաց Կեդրոնական Գրասենեակը (Ա. Չօպանեան) եւ ՀՕԿ-ի Կեդրոնական վարչութիւնը (վարիչ քարտուղար Տօքթ. Հ. Գազճեան եւ նախկին նախագահ Տօքթ. Ե. Մինասեան):

Ներգաղթի Կեդր. Կոմիտէն ալ իր կարգին շաբաթական նիստեր կը գումարէր Բարեգործականի Գրասենեակին մջ, նախագահութեամբ Զարեհ Պէյ Նուպարի...:

Հայաստանի ժողովրդական կոմիտասը եւ ժողովրդասիրին կից գործող ներգաղթի կոմիտէի նախագահ Արսէն Եսայեան, 1935 Հոկտեմբերին կը նշանակուի ՀՕԿի Գլխավոր վարչութեան նախագահ (Երեւանի մէջ):

Արչակ Չօպանեան ներգաղթէն 11 օր առաջ, Փարիզէն Ապրիլ 20, 1936ին էջմիածնայ Գէորգ Արք.

Սուրէնեանցին գրած նամակին մէջ, ի միջի այլոց կ'ըսէ.

«Բաւական ժամանակ գոհեցի (սիրով) Պրն. Շահվերտեանին օգնելու համար ներգաղթի գործին մէջ: Հիմա ամէն ինչ հոգացուած է եւ Մայիս 9ին Մարտէյլէն մեծ նաւ մը կը մեկնի դէպի Պաթում, 1800ի չափ գաղթականներով բեռնաւորուած: Անկից յետոյ տեղ մը պիտի առանձնանամ (եթէ երբեք ձգեն զիս հանգիստ) ու պիտի ջանամ աւարտել Քուչակեան տաղերու աշխատանքս»:

1935, Հոկտեմբեր 22ին, Կոմիտաս վարդապետի խնամակալ մարմնին, ինչպէս նաեւ Ֆրանսահայ այլ կազմակերպութիւններուն առաջարկն ու խնդրանքը վարդապետին մարմինը Հայաստան փոխադրելու, երբ կը ներայացնեն Դանուշ Շահվերտեանին, վերջինս կը ստիպուի Հայաստանի Կենտրոնի քարտուղարին՝ Աղասի Խանճեանին իմացնել այդ:

Աղասի Խանճեան ալ իր կարգին, հետեւեալ յօժ կարեւոր հեռագիրը կը ղրկէ Լ. Բերիային, անոր հաւանութիւնը ստանալու համար: Բայց միաժամանակ ալ, շոգենաւի մեկնումի նախօրեակին, ՀՕԿ-ի միջոցաւ հեռագիրով մը կ'իմացնէ Դանուշ Շահվերտեանին «առ այժմ յետաձգել այդ գործը»:

Անշուշտ հեռագրին լուսապատճէնը ուսերէնով է: Պատմաբան եւ հետազօտող ազգականս սիրով հայերէնի թարգմանելով, Սովետական շրջանին անձեռնմխելի արխիւներու մէջ պահուած այս չափազանց արժէքաւոր հեռագիրը կը ներկայացնեմ հանրութեան:

ՀԿ(բ)Կ ԱԿ ԿԿ, ընկ. Լ. Բերիային

22 Հոկտեմբեր 1935 թ. Փարիզում, երկարատեւ հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանուեց հայ կոմպոզիտոր Կոմիտասը (Սողոմոն Սողոմոնեանը): Ֆրանսայի գաղութում մեզ մօտ կանգնած հայ հասարակական կազմակերպութիւնները եւ հիւանդ երգահանի խնամակալութեան Հասարակական կոմիտէն, ներգաղթի գործերով Փարիզում գտնուող ընկ. Դ. Շահվերտեանի միջոցով, դիմել են խնդրելով թոյլատրել մահացած երգահանի դին յուղարկաւորելու նպատակով փոխադրել Հայաստան: Մեր պատասխանին սպասելու պատճառով երգահանի վերջնական թաղումը Ֆրանսայում տեղի չի ունեցել:

*** Նշանաւոր հայ երգահան Կոմիտասը ծնուել է 1869 թ. Կոտլիսայում, սովորել է էջմիածնի ակադեմիայում, 1890 թ. թուրք աւարտել է ակադեմիան եւ ստացել է հոգեւոր աստիճան: Գործուղուել է Եւրոպա երաժշտական կրթութիւնը աւարտելու համար եւ 20-25 տարիների ընթացքում անընդհատ զբաղուել է երգահանութեամբ եւ երաժշտական աշխատանքով:

1910 թ. թուականից էջմիածնի ռեակցիոն տարրերի կողմից հայաժանքների հետեւանքով նա լքեց էջմիածինը եւ իր գործունէութիւնը փոխադրեց Կ. Պոլիս:

1915 թ. Կոմիտասը ծանր հիւանդացաւ եւ հեռացաւ ամէն տեսակ աշխատանքից ընդհուպ մինչեւ կեանքի վերջը:

Հակապակաս է Կոմիտասի աւանդը հայ մշակույթի բնագաւառում: Ըստ էութեան, նա ազգային երգի վրայ աշխատած առաջին հայ երգահանն է: Երկար տարիների ըն-

թացքում նա հաւաքել, մշակել եւ պրոպագանդել է հայ ազգային երգը: Նրա երգերը հիմա եւս լայնօրէն տարածուած են եւ մեծ սէր են վայելում Հայաստանի աշխատաւորութեան մէջ:

***

Արտասահմանում, տարբեր երկրներում ապրում են մինչեւ 800 հազար հայեր: Նրանց հիմնական մեծամասնութիւնը դուրս է եկել Թուրքիայից, փախչելով հիմնականում համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմի իրադարձութիւնների հետ կապուած:

Հայ-սպիտակգուլարդիականների մի խումբ՝ դաշնակները, Հայաստանի խորհրդայնացումից յետոյ, իրենց հիմնական խնդիրն են համարում արտասահմանեան գաղթօճախների հայերի կազմակերպումը եւ իրենց ազդեցութեան տարածումը նրանց մէջ:

Բոլոր երկրներում կան հայեր, դաշնակներն ունեն իրենց կուսակցական կազմակերպութիւնները, հասարակական կազմակերպութիւնները եւ իրենց լայն մամուլը: Սովետական Հայաստանի եւ Սովետական Միութեան դէմ ուղղուած Դաշնակների հայդ աշխատանքին հակադրուած է մեր աշխատանքը (Հայաստանի օգնութեան կոմիտէների միջոցով), արտասահմանի հայերի լայն զանգուածներից դաշնակներին մեկուսացնելու նպատակով եւ Խորհրդային Հայաստանի ազդեցութիւնը նրանց վրայ տարածելու համար:

Այդ բնագաւառում մեր աշխատանքն ունի յայտնի յաջողութիւններ: Այդ յաջողութիւնների ամբողջական համար նպատակաշարժար է օգտագործել մեր տեսակէտից հնարաւոր եւ թոյլատրելի կապի միջոցները եւ արտասահմանի հայերի լայն զանգուածների վրայ ազդեցութիւնը:

Դրա հետ կապուած Կոմիտասի խնդրի վերաբերեալ մեր մերժումը կը լինի աննպատակաշարժար եւ դաշնակների կողմից կարող է օգտագործուել Խորհրդային Հայաստանի դէմ իրենց պայքարում:

Ահա թէ ինչու, քննարկելով այս հարցը, Հայաստանի Կ(բ)Պ Կենտրոնի բիւրօն 20/11-36 թ. ընդունեց հետեւեալ որոշումը. «Ի պատասխան Կոմիտասի կոմիտէի խնդրանքի, հնարաւոր համարել թոյլատրել Փարիզում վախճանուած երգահան Կոմիտասի դին փոխադրել՝ էրիւանում յուղարկաւորելու համար, կազմակերպելով դա խորհրդային երգահանների միութեան գծով: Դնել հաստատման ՀԿ(բ)Պ ԱԿ կ(ոմիտէ)ում»:

Համաձայն Կ(ոմիտէիստական) (բոլշեւիկեան) Պ(արտիայի) Կենտրոնի այս հարցի վերաբերեալ 1934 եւ 1935 թթ. որոշումների, այսօր՝ 10/V-36 թուականին, հաղորդում ստացուեց, որ Մարսելից դուրս է եկել Ֆրանսիայից Հայաստան մշտական բնակութեան տեղափոխուող շուրջ 1800 հայ-ներգաղթողներով նաւը: Ընկ. Շահվերտեանը յայտնեց նաեւ, որ այդ նաւով Հայաստան է ուղարկուել Կոմիտասի դին, չնայած նաւի մեկնումի նախօրէին մենք ՀՕԿ-ի միջոցով նրան հեռագրել էինք առաջիմ յետաձգել այդ գործը: Նաւը Բաթումիւմ կը լինի այս տարուայ Մայիսի 17-19-ը:

Ստեղծուած պայմաններում հարցի միակ նպատակաշարժար լուծումն է հանդիսանում թոյլատրել Երեւանում Կոմիտասի յուղարկաւորութեան կազմակերպումը Հայաստանի խորհրդային երգահանների միութեան գծով:

Հարցի լուծման ընթացքում

խնդրում եմ հաշուի առնել նաեւ որ Կոմիտասը երբեք չի եղել դաշնակ կամ դաշնակներին մտերիմ, համարում է մշակույթի դեմոկրատ գործիչ եւ մեծ հեղինակութիւն է վայելում Հայաստանի խորհրդային մտաւորականութեան մէջ:

Հայաստանի Կ(ոմիտէիստական) (բոլշեւիկեան) Պ(արտայի) Կենտրոնի քարտուղար (Խանճեան)

Հայաստանի ազգային արխիւ, Ֆոնդ 1, ցուցակ 16, գործ 71, թթ. 38-39:

(Կ(բ)Պ = Կոմիտէիստական (բոլշեւիկեան) Պարտիայի Անդրկովկասեան կազմակերպութեան կենտրոնական կոմիտէ)

Կը շարունակեմ: Մարտէյլի մէջ ամէն ինչ, ծրագրուածին համաձայն, չափազանց կանոնաւորութեամբ եւ մեծ կարգապահութեամբ կը կատարուի:

Մայիս 9ին, Սանայա շոգենաւը լեցուած շուրջ 1800 հայրենասէրներով, մէջը ըլլալով Կոմիտաս վարդապետի եւ Մինաս չերագի աճիւնները, պատրաստ է շարժելու:

Երբ, ճիշդ կէսօրին, շոգենաւին ուժեղ եւ բամբ սուլիչով մեկնումի առաջին ազդանշանը կը տրուի, Դանուշ Շահվերտեանի խնդրանքով ՀՕԿ-ի ներկայացուցիչը՝ Տօքթ. Հայկ Գալճեան մեծ յուզումով կը յայտնէ իր շնորհակալութիւններն ու բարեմաղթութիւնները բոլորին, որմէ յետոյ շոգենաւը երկարատեւ սուլելէ ետք կամրջակը ետ կը քաշէ:

Յանկարծ բիւր բերաններով երգուած «Մաղկիր ազատ իմ Հայրենիք»ը, Ֆրանսական «Ազգային քայլերգը»ը եւ «Միջազգայնական»ը ստեղծելով աննկարագրելի ոգեւորութեան, յուզումի, ուրախութեան եւ միաժամանակ բաժանումի առթած տխրութեան զգացումներով լեցուած հոգեվիճակ մը, հարիւրաւոր կամիր դրօշակներ ծածանելով շոգենաւին վրայ, դանդաղօրէն կը հեռանար ան քարափէն, շրջապատուած հարիւրաւոր մակոկներով, որոնք լեցուած էինք հայրենակարօտ հայրերիներով քիչ մը աւելի վայելու համար երջանիկ հայրենադարձներուն մօտիկութիւնը:

«Մարտէյլէն Փարիզ վերադարձի ճամբուն վրայ, կ'ըսէ Տօք. Գազճեան, ընկ. Շահվերտեանը եւ ես երկու օր մնացինք Լիոն»:

Ուրեմն, ինչպէս կը տեսնենք, Աղասի Խանճեանի ՀՕԿ-ի միջոցաւ Ֆրանսա ուղարկած հեռագիրը ուշ հասած ըլլալով արդէն իսկ շոգենաւը հեռացած էր Ֆրանսայէն Կոմիտաս վարդապետի աճիւնով:

Այստեղ, իր կարեւորութեանը համար, իմ ներկայացուցածիս որպէս այլ տարբերակ, բերեմ Խաչիկ Բաղիկեանի յօդուածին մէջ յիշուած Հայաստանի Սովետական Գրողների Միութեան քարտուղար, «Գրական թերթ»ի խմբագիր (1930-1936) Վահրամ Ալազանի այրիին՝ հետեւեալը յուշը.

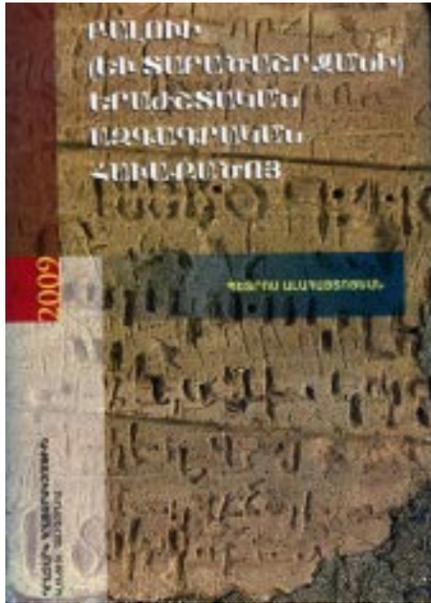
«Մի օր, գիշերուայ ուշ ժամին, Հայաստանի Կենտրոնի քարտուղար Աղասի Խանճեանը Ալազանին իր մօտ կանչեց: Մի ժամից նա տուն վերադարձաւ եւ պատմեց հետեւեալը. «Փարիզում վախճանուել է մեր պայծառ Կոմիտասը: Նրան խնամող յանձնաժողովը դիմել է ընկեր Խանճեանին, որ նա ընդունի Կոմիտասի դագաղը եւ Երեւանում կազմակերպի թաղման արարողութիւնը: Ի հարկէ, Աղասին տալիս է իր համա-

**ՊԵՏՐՈՍ ԱԼԱՐԱՅՏՈՅԵԱՆ
«ԲԱԼՈՒԻ (ԵՒ ՏԱՐԱԾԱՇՐՁԱՆԻ) ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ-
ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ»
ԵՐԳԱՍԱՅ՝
ՍԱՐՕ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ**

Շնորհակալութեամբ ստացանք գաղութիս ծանօթ արուեստաբաններէն Պետրոս Ալաւայտոյեանի ներկայ գործը, որ լոյս ընծայուած է Դրազարկ հրատարակչութեան կողմէ, 2009-ին, Կլենտէյլ, Գալիֆորնիա:

Պետրոս Ալաւայտոյեան բարձր կը գնահատէ բոլոր անոնք, որոնք սատար հանդիսացած են ներկայ գիտաշխատութեան յաջող ելքին: Անոնց շարքին՝ իր շնորհակալութեան յատուկ խօսքն ունի երգասաց Մարօ Նալպանտեանին՝ որ պահպանած է երբեմնի բնիկ բալուցի եւ մշտնջենի անանուն հեղինակներուն աւելի քան 90 կտոր երգերը: Իր շնորհակալութեան յատուկ խօսքն ունի հնագէտ եւ բանահաւաք Փրոֆ. Արուսեակ Սահակեանին ու ազգագրագէտ-երաժշտագետ Փրոֆ. Ալինա Փահլիւսեանին՝ (երկուքն ալ դասախօսներ Երեւանի Կոմիտաս անուան երաժշտանոցէն ներս) իրենց գիտական ցուցմունքներուն համար: Հեղինակը կը գտնէ, թէ իր աշխատասիրութիւնը պիտի ըլլար անկատար եւ անաւարտ, եթէ անոնք իրենց մասնագիտական ներդրումը բերած չ'ըլլային անոր:

Մօտ 446 էջերէ բաղկացող ներկայ աշխատասիրութիւնը դեռեւս 1987-էն սկիզբ առած է հայ Սփիւռքի հայահոծ կեդրոններէն ներս պեղելով մեր նահատակներուն «մատուց-աղաղակը եղող երգերը, որոնք կոչուած էին մնալու հողի ընդերքներու մտերմութեան մէջ առ յաւիտէ: Համաձայն հեղինակին՝ ի կատար ածուած հաւաքածոյին 15-18 տոկոսը երգադարան էր, մնացեալ 80%-ը ձայնագրուած վկայագրան մըն էր, որ իր առաջին մասին մէջ կ'ամփոփէր 7 գրութիւններ, որուն վերջինը բանահիւսական նմոյշներու ստուար մատենաքաղ մը: Երկրորդ մասը կը բաղկանայ Բալուի եւ այլ շրջաններու 72 երգերուն բնագրային եւ

երաժշտական սեղծ եւ մատչելի քննարկումները: Իսկ ինչ կը վերաբերի երրորդ մասին, ան կ'անդրադառնայ գաւառի յատուկ բառերու բացատրութեան, մատենագրութեան, երգերուն տարբերակային ամբողջական համակարգի, նաեւ տեղեկութիւններ կը հարուրդէ երկու խտասալիկներու մասին:

Խիստ հաճութեամբ կ'ընթերցուին Ակնի Ատապազարի Ատանայի (Տաղ առ Կիլիկիա), Արաբկիրի, Բենկանի, Եղեսիայի, Եօզղաթի, Խարբերդի, Ջէյթոնի, Հաճընի, Մարաշի եւ մեր մնացեալ պատմական Հայաստանի գաւառաբարբառով երգուած սիրային-հարսանեկան, օրօրոցային, հովուերգական, պարերգային, գանգատի, տօնական, աշխատանքի եւ այլ ժողովրդական բնոյթի գաւառային երգերը, որոնք ընթերցողները կը տեղադրէ մեր գրաւեալ պատմական հայրենիքը:

Երաժշտական-ազգագրական չիշարժան աշխատասիրութիւն փորձ-վաւերագիրք մը, որ արժանի է մեր անմնացորդ գնահատանքին:

Ա.

**«ՍԵՆՔ ԱԼ ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՐԹԱՆՔ ՆԷ
ԱՅՍ ԱԶԳԻՆ ՎԻՃԱԿԸ ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ»**

ՀԱՅԿ ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

Այժմ թուրքիա կոչուած երկրին մէջ եկուոր թուրքերը բացարձակ տիրապետութիւն հաստատելու համար անհրաժեշտ նկատեցին բնիկ հայ ժողովուրդը ստրկացնել, կրօնափոխ ընելով իրենց մէջ ձուլել, իսկ իր ինքնութեան կառչող մեծամասնութիւնը աքսորել եւ բնաջնջել: Այս նպատակին համար մշակութեամբ պետական ծրագիր, որ ամենավարձ կերպով գործադրուեցաւ՝ յանգելու համար 1915ի լուծմին հասած ցեղասպանութեան:

Բայց, դէպի շրջակայ արաբական երկիրներ աքսորուող շուրջ 2 1/2 միլիոն հայութեան բնաջնջումի ընթացքին, արաբ ժողովուրդի գլխարկութեան շնորհիւ, շուրջ մէկ միլիոն հայեր վերապրելով ապաստանեցան Իրաքի, Յորդանանի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի հիւրընկալ արեւելք: Թրքական դժոխային ծրագրէն ողջ մնացած այս խլիւղները, հիւրընկալ երկիրներուն մէջ հետզհետէ կազմակերպուելով եղան աշխարհատարած սփիւռքին ռահվիրաները լիբանանահայութեան գլխաւորու-

թեամբ: Ծագումնաբան բազմաշերտ այս երկրին մէջ նորահաստատ հայ գաղութը գտաւ իր ինքնութեան պահպանման եւ մշակութիւն ծաղկման յարմարագոյն պայմանները: Տախտակաշէն ու թիթեղաշէն տուններ կառուցելով քեմիքերու մէջ տեղաւորուելէ յետոյ, լիբանանահայ գաղութը սկսաւ մտահոգուիլ ազգային գոյապահպանման հարցով եւ այդ նպատակին իրագործման համար հետզհետէ հիմնուեցան դպրոցներ եւ եկեղեցիներ, կազմակերպուեցան միութիւններ ու կուսակցութիւններ եւ հրատարակուեցան գիրքեր ու թերթեր: Ի հարկէ, այս աշխատանքները ծրագրուեցան եւ իրականացուեցան մտաւորական ղեկավար տարրերու կողմէ, լրացուցիչ գործակցութեամբ ժողովրդական համեստ խաւերէ գործիչներու: Մանկութեան օրերէն կը չիշեմ այդ դասակարգին կարգ մը նուիրեալները, որոնք կը կոչուէին թաւոր Ադա Նորշահեան, Գալուստ Ադա Իմաստունեան, Ջաքարիա Գուլամճեան եւ ուրիշներ, որոնք Հ. Բ. Լ. Միտութեան եւ Հնչակեան ու Ռամկավար կուսակցութեանց համակիրներ կամ

**ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՊԱՅԵԱՆ
«ՊԵՏՔ ԶԷ ՍՈՌՑՈՒԻՆ»**

Յաջորդաբար հրատարակած՝ «Աշխարհագրութեան Դասագիրքերու Շարքին»- (1957-1960), «Ժողովուրդին եւ Հայրենիքին Հետ»- (1983), «Պատմութիւն ՀԲԸՄ-ի»- (1983), «Պատմութիւն Այնթապի Հայոց Գ Հատորի»- (1994), եւ «Յիշատակներու Արահտներով»- (1998) իր նախորդ հինգ գործերուն վրայ կու գայ գումարուելու Երուանդ Պապայեանի նոր գործը, որը լոյս ընծայած է 2009-ին, Լոս Անճելըս:

«Պէտք Զէ Մոռցուին», աւելի քան 203 էջերէ բաղկացած գիրքը նուիրուած է իրենց գրական վաստակով համբաւաւոր գրողներու, ինչպէս՝ Վահան Թոթովենցին, Անդրանիկ Ծառուկեանին, Մուշեղ Իշխանին, Սիմոն Սիմոնեանին, Անդրանիկ Անդրէասեանին, Գերսամ Ահարոնեանին, Նշան Շահինին, յուշագրող դէմքերու, նման՝ Տիգրան ձեպեճեանի, Երուանդ Տէրենցի, Մ.Շամտանճեանի, Տօք. Ռոպերտ ձեպեճեանի, սրտաբան, բժշկապետ Ջաւէն Տոլապճեանի, երգիծանկարիչ Ալեքսանդր Սարուխանի եւ ուրիշներու: Պապայեանի համանուն կործին գործին գլխաւոր յատկանիշը կը կարգէ այն՝ որ վերոյիշեալ գերագանցապէս հանրածանօթ, նուազ ծանօթ եւ ծանօթացման արժանի մտաւորական, մասնագէտ եւ գիտական դէմքերը, եկող նոր սերունդներուն ծանօթացնելու երախտաշատ ճիգը կայ հոն, որ ինքնին մեծապէս գնահատելի ներդրում մըն է հայ մշակութիւն եւ գիտութեան պահպանման եւ տարածման թերի ճանապարհին:

Երախտաշատ ոգիով՝ հեղի-

անդամներ էին, եւ հօրս հետ գործակցաբար յառաջ տարին այդ աշխատանքները:

Անցնող ժամանակին հետ յառաջ եկան աւելի որակաւոր երիտասարդներ, որոնք սերնդափոխութեան ջահը ձեռք առնելով փոխարինեցին այս նուիրեալները: Աճող ու զարգացող երիտասարդներէն ոմանք նոր հորիզոններ փնտրեցին եւ հին սերունդի յետնորդներէն ոմանք նոր Աշխարհի՝ Ամերիկայի լայն կարելիութիւններէն հրապուրուած՝ հոն տեղափոխուեցան, ի շարս անոնց, նաեւ Գալուստ Ադային գերդաստանը: Գալուստ Ադան մտմտութի մէջ ինկաւ: Գերդաստանին գլուխը անցնելու համար երթար Ամերիկա... Ի՞նչ կրնար ընել ինք: Անգլերէն չէր գիտեր եւ ծերացեր էր արդէն: Ունէր լաւ գործ, որ հիմա այլեւս իր տղաքը կը կառավարէին, սակայն ինք հոս տակաւին ընելիք ունէր:

Գացին գերդաստանին երիտա-

նակ Երուանդ Պապայեան, հետեւեալը կը գրէ գրքին բովանդակութիւնը նախորդող էջին վրայ.

«Պէտք է մոռցուին գրականութեան եւ մշակութիւն մարզերու մեր երախտաւորները: Պէտք է մոռցուին նաեւ յուշագրութիւնները Մեծ Եղեռնէն վերապրողներու: Անոնց ստեղծագործութիւնները պէտք է փոխանցուին սերունդէ սերունդ, որպէս երաշխիք հայ ժողովուրդի յաւերժութեան»:

Գիրքը կը բովանդակէ Վաչէ Սեմերճեանի յառաջաբանը, որ հաստատումն է հեղինակ՝ Պրն. Երուանդ Պապայեանի պատգամին.

«Անշուշտ թէ պէտք է մոռցուին, Պրն. Պապայեան»:

Ա.

սաղներէն ոմանք եւ Գալուստ Ադային ջամբած ազգային դաստիարակութեան հիման վրայ մտան ազգային, կուսակցական, կամ լրագրական ասպարէզներու մէջ՝ իրենց ներդրումով մասնակցելով ամերիկահայ կեանքի կազմակերպման: Հակառակ իրեն ուղղուած բազմապիսի հրաւերներուն Գալուստ Ադան չգնաց Ամերիկա, իր մերժումը արդարացնելով, թէ «Մենք ալ Ամերիկա երթանք նէ այս ազգին վիճակը ի՞նչ պիտի ըլլայ...»:

Երեւութապէս ծիծաղելի եւ յանձնապաստան այս արտայայտութիւնը վերլուծելով կը տեսնենք թէ որքան ճշմարտութիւն կայ անոր մէջ: Ինքնագովութիւն թուող այս խօսքին մէջ որքան ինքնագոհութիւն՝ սրտի գոհունակութիւն կայ կատարուած աշխատանքին համար:

Այո՛, ի՞նչ պիտի ըլլար ազգին վիճակը, եթէ Գալուստ Ադայներն ալ Ամերիկա գաղթած ըլլային:

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

**PALM SPRINGS ԱՐԶԱԿՈՒՐԴԻ ԳՆԱՑՈՂ
ՀԱՅՐԵՆԱՎԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ**

Փալմ Սփրինգս գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրոււմ լրիւ կահաւորուած մէկ քնարան, մեծ ցատասեցեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, ջաքուզի, թենիսի խաղաղաշտ, կանաչազարդ փիքնիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Մանրամասների համար հեռաձայնել՝

(818) 246-0125

- Վարձման գներն են՝
- Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝ \$ 400
- Long Weekend-ների համար՝ \$ 500
- Մէկ շաբաթուայ համար՝ \$ 675
- Մէկ ամսուայ համար՝ \$ 1450

ԱՐԱԾԹԷ ԳՕՏՈՒ ԴԵՏՔԵՐՈՎ... (ԻՐԱԿԱՆ ԴԵՊՔ)

ԱՍՏՂԻԿ ԲԱՐԱՍԵՆԱՆ

Միացեալ Նահանգների անցա-
գիր (վիզա) ստանալու համար պէտք
է մեկնել Անքարա:

Օդանաւը հոնդիւնով վայրէջք
կատարեց Անքարայի օդանաւակա-
յանում: Միւրճուած Ապրիլեան մտո-
րումները մէջ, գամուէլ էի աթոռին
ու աշարժացել: Յանկարծ, ուսիս
ձեռքի հպում գագացի: Երբ սթափ-
ուեցի, անուշիկ դէմքով հիւրընկա-
լուհուն տեսայ որ իր քաղցր ժպի-
տով գզուշացում էր ինձ՝ թողնել
օդանաւը:

Օդանաւակայանի շրջափակից
տաքսի վերցնելով ճամբայ ելայ
դէպի նախօրօք ապահոված պան-
դոկը:

- Դուք որտեղի՞ց էք գալիս,
հարցրեց վարորդը:

- Թեհրանից, - պատասխա-
նեցի:

- Դուք եղե՞լ էք Անքարա-
յում:

- Ոչ: Առաջին անգամն է:

- Մեր քաղաքը շատ գեղեցիկ
է: Արժէ, որ տեսնէք: Այսինքն՝
թուրքիան տեսնելու երկիր է, յատ-
կապէս Ստամպուլը: Մեր երկրի
փառահեղ բնութիւնը, մեծ քաղաք-
ների շէնքերը, թանգարանները,
հիանալի տեսարանները, գիշերա-
յին ակումբները եւ հազար ու մի
տեսարժան վայրերը աշխարհի գթո-
սաշրջիկների ուշադրութեան կեղ-
րոնն են դարձել: Պիտի ճանաչէք
թուրքիան:

Լուռ լսում էի: Նա չի գիտէր,
որ առաջին անգամը լինելով ոտք
էի դնում այն հողի վրայ, որը
տասնամեակներ առաջ ներկուէլ էր
սրի ճարակ դարձած ժողովրդիս
անմեղ արիւնով...

Պանդոկ հասնելուն պէս տե-
ղաւորուեցի իմ անունով գրանց-
ուած սենեակը եւ մինչեւ առաւօտ
աչնտեղից դուրս չեկայ:

Առաւօտեան, նախաճաշից յե-
տոյ, դուրս ելայ փողոց: Մտամոլոր
քայլում էի: Փողոցի շէնքերը, խա-
նութիւնները, ծառերը, մարդիկ, ին-
քը՝ քաղաքը եւ ամէն ամէն ինչ
ասես անձանթ-ձանթներ լինէին:

Ինձ պարուրել էր մի տարօրի-
նակ ու անմեկին գզացում, որից չէի
կարողանում ազատուել: Այդ պա-
հին էր, որ մանուկների աղմուկ-
աղաղակ լսեցի: Ուշադիր շուրջս
նայեցի եւ տեսայ ուշագրաւ ցան-
կապատով ու մեծ բակով մի ման-
կապարտէզ, լեփ-լեցուն մանուկնե-
րով, որոնք ուրախ ու գուարթ, այս
ու այն կողմ էին վազուում ու
թուչկոտում: Ակամայից, կանգնեցի
ու սկսէի մանուկներին նայել եւ
ինքս ինձ հետ խօսել. «Արդեօք այս
մանուկներից քանիսի՞ երակների
մէջ է իրենց թրքախօս կամ թրքա-
ցած հայ տատիկների ու պապիկնե-
րի արիւնը հոսում եւ այդ անմեղ
մանուկների քանիսի՞ մեծ պապիկ-
ների կարգադրութեամբ ժողովր-
դիս մշակոյթի անխոնջ մշակներին
բշեցին դէպի կառափնարան՝ գլխա-
տելու, անմահացնելու եւ...»

Հոգեկան ծանր տառապանքի
ընկերակցութեամբ շրջում էի քա-
ղաքում, շրջում ու որոնում էի
անկարելին: Որոնումներս հետ
մէկտեղ խորհում էի, եթէ Անքարա-
յի ճամբաներից գէթ մէկը, միայն
մէկը, լեզու ունենար, քանի-քանի
դրուագներ կը պատմէր մեղք չգոր-
ծած, բայց մահուան դատապարտ-
ուած ժողովրդիս դահիճների ու
յանցապարտների գազանութիւն-

ների մասին:

Անքարայում չորս օր մնացի:
Չորս օրը շատ երկար թուաց:
Մեկնելու օրը, որոշուած ժամին,
օդանաւակայանում էի: Օդանաւը
ճիշտ ժամին թողեց Անքարան:

Օդանաւում գրաւեցի ինձ յատ-
կացուած, լուսամուտին կից, աթո-
ռը եւ սպասում էի, թէ ո՞վ էր
լինելու իմ ուղեկիցը: Շուտով,
աղուամազ մօրուքով մի երիտա-
սարդ մոլլա՝ հոգեւորական, գրա-
ւեց կողքիս աթոռը:

Թուչքից քիչ անց նկատեցի,
որ նա հետաքրքիր նայուածքով էր
աջ ձեռքիս նայում: Սկզբում գար-
մացայ, բայց յետոյ անդրադարձայ,
որ ցուցամատիս եւ ճկոյթիս վրայ
ինքնագրիչով գծուած խաչերն են
գրաւել նրա ուշադրութիւնը (երբ
ուզում եմ մի բան չմոռանալ, կամ
յետոյ վերոյիշել, որեւէ մատիս
վրայ խաչ եմ գծում):

Ինձ թուաց, որ ուղեկիցս գրու-

ցելու ցանկութիւն ունի: Հակառակ
իմ խառնուածքին, որ բոլորովին
քչախօս չեմ, չգիտեմ ինչո՞ւ չցան-
կացայ նրա հետ գրոյցի նստել:
Որպէսզի նրա ուշադրութիւնը չե-
ղեմ, պայուսակիցս դուրս բերեցի
վահան Տէրեանի մի գրքոյկն ու
սկսեցի թրեթել. իբր թէ կարդում
եմ, բայց այդպէս չէր:

Ճաշը մատուցելու ժամանակ
նա սպասարկողի ձեռքից վերցրեց
մատուցարանը եւ քաղաքավարի կեց-
ուածքով մեկնեց ինձ: Շնորհակալու-
թեան պահին նկատեցի, որ նրա
հագուստը տարբեր է իրանցի մու-
սուլման մոլլաների աբայից: Ու-
րեմն, նա թուրք էր:

Ճաշելու ընթացքին, այսպէս
կամ այնպէս, իրար հետ մի քանի
նախադասութիւն փոխանակեցինք:
Խօսում էինք անգլերէնով: Առաջին
հարցը նա տուեց.

- Դուք Անքարա՞ էք մնում:
- Ոչ: Ես վիզայի խնդրով էի
եկել, - պատասխանեցի:
- Մտացա՞ք:
- Այո:
- Առաջի՞ն անգամն է, որ

Անքարա էք գալիս:

- Այո:
- Անքարան իմ սիրած քա-
ղաքն է: Այսինքն իմ ծննդավայրն է:
Եղա՞ք Անքարայի տարբեր մասնե-
րում:

Ապա մի խորհրդաւոր հայ-
եացք գցեց մատերիս գծուած երկու
խաչերին եւ շարունակեց.

- Դուք իրանցի էք, չէ՞:
- Այո:
- Բայց մուսուլման չէք: ձի՞շտ
է:

- ձիշտ էք: Ես քրիստոնեայ եմ:
- Քրիստոնեայ եւ հայ: Ես շատ
շուտ կուսեցի, որ դուք հայ էք:

- Ինչպէ՞ս:
- Երկու ապացոյց կար, առա-
ջինը՝ ձեր՝ մատների վրայ գծուած
խաչերը, որ քրիստոնեայ լինելու
նշանն է, երկրորդը՝ այն գիրքը, որ
դուք ձեռք առաք ու սկսեցիք թեր-
թել: Դա հայերէն տառերով գրուած
գիրք էր եւ ձեր հայ լինելու փաստը:
Նրա խօսքերից յետոյ մի անանց
գարմանք ինձ պարուրեց: «Որտե՞ղ

Շաք.բ էջ 18

NEW YEAR'S DINNER DANCE

AFTER LAST NEW YEAR'S HUGE SUCCESS !!
BEAT ENTERTAINMENT PRESENTS ONE MORE TIME
THE NATION'S MOST EXPERIENCED DJ...

HeartBeat DJ

Thursday December 31st 2009

IMPERIAL PALACE
1175 N. Lake Ave. Pasadena, CA 91104

Doors open 8:00 pm
Incredible show and surprises
Gourmet 20 kinds of appetizers & 3 main courses
Bottle of black or Grey Goose, red or white wine included
Tickets \$100 and \$125

For more Information please contact:
Vasken 818.288.7188 or 818.956.1555
Email: djvasken@yahoo.com

PROUD SPONSORS

PLAYBOY ENERGY DRINK

PAOLO GIARDINI

Gianni Suit Warehouse

Eurasian Automotive

GIORGIO COSANI

MEN'S SUIT OUTLET

SARKIS PASTRY

ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ, ԳԻՒՂԸ, ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

Մեր տոհմը Լոու Նին ազնուական տոհմերից մէկն է: Իր մէջ ունի պահած շատ ականդուծիւններ: Այդ ականդուծիւններից երեւում է, որ նա եկուոր է, բայց պարզ չէ, թէ որտեղից: Թէ եկուոր էլ է, անհերքելի չի շատակարանները ցոյց են տալիս, որ նա վաղուց է հաստատուած Լոու Դսեղ գիւղում:

Իմ հայրը, Տէր Թաղէոսը, նոյն գիւղի քահանան էր: Ամենալաւ եւ ամենամեծ բանը, որ ես ունեցել եմ կեանքում, այդ եղել է իմ հայրը: Նա ազնիւ մարդ էր եւ ազնուական՝ բառի բովանդակ մտքով: Չափազանց մարդասէր ու առատաձեռն, առակախօս ու զուարճաբան, սակայն միշտ ունէր մի խոր լրջութիւն: Թէեւ քահանայ, բայց նշանաւոր հրացանաձիգ էր եւ ձի նստող:

Իսկ մայրս բոլորովին ուրիշ մարդ էր: Երկու ծայրայեղորէն տարբեր արարածներ հանդիպել էին իրար: Մայրս Սոնան, որ նոյն գիւղից էր, սարում աչքը բաց արած ու սարում մեծացած, մի կատարել՝ սարի աղջիկ էր, ինչպէս գիւղացիքն են ասում, մի «գիժ պախրի կով»: Նա չէր կարողանում համբերել հօրս անփոյթ ու շուշուղ բնադուծիւնը, եւ գրեթէ մշտական վէճի մէջ էին այդ երկու հոգին: Այդ էր պատճառը, որ հայրս երբեմն թաքուն տեսնում էր իր գործը: Շատ է պատահել, որ մայրս տանից դուրս է գնացել թէ չէ, ինձ կանգնեցրել է դրանք, որ հսկեմ՝ ինքը ցորենը լցրել, տուել մի որեւէ պակասաւոր գիւղացու կամ սարից իջած թուրքի շալկը:

Իրիկունները, երբ տուն էին հաւաքուում, մայրս անդադար խօսում էր օրուան անցածի կամ վաղուան հոգների մասին, իսկ հայրս, թիւնը տուած՝ ածում էր չոնգուրն ու երգում Քէօրօղլին, Քեարամը կամ որեւէ հոգեւոր երգ:

Այս այս ծնողներից ես ծնուել եմ 1869 թուի Փետրուարի 7ին: մանկութիւնս անց եմ կացրել մեր գիւղում ու սարերում:

Մի օր էլ մեր դրանք մայրս ճախարակ էր մանում, ես խաղում էի, մին էլ տեսանք, քօշերը հագին, երկար մագերով ու միրուքով, երկաթէ գաւազանը չրիկացնելով, մի օտարական անցաւ:

- «Հասիր, դէ կլեկչուն կանչիր, ամանները տանք, կլեկի», ասաւ մայրս:

Խաղա թողեցի, ընկալ ուստի ետեւից կանչեցի: Դուրս եկաւ, որ կլեկչի չէ, այլ՝ մեր ազգականի փեսայ՝ տիրացու Սհակն է: Սկսեցի զրոյց անել: Տիրացուն խօսք բաց արաւ իր գիտութեան մասին:

- Տիրացու ջան, բա ինչ կըլի, մեր գեղումը մնաս, երեխանցը կարդացնես, - ինդրեց մայրս:

- Որ դուք համաձայնուէք, ինձ պահէք, ես էլ կը մնամ, ինչ պէտք է ասեմ, - յայտնեց տիրացու Սհակը:

Գիւղումն էլ տրամադրութիւն կար, եւ մի քանի օրից յետոյ, տիրացու Սհակը դարձաւ Սհակ վարժապետ: Մի օթախում հաւաքուեցին մի խումբ երեխաներ, տղայ ու աղջիկ շարուեցին երկար ու բարձր նստարանների վրայ, եղաւ ուսումնարան, եւ այստեղից սկսեցի ես իմ ուսումը:

Մեր Սհակ վարժապետը մեզ կառավարում էր «գաւազանա երկաթեալ»: Իր երկաթէ գաւազանը, որ հրացանի շամփուրի էր նման, երբեմն ծուռ էր երեխաների մէջըն, ականջները քոքըհան» էր անում եւ մեծ կաղնիների քանոնով շատ լակոտներէ» ձեռների կաշին պլոկում: Ես չեմ կարողանում մոռանալ մանկավարժական այդ տեւորը:

Վարժապետի առջեւ կանգնած երեխան սխալ էր անում թէ չէ՝ սարսափից իրան կորցնում էր, այլեւս անկարելի էր լինում նրանից բան հասկանալ, մէկը միւսից չիմար բաներ էր դուրս տալի: Այն ժամանակ կարմրատակում, սպառնալի չուխի թեւերը ետ ծալելու, տեղից կանգնում էր վարժապետը ու բռնում... Քիթ ու պոռնկն արիւնստ երեխան, գալարուելով, բառաչում էր վարժապետի ոտների տակ, գանգան սրտածմ լիկ աղաչանքներ անելով, իսկ մենք, սիրթնած, նայում էինք ցրտահար ծտերի նման շարուած մեր բարձր ու երկար նստարանները վրայ: Ձարդած երեխային վերցնում էին մէջտեղից:

- Արի, - դուրս էր կանչում վարժապետը հետեւեալին...

Մի երեխայի ուսումնարան դրկելիս, հայրը խրատել էր, թէ՛ վարժապետն ասում է՝ Ասա այք»:

Նա էլ կրկնում է՝ Ասա այք»:

- Տօ շան գաւակ, ես քեզ եմ ասում՝ Ասա այք»:

- Տօ շան գաւակ, ես քեզ եմ ասում՝ Ասա այք»:

Այս երեխայի բանը հէնց սկզբից վատ գնաց, եւ այնքան ծեծ կերաւ, որ մի քանի ժամանակից «ղաշաղ» ընկաւ, տանիքն ու գեղիցը փախաւ, հանդերում էր ման գալի: Բայց մեր Սհակ վարժապետի չարութիւնից չէր դա: Այս տեսակ անասուած ծեծ այն ժամանակ ընդունուած էր եւ սովորական բան էր մեր գիւղական ուսումնարաններում: Գիւղացիներից էլ շատ քչերն էին բողոքում: Այդ ծեծերից ես չկերայ, որովհետեւ վարժապետը քաշում էր հօրիցս, բայց մանաւանդ մօրիցս էր վախենում: Չմոռանամ, որ Սհակ վարժապետին սիրում էին մեր գիւղում եւ մինչեւ օրս յիշում են:

Տասը տարեկան, մեր գիւղից հեռացել եմ Ջալալօղլի, ուր մեծ ու օրինակելի ուսումնարան կար, այդ ժամանակ՝ Լոուում շատ յայտնի Տրգրան վարժապետի» հսկողութեան տակ: Այնտեղից էլ անցել եմ Թիֆլիս, Ներսիսեան դպրոց, որ չեմ աւարտել:

«ՁԱԼ ԵՒ ՌՈՒԴԱԲԷ» ԲԱԼԵՆ ԲԵՍԱԴՐՈՒԵՑ ԲԱՅԱՌԻԿ ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Ն. ՏԵՐԵԱՆ

«Անահիտ Զանբագեան» բալետային ակադեմիան Հոկտեմբեր 4ին կլենտէյլի «Ալեքս» սրահում բեմ հանեց պարսիկ դիւզագներու բանաստեղծ Աբուլ Ղասէմ Ֆերդովսի «Շահնամէ» դիւզագնական էպոսից «Ձալ եւ Ռուդաբէ» հատուածը, որն արժանացաւ հայ եւ օտար հանդիսականների ջերմ գնահատանքին:

«Շահնամէ»ն պարսիկ հարուստ գրականութեան գլուխ գործոցներից է, որն երեք տասնեակ տարիներ տքնաջան աշխատանքի արդիւնքով ծնունդ է առել մեծն Ֆերդովսի հանճարի շնորհիւ, 9րդ դարի վերջերին: Նշելի է որ «Շահնամէ»ի գլխաւոր հերոս Ռուստամ Ձալը համարում է պարսիկ առասպելական այն հերոսը որի անուանը եւ նրա «Հրեղէն» ձիան Ռախշի մասին դեռ հինգերորդ դարում չի շատակել է հայ մեծ պատմիչ Մովսէս Խորենացին: Այսքանը միջանկեալ: Ձալը պատահաբար հանդիպում է հրեշտականման գեղուհի Ռուդաբէին, եւ գանազան հանգրուաններից անցնելով ի վերջոյ ամուսնանում է որի արդիւնքում ծնւում է ապագայ դիւզագուն հերոսը Ռուստամը, որն դառնում է պարսիկ ժողովրդի համար առասպելական պատմութիւն, համնելով պաշտամունքի:

Նշենք որ «Շահնամէ»ի գանազան պատկերներ առանձին-առանձին բեմադրուել են իրանում եւ այլուր, որոնցից չաջողագոյնը պիտի համարել իրանահայ անուանի երաժշտագէտ Լորիս ձգնաւորեանի «Ռուստամ եւ Սոհրաբ»ի առասպել սինֆոնիան: «Ձալ եւ Ռուդաբէ» բալետի հեղինակը տաղանդաւոր պարուսույց եւ բալետամյուստը Անահիտ Զանբագեանն է, որն հարազատօրէն ստեղծել եւ բեմ է հանել բալէն, միշտ հաւատարիմ մնալով Ֆերդովսու ստեղծագործական ոգուն եւ արեւելեան ժողովուրդների սովորոյթներին: Պատմիչների հիանալի ասմունքները թմբուկների ու թմբիկ հարուածները հարազատօրէն դիտողին ներկայացրին Ֆերդովսու ստեղծած «Շահնամէ»ի այս հատուածը եւ էպոսի հերոսների կերպարները

Պարսիկ մեծ բանաստեղծ Ֆերդովսին

Եւ նրանց ներաշխարհը: Յիրաւի «Ձալ եւ Ռուդաբէ» բալէտի բեմադրութիւնը բացառիկ երեւոյթ եղաւ մեր գաղութի գեղարուեստի պատմութեան մէջ եւ մեծապէս գնահատուեց հայ եւ պարսիկ մտաւորականների, լրագրողնի եւ միւս հանդիսականների կողմից:

Ձեռնարկի աւարտին բեմ հրաւիրուեց բալէտի հեղինակ, վաստակաւոր պարուսույց Անահիտ Զանբագեանը եւ շնորհակալութիւններ յայտնեց բալէտի հիւր մասնակիցներին, ակադամիայի սաներին եւ այն բոլորին, որոնք որեւէ կերպ օգնել եւ օժանդակել են սոյն ձեռնարկի բեմադրութեանը:

Ծանօթ «Շահնամէ» Պարսկերէն կը նշանակէ «Արքայապա-տում»:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
 Enclosed a check for (one year)
 * \$50,00 for USA
 * \$60,00 (second class), \$ 75,00 (Air Mail) for Canada.
 * \$85,00 (second class), \$ 125,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----
 Address: -----
 City: ----- State:----- Zip Code:-----
 Country: -----
 Tel :----- Fax :-----

833 W. Glendale Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու և մանուկներու Բայթոփորաքթիք բուժում:
 Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօդային և մկանային ցուեր:
 Ինքնաշարժի վթարի ետեւանքով պտտուած
 վնասուածքներու բուժում:

Ձեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՈՍԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ԴԱԳԱՂԸ

Ժան Նոյի հետ հարցազրույցի ընթացքին Ազնաուուր հետեւեալը կը պատմէ մօրը մասին.

«Մայրս չէր մտածեր մահէն փախուստ տալու մասին, ան կը փախչէր իբրեւ միակ փրկուածը իր ընտանիքին: Եւ անկասկած ան եւս պիտի սպաննուէր, եթէ հրաշքով մը չհանդիպէր հօրս՝ Միշային: Ան ունէր վրացական անձնագիր: Այդ անձնագիրը ազատեց զանոնք: Արդարեւ, թուրք անհամար զինուորներու հանդիպելով հանդերձ, անոնց կեանքը խնայուեցաւ պարզապէս իրենց քաղաքացիութեան պատճառով, որովհետեւ Միշա կ'ըսէր՝ թէ ինք ամուսնացած էր այդ երիտասարդ աղջկան հետ:

Անոնք միասին քալած են մինչեւ Սեւ Օղով, ուր ֆրանսական եւ իտալական նաւեր կային ծովուն բացերը: Ֆրանսացի նաւաստիները հրահանգ ստացած էին խարխուխ չնետել նաւահանգիստին մէջ, այլ կրնային իրենց նաւերուն մէջ ընդունիլ միայն անոնք, որոնք կրնային լողալով հասնիլ իրենց նաւերուն: Իտալական նաւ մը, նշմարելով ցամաքը գտնուող մարդոց պահատանքը, խարխուխ է: Այսպիսով, հայրս եւ մայրս ազատած եւ գացած են Թեսաղոնիկէ (Յունաստան), ուրկէ շարունակած են իրենց ողիսակաւնը մինչեւ Փարիզ: Իր ողջ կեանքին ընթացքին մայրս ողբաց ու լացաւ իր մեռելները: Իր ամբողջ կեանքին ընթացքին մայրս չի չարչարանքները. ես պիտի չմոռնամ իր տառապանքը»: Ազնաուուր աւելցնելով կ'ըսէ. «Հարկ է, որ աշխարհ ճանհնայ մեր գոյութիւնն ու տառապանքը: Միայն այն ատեն է, որ մեր կիները պիտի դադրին հաւատալէ, թէ ամէն անգամ որ երկրաշարժ մը ցնցէ Թուրքիան, այդ մեր նահատակն երուն աճիւններն են, որոնք կը խլրտին հողին ներքեւ»:

Իսկ հօրը սխալին պատճառով, մօրը աղջիկութեան մականունին՝ Պաղտասարեանին՝ Փափագեանի փոխուելուն աւելցնութեամբ մօր զգացումներով այնքան տպաւորուած է Ազնաուուր, որ իր յուշերուն մէջ տեղ մը կը գրէ. «Քանզի, ժամանակին կացութեան, թուղթը հանելուց, հայրս մոռանում է մօրս ազգանունը՝ Պաղտասարեան, եւ տալիս է միտքն եկած առաջին ազգանունը՝ Փափագեան: Ինչը մօրս անընդհատ ասել էր տալիս.

«Շնորհակալ եմ, դու յաջողացրիր ծնողներին թաղել երկրորդ անգամ»:

Այլ առիթով մը Ազնաուուր նորէն պիտի գրէր. «Մայրս ամբողջ կեանքին ընթացքին մեղադրեց հայրս եւ ամէն անգամ արցունքոտ աչքերով ըսաւ.

«Մնողներս, եղբայրներս, քոյրերս կորսնցուցի հայկական ջարդի ժամանակ: Տասնհինգ տարեկան էի: Այդ օրուրնէ սաղին երբեք զիրենք չեմ տեսած, ոչ ալ լսած՝ իրենց մասին: Եւ դուն քու մոռացկոտութեամբդ եւ անփութութեամբդ երկրորդ անգամ անյայտացուցիր զիրենք իմ կեանքէս»:

Այս եւ այլ պատճառներով է, որ Շարլ Ազնաուուր պարտք զգաց յօրինել ու երգել «Լա մամա» երգը, այդքան զգայուն եւ ցաւալի բառերով ու երաժշտութեամբ՝ ողբերգաքնարերգական մեղեդիով: Իսկ մօրը անհուն յաջողը օրն իսկ, Ազնաուուր համերգ ունէր: Իրեն շատ դժուար էր երգել «Լա մամա»-ն, ուստի ան կ'երգէ արցունքն աչքե-

րուն ու գունդ մը կոկորդին, ինչպէս ինք՝ Ազնաուուր կը գրէ:

«Լա մամա» երգի խօսքերու հեղինակն է Ռոպէր Կալ (ծանօթ երգչուհի Ֆրանսի հայրը), իսկ երաժշտութեան յօրինումը՝ Շարլ Ազնաուուրի:

Այստեղ կարելի չէ զանց առնել Ազնաուուրի յուշերուն մէջ գրի առնուած տարագրեալի գաւակ, իր պարագաները կորսնցուցած ըլլալու հետեւեալ յիշողութիւնները. «Տէր Զօր. գերեզմանոց մէկուկէս միլիոն հարազատներին, ազգականներին, նախնիներին՝ թալանուած, բռնաբարուած, մորթուած յանուն ցեղի, յանուն հաւատի, յանուն ինչի՞՝ իրականում, հարցնում եմ ձեզ:

Յանուն էնվէրների ու Թալէ-աթների, ոճիրի այդ փաշաների, անհաւատ ու անօրէն մարդասպանների, որ իրենց քիմքով էին մեկնաբանում Ղուրանը, որը սակայն չի արդարացնում այդ արիւնով արարքները: Թալէ-աթը միակ մեծ ոճրագործն է մնացել, որի արձանը դեռ ցցուած է Թուրքիայի հրապարակներից մէկում»:

«Բո՛ւստ անցաւ, սրիկաներ, չկարողացաք ինձ խփել: Ես կամ ումնում եմ յիշողութեամբ մարդ, ինչքան էլ դա դեռ ոմանց դուր չգայ: Այդուհանդերձ ես թուրք ժողովուրդի երդուեալ թշնամին չզարձայ, եւ այսօր իմ երազն է գնալ մօրս ծննդավայրը, բայց... բայց... բայց»:

Ազնաուուրի հոգին տեսական խռովող բան մը կար դէպի իր արմատները թրթռացնող, գրգռող եւ տանջող, այդ իսկ պատճառով իր յուշերուն մէջ ան պիտի գրէր. «Ինչու՞ եմ դարձել այն, ինչ կամ: Իմ կողմից ես համոզմունք ունեմ, որ մի ձայն էր պէտք, որ ինչեցնէր, թէ հայ ժողովուրդը գոյութիւն ունի դեռեւս, հակառակ այն ամէնի, ինչ նա ապրել է եւ կրել, ցեղասպանութիւն, որոնք նախը գերադասեցին մի ժողովուրդի արիւնից, ժընճելի եւ չյարգուած այլ պայմանագրեր, պետական շահեր, ասուածներ, Խ.Ս.Հ.Մ.-ի (Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութիւններու Միութիւն,- Ա.Գ.) թաթը դնելն արիւնաքամ Հայաստանի վրայ, երկրաշարժը, Ղարաբաղի հարցը, Թուրքիայի կողմից դրուած շրջափակումը: Ես խորապէս համոզուած եմ, որ այդ ձայնը ես եմ: Ինչու՞ ես, ոչ թէ ուրիշ մէկը: Այդ հարցին Աստուած միայն կարող է պատասխանել»:

Շարլ Ազնաուուր մաս կը կազմէր Ֆրանսայի նախագահ Ժաք Շիրաքի Հայաստան տուած պաշտօնական այցելութեան պատուիրակութեան, 30 Սեպտեմբերի 1 Հոկտեմբեր 2006-ին, ուր Շաբաթ, Սեպտեմբեր 30-ին Ազնաուուրի երեւանեան համերգով բացումը կատարուեցաւ Ֆրանսայի մէջ Հայաստանի տարուան:

Ազնաուուր Հայաստան այս այցելութեան ընթացքին Միծեռնակաբերդի համալիրին մէջ Հայաստանի Օփերայի եւ պալէի թատրոնի նուագախումբին եւ երգչախումբին հետ ձայնագրած է երկու երգ՝ «Ils sont tombes» եւ «Ave Maria»: Աշխարհահռչակ երգիչին դուստրը՝ Քաթիա Ազնաուուր, նոյնպէս մասնակցած է այդ ձայնագրութիւններուն:

Այստեղ Ազնաուուր եւս կը ներ-

ձայնութիւնը: Սակայն Բերիայի երեւանեան գործակալները այդ մասին հարցրում են նրան: Միւս օրը Բերիան հեռախօսող կապուած է Աղասու հետ եւ ասում.

- Աղասի՛, լսել եմ, որ Փարիզից ինչ-որ հոգեւորական, ինչ-որ տէրտէր ես բերում երեւանում թաղելու համար, ես կտրականապէս արգելում եմ. հեռագրիր, թող չուղարկեն, մենք հոգեւորականներին թաղելու համար գումարներ չունենք:

Այս դէպքից Խանջեանը անասման յուզուել ու վրդովել է, անպատեհ է համարել ինքը հեռագիր տալ, խնդրել է, որ Ալազանը (ամուսինը) հեռագիր տայ: «Ես ցաւով նրա խնդրանքը կատարեցի, բայց տայ Աստուած, որ հեռագիրը ուշ տեղ հասնի, եւ Կոմիտասի դին ետ չուղարկեն, ասել է Ալազանն ու անելացրել. Խեղճ Աղասի, դու տեսնում ես, Մարո Չան, թէ ինչպիսի պայմաններում է աշխատում այդ պայծառ մարդը:

Աստուծու յաջողութեամբ այդպէս էլ լինում է: Յաջորդ օրը Ալազանը կենտրոն է գնում՝ իմանալու հեռագրի պատասխանի մասին: Խանջեանն ուրախ-ուրախ նրան ցոյց է տուել հեռագրի պատասխանը՝ «Նաւը երբ օր է դուրս է եկել եւ գտնուում Միջերկրական ծովում. այն Բաթումիում կը լինի Մայիսի 17-19ին: Ես դարձնել չենք կարող» (ստորագրուած) Կոմիտասին խնամող յանձնաժողով»:

Իսկ, երրորդ տարբերակը կը նկատեմ Արշակ Չօպանեանին Գէորգ Արք. Սուրենեանցին գրած նամակին՝ «Յետ Գրութեան առաջին Խանջեանը թուլութիւնը, ուր կը կարդանք.

«Մեր ողբացեալ Կոմիտաս Վարդապետի մարմնոյն Հայաստան փոխադրութեան եւ հայ հողին մէջ հանգչելուն մասին մեր փափաքը պիտի կատարուի. ես այդ մասին գրել էի պ(րն.) Աղասի Խանջեանին եւ խօսեցայ հոս պ(րն.) Շահվերտեանին: Այս վերջինէն իմացայ - ինչպէս եւ Ռուբէն Թերլեմեզեանի մէկ նամակէն - թէ Խորհ(րդային) Հայաստանի կառավարութիւնը որոշած է արտօնել մեծ երաժշտի մարմնոյն Հայաստան փոխադրութիւնը եւ թէ ան պիտի հանգչի «Պանթէոն»ին մէջ, մեծ հայերու հանգստավայրը»:

Լ. Բերիային ղրկուած Աղասի Խանջեանի հեռագրի երրորդ բաժնի 6-րդ պարբերութեանէն յայտնի կ'ըլլայ որ, Արշակ Չօպանեանին նամակը գրուած Աղասի Խանջեանին բաւականին կանուխ է եղած, քանի որ այդ հարցը Հայաստանի Կ(Բ)Պ կենտկոմի բիւրօն 20-2-1936ին քննարկած եւ հետեւեալ որոշումը արած է- «Ի պատասխան Կոմիտասի Կոմիտէի խնդրանքի, հնարաւոր համարել թոյլատրել Փարիզում վախճանուած երգահան Կոմիտասի դին փոխադրել՝ էրիւանում յուղարկաւորելու համար, կազմակերպելով դա Խորհրդային երգահանների միութեան գծով: Դնել հաստատման ՀԿ(Բ) Պ ԱԿ կ(ոմիտէ)ում»:

Ճիշդ էր, որ Աղասի Խանջեան

(Շարլու մակերի 3)

կայանայ բանաստեղծի քերթողական աշխարհով. «Լէ էմիկրան»ի մէջ ան կ'արտացոլացնէ

իր հոգեկան հարազատ աշխարհը, մեզի կը բերէ կարօտ, արցունք, տառապանք եւ ազգի ազատութեան տենչ. մէկ խօսքով՝ հայու վիճակը կը դրսեւորէ խոր ու առինքնող թրթռացումներով, հայ սիրտի տրոփով:

Ութը երգ պարունակող ձայ-

վանեցի հաւատացեալ համայնավար մըն էր. սակայն, միաժամանակ ալ՝ վանեցի անկործան արմատներով ազգային գորեղ գիտակցութեան տէր հայ մը:

Որքան կարելի էր, Խանջեան այս երկու հակադիր գաղափարախօսութիւններու համերաշխ ներդաշնակութեամբ մը վարեց ու առաջ տարաւ իր յոյժ պատասխանատու պաշտօնը: Գործելակերպ մը, ազգային շահերու հետապնդման եղանակ մը, որ ուշ կամ կանուխ պիտի բախէր համայնավարութեան մայր երակին:

Աղասի Խանջեանի պարագային ընդհարումը աւելի կանուխ պիտի պատահէր քան՝ ուշ:

1935ին Խանջեան պատուուած էր Խորհրդային Միութեան բարձրագոյն Լենինի շքանշանով:

Աղասի Խանջեան ոգիով ու սրտով կը փափաքէր իրականացնել Կոմիտաս Վարդապետի աճիւնին Հայաստան փոխադրումը:

Տակաւին մնալով Աղասի Խանջեանին հետ, Միհայ Զերագի աճիւնին Հայաստան փոխադրութեան հետ կապ ունեցող հետեւեալը գրուագր ներկայացնեմ, զոր Տիկ. Բիւրակն Զերագ պատմած էր.

«Ես մի բան գիտեմ, որ մայրս Խանջեանի հետ շատ լաւ յարաբերութիւններ է ունեցել: Նոյնիսկ հանդիպել ենք երբոր Գիւմրուս դրամադիկ թատրոնը եկել էր Էստեղ (Երեւան) հիւրախաղերի: Մենք էլ եկանք, որովհետեւ մայրս նաեւ աշխատել է Գիւմրիի թատրոնում որպէս հաշուապահ: Ես էլ մօրս հետ եկայ Երեւան: (Զերագենք Գիւմրի կը բնակէին):

Բեմադրութեան օրը ուսանական թատրոնի հղտեղ, յատուկ մայրս հանդիպեց Խանջեանին: Յատուկ նա էլ մօտեցաւ եւ մօրս հետ խօսեց: Կարծեմ էլի էդ թուերի մօտ էր: Յետոյ, մի մոռացէք որ, Աճեմեանների ընտանիքի հետ Խանջեանը մօտ է եղել. դրանք բոլորը վանեցիներ են: Աճեմեան Մկրտիչը եղել է հօրս ամուսնութեան կնքահայրը: էջմիածնում են ամուսնացել, եւ իմ կնքահայրը նա՛եւ»:

Այս տրուած ծանօթութեամբ յստակ կը դառնայ թէ՛ ինչու՞ հարց չէ եղած Միհայ Զերագի աճիւնին Հայաստան փոխադրութիւնն ու ըստ կարգին, իր հարազատներուն կողմէ կանոնաւոր կերպով թաղուելը, այդ ալ իր բարերարութեամբ կառուցուած դպրոցին բակին մէջ:

Արշակ Չօպանեանին նամակով արտայայտուած տեղեկութիւնը, որ երրորդ տարբերակ կոչած էի, կը շարունակուի եւ կը վերջանայ իրաւ ազգային, պարզ ու բարի մարդու ըղձանքով, որ կարծեք ծանօթ չըլլալով համայնավար վարչական մեքենային, Երեւանի ՀՕԿ-ի կեդրոնական վարչութեան նախագահէն կը խնդրէ որ Կոմիտաս վարդապետի դազաղը նախքան երեւան հասնիլը էջմիածին տարուի, Միաբանութեան կողմէ ամբողջացուի թաղման կարգը ու ապա յանձնուի կառավարութեան:

Յիշելու էր զայիպանց գեղեցիկ է եւ բովանդակալից: Այդ երգը՝ հայ տարագիր որդւոյն կեանքն է:

ՈՂԲ. ՍԵՐՈՔ ԳԱԼԹԱԳԵՏԱՆԻ ԼՈՅՍ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Միտի մօրաքոյր՝ Տիկին Մա-
րի Գալթագճեան, Գալթագճեան
ընտանիքի թանկագին անդամներ՝
Վազգէն, Շաւարշ, Ճոնի եւ Թալին,
սգակիր հարազատներ եւ բարե-
կամներ:

Սրտի անհուն կսկիծով եւ
խորագգաց զգացումներով ստացայ
մահուան գոյժը մեր սիրելիցեալ
ազգականի՝ ողբ. Տիար Սերոք Գալ-
թագճեանի, մահ, որ յետ, կարճա-
տեւ հիւանդութեան պատահեցաւ
Ուրբաթ, 18 Դեկտեմբեր 2009ին,
Պաթօն Ռուսի մէջ:

Ինչքան պիտի փափաքէի անձ-
նապէս փութալ ներկայ գտնուելու
համար յուղարկաւորութեան արա-
րողութեան, սրբազան շարական-
ներու երգեցողութեամբ եւ մեր
հայրերու յաւիտենական կեանքի
մասին յուսադրող աղօթքներու կա-
տարումով ձեզ հետ միասին գինք
կարենալ ուղեկցելու համար մին-
չեւ իր վերջին հանգրուանը. սա-
կայն, ցաւօք, այդ կարելի չեղաւ
ապահովել գործնական ահաբիւն
դժուարութիւններու եւ ժամանա-
կի խիստ սահմանափակուած ու-
թեան պատճառով: Ուստի, փոխան
ներկայութեան կը ջանամ ի խորոց
սրտի ցաւակցական անկեղծ խօս-
քով մը վկայութիւն տալ այն
մասին, որ հանգուցեալը իսկապէս
արժէքաւոր եւ սիրուած անձ մըն
էր, հայ ընտիր մարդու, հօր, մեծ
հօր, անկեղծ ազգականի եւ նուի-
րական ազգայինի մը ամենաբարձր
արժանիքներով, որուն իմ եւ ըն-
տանեացս կողմէ գլխահակ կը փո-
խանցեմ իմ համակ սէրն ու համակ-
րանքը, բայց եւ արտասուայեղձ
վերջին հրաժեշտը:

Միտի բարեկամներ, երբեմն
մեր շրջապատին մէջ արժէքաւոր
մարդիկ իրենց լուռ ներկայու-
թեամբ, իրենց ապրած կեանքով ու
կեցուածքով, իրենց նկարագրին,
անհատականութեան եւ արժէքին
մասին առանց բառերու կամ աւե-

շատ բան կը վկայեն: Արեւի մը պէս
անոնք կը փայլին իրենց ընտանի-
քին եւ գիրենք շրջապատող ընկե-
րութեան մէջ: Անոնք նման չեն այն
մութ մոլորակներուն, որոնց լու-
սաւորութիւնը միայն արեւով կը
պայծառաւորուի: Անոնք լոյս չեն
արտացոլեր, այլ հրաբորբ աստղե-
րու պէս իրենց ընդերքէն կը ստեղ-
ծեն լոյսը, հոգիի խորքէն գայն կը
սփռեն իրենց շուրջը շուրջը, Աս-
տուծոյ եւ մայր բնութեան կողմէ
օժտուած առաքիլութիւններով՝
իրբերել աղբիւրը լոյսին: Այսպիսի
մարդիկ, ահաւասիկ, որպիսին ան-
տարակոյս ողբ. Սերոք Գալթագճ-
եանն էր, ցաւակցական նեղլիկ նա-
մակի մը սահմաններուն մէջ դիւ-
րին չէ ներկայացնել, գայն գնահա-
տել, արտայայտուիլ անոր պա-
տումներուն, մտածումներուն, ըն-
տանիքին ու շրջապատին նկատ-
մամբ կատարած ծով ծառայու-
թիւններուն մասին:

Այո, սիրելիներ, շատ դժուար
է խօսքերով մեկնաբանել հանգուց-
եալի օրինակելի բնութիւնն ու
բնաւորութիւնը, նշել իր անձին
մէջ մարդկային արժանիքներու
հարստութիւնը, ամենակարեւորը՝
ազգային-մշակութային արժէքնե-
րուն եւ գաղափարական կառուցնե-
րուն, որ բառերով արտայայտ-
ուիլ, միտքարկելու ո՞ր մէկ նախա-
դասութիւնը կազմել: Գրել անձ
մըն էր բարի՝ բաւարար չէ: Գրել
հաւատացող մըն էր ազգին ու
նուիրեալ ծառայող մը անոր
մշակութային եւ գաղափարական
կազմակերպութիւններուն՝ քիչ է:
Գրել աննման կամ հաւատարիմ
ազգական մըն էր՝ գոհացուցիչ չէ:
Եւ վերջապէս ի՞նչ խօսիլ հանգուց-
եալի արժանի յիշատակի մասին,
երբ մէկ կողմէ ապրումներս արտա-
յայտելու համար բառերուն անզօ-
րութիւնը կը զգամ, իսկ միւս
կողմէ հանգուցեալին կորուստը

ծանրորէն կը ճնշէ հոգիս եւ սուգը
իր սեւ քողով կը ծածկէ ու կը սեղմէ
ցաւոտ սիրտս:

«Մահը մերն է, մենք՝ մահի-
նը» կ'ըսէ Հայոց անմահական բա-
նաստեղծ Յովհաննէս Թումանեա-
նը: Արդարեւ, որքան ալ տիեզերա-
կան եւ անխուսափելի ըլլայ մահ-
ուան օրէնքը՝ Արարչէն որոշուած
ամէնուս համար, ուշ կամ կանուխ,
բաժանումը կեանքէն, սիրելիներէն
ու շրջապատէն, միեւնոյնն է, խո-
րին տիրութիւն մը կ'աւթէ: Ապ-
րողներու համար հորիզոնը դեռ
այնքան զեղեցիկ է, տիրական եւ
փարթամ է կեանքը իր անզուգա-
կան զեղեցիկութեամբ: Սակայն մի-
թէ ակնթարթ մը չէ այս բոլորը՝
հաշուուած օրերու եւ տարիներու
սահմանափակում մը ժամանակի
այն համեմատութեան հետ, որ
անհուն է ու կը գերազանց մեր
մտքի ու տրամաբանութեան բոլոր
սահմանները: «Մահը մերն է, մենք
մահինը» մեր ծնած օրէն իսկ մեր
ապրած ամէն մէկ օրը երթ մըն է
դէպի մահուան տիեզերական գաղտ-
նիքը:

Հակառակ այս իրողութեան,
ինչքան ալ վաղանցում եւ սահմա-
նափակ է մարդկային մեր կեանքը
այս աշխարհի վրայ, իւրաքանչիւր
անհատ միտքամանակ ամբողջ տի-
եզերք մըն է, իր մէջ կրելով
մասնիկ մը աստուածային արար-
չագործ շունչէն: Իւրաքանչիւր ոք
եւ մեզմէ ամէն մէկը Աստուծոյ
դիմաց կը ներկայանան իբրեւ
անհամեմատելի արժէք մը, ան-
կորնչելի եւ անխորտակելի հոգե-
ւոր ներկայութիւն մը: Ընդհատ
համար է, որ քրիստոնէական կրօնը
մեզի յոյս կու տայ նիւթականէն
վեր, մահուան ընդմէջէն եւ մահ-
ուընէ ալ այն կողմ հաւատալու
յաւիտենական կեանքին:

Հանգուցեալը՝ ողբ. Սերոք
Գալթագճեան, իր կեանքին ուրախ,
ինչպէս նաեւ դժուար կամ ցաւոտ
օրերուն, ինքզինք իր սիրելիներով
եւ ընտանիքի անդամներով՝ իր
կողակցին հետ, սքանչելի գաւակ-

ներով ու թոռներով միշտ շրջա-
պատուած գտաւ. մարդկային ու
հայրական սէրը որ անոնց տուաւ,
անոնցմէ աւելիով ստանալու եր-
ջանկութիւնը ունեցաւ Աստուծոյ
իրեն շնորհուած կեանքի բոլոր
օրերուն՝ մինչեւ իր հուսկ շունչը:

Մահուան եւ բաժանումի այս
տիուր առիթով, անձնապէս իմ եւ
ընտանեացս անունով, խորագգաց
ցաւակցութիւններ կը յայտնեմ ող-
բացեալի այրիին եւ մեր սիրելի
մօրաքոյր Մարիին, Տէր եւ Տիկ.
Վազգէն եւ Հայկօ Գալթագճեանին
եւ զաւակներուն, Տիար Շաւարշ
Գալթագճեանին եւ զաւակներուն,
Տէր եւ Տիկ. Ճոնի եւ Սօսի Գալ-
թագճեանին եւ զաւակներուն, Տէր
եւ Տիկ. Կարպիս եւ Թալին Մար-
գումանեանին եւ զաւակներուն, Տէր
եւ Տիկ. Սարգիս եւ Նորա Գալ-
թագճեանին, Օրդ. Անթառամ Գալ-
թագճեանին, Տիկ. Լուսին ճուն-
տուրեանին եւ զաւակներուն, Տէր
եւ Տիկ. Պօղոս եւ Ազատուհի Մու-
թաֆեանին եւ զաւակներուն, Տիկ.
Եսթեր Գալթագճեանին եւ զաւակ-
ներուն, Տիկ. Ալիս Գալթագճեանին
եւ զաւակին, անխտիր բոլոր մեր-
ձաւորներուն, ազգականներուն եւ
բարեկամներուն:

Երանի անոր, որ իր ետին կը
ձգէ մեծ թիւով անկեղծ բարեկամ-
ներ ու քաղցր յիշատակներ:

Երանի անոր որ իր ետին կը
ձգէ անսակարկ ծառայութիւն ու
անհամար բարի գործեր:

Թող Տէրը լուսաւորէ ողբ.
Սերոք Գալթագճեանի բարի հոգին
եւ իր յիշատակը անթառամ ու
անմոռաց պահէ բոլորիս ջերմ
զգացումներուն, անհատական եւ
հաւաքական պայծառ գիտակցու-
թեան մէջ:

Բարով երթաւ դէպի կեանքը
յաւիտենական Սերոք քեռայր,
անունդ բարի, յիշատակդ միշտ
թող նուիրական ըլլայ՝ անոյշ մարդ:
Խորագգաց վշտակցութեամբ
եւ աղօթքով՝

Արէլ Քինյ. Մանուկեան
Հոգեւոր Հովիւ Զուիցբերիոյ Հայոց

ԱՐԱԾԹԷ ԳՕՏՈՒ ՅԵՏՔԵՐՈՎ...

Շարունակուած էջ 15-էն

եւ ինչպէ՞ս է ծանօթացել հայ գրերի
հետ», հարցրի ինքս ինձ:

- Ներողութիւն, կարելի՞ է ձեզ
մի հարց տալ, հարցրի:
- Խնդրեմ: Լսում եմ ձեզ:
- Հետաքրքիր է իմանալ, ինչ-
պէ՞ս էք հայերէն տառերը սովորել:
- Ինչպէ՞ս եմ հայերէն տառե-
րը սովորել, - կրկնեց նա եւ ասաց.
- Հայերէն տառերը սովորել եմ մօրս
արծաթէ գօտու վրայ փորագրուած
տառերից, այսինքն՝ ձեր այբուբե-
նից: Անշուշտ, մօրս ջանքերով:
- Այդ լսելուն պէս ողջ հու-
թիւնս լցուեց տարօրինակ գար-
մանքով:

Նա աչքերիս մէջ կարդալով
դա, ասաց.

- Մի գարմացէք, հիմա, կը
պատմեմ եղելութիւնը:
- Եւ սկսեց պատմել.
- Դուք արդէն գիտէք, որ երբ
հայ ու թուրքի միջեւ ծագած
ընդհարումները սրուեցին, հետե-
ւանքն ահաւոր էր: Հագարաւոր հայ
ու թուրք կոտորուեցին: Որպէսզի
այդ բախումները ծայրայեղութեան
չհասնեն, Օսմանեան պետութիւնը
յարմար գտաւ հայերին աւելի ապա-
հով վայրեր տեղափոխել: Բնական
է, որ այդ ընթացքում տեղափոխու-
ած հայ պատահեցին եւ բաւական
թուով երեխաներ որբեցան: Որ-
բուկները մէջ կային նաեւ հայեր,

եւ տեղացի թուրքերը շատերին
տէր կանգնելով, որդեգրեցին ու
մեծացրին նրանց, փրկելով աղէ-
տից ու ոչնչացումից:

Արձանացած՝ լսում էի թուրք
մոլլայի խօսքերը: Նրա իւրաքան-
չիւր արտասանած բառն ասես մի
մի մուրճ դառած, զարկուած, հա
զարկուած էր ուղեղիս, եւ սուած
այրող ցաւը, անչափելի կսկիծով
կրծում էր հոգուս պատերը:

Ուկոնք էի բարձրաձայն ճչալ,
որ այն ինչ ասում է՝ սուտ է, սուտ,
թուրքի սուտ...

Յետոյ սկսեցի խորհել՝ արդ-
եօք թուրք մոլլայն հաւատացած էր
իր խօսքերին, թէ՞ ինձ էր անտեղ-
եակ ու չիմար հայ համարում:

- Ինչպէս մայրս է պատմում,
- շարունակեց նա, մեծ հօրս հօր եւ
մեծ մօրս մոր ընտանիքները շատ
մտերիմ դրացիներ են լինում: Մեծ
մօրս մօր ընտանիքի անդամներն
անհետանում են եւ նրանցից 8-9
տարեկան մի աղջնակ է մնում
միայն՝ Սաթօ անունով: Մեծ հօրս
հօր ընտանիքը, թացքներով նրան,
չի թողնում, որբերի խմբերի հետ
քշեն դէպի «ապահով որբանոց-
ներ»: Հարեւաններից գաղտնի, նրան
պահում մեծացնում են: Սաթօն
Պաթօն, 16 տարեկանում ամուսնա-
նում է մի ճանաչուած վաճառակա-
նի տղայի հետ: Ամուսնութիւնից
չորս տարի յետոյ ունենում է երկու

աղջիկ՝ Ֆաթիմա եւ Մասում անուն-
ներով: Ֆաթիման իմ մեծ մայրն է,
իսկ ես՝ նրա դստեր՝ Մարիամի
որդին: Ուրեմն, ես ձեր հեռու
ազգականն եմ...

Իսկ գօտու պատմութիւնը...

Ինչպէս ասացի՞ գօտու վրայ
փորագրուած են ձեր այբուբենն ու
նաեւ՝ Հայկանոյշ Գալթագճեան 1884
թ.: Մայրս ենթադրում է, որ դա
պատկանում է իր մօրենական տոհ-
մին, մեծ հաւանականութեամբ՝ իր
մօրը: Երեւի մայրս բաւական աշ-
խատանք է տարել մինչեւ կարողա-
ցել է տառերը սովորել:

Նա պատմում էր, որ մի ան-
գամ Ստամպուլում ոսկերչի խա-
նութ է մտնում: Այնտեղ աչքն
ընկնում է սեղանի վրայ դրուած
օրաթերթի վրայ: Թերթը գրաւում
է նրա ուշադրութիւնը, քանի որ
գօտու վրայ փորագրուած եւ օրա-
թերթի տառերը նոյնն են լինում:
Խանութպանից խնդրում է հայե-
րէն տառերն ու համապատասխան
հնչիւնները լատիներէնով գրել իր
համար: Խանութպանը կատարում է
նրա խնդրանքը:

Այդ օրուանից մայրս սկսում
է գօտու վրայ փորագրուած տառե-
րը եւ ոսկերչի գրածը իրար հետ
համեմատելով ճանաչել հայերէն
գրերը: Եւ այդպիսով կարողանում
է գօտու վրայ կարդալ՝ «Հայկա-
նոյշ Գալթագճեան»:

Շատ փորք էիր, բայց յիշում
եմ, որ մայրս ինձ սովորեցնում էր՝
աշխատում էր փոխանցել նաեւ ինձ,

իսկ դա հօրս դուր չէր գալիս: Մի
բան էլ ասեմ՝ չեմ կարողանում այդ
գրերը մօրս նման արտասանել:
Ախր շատ դժուար է...

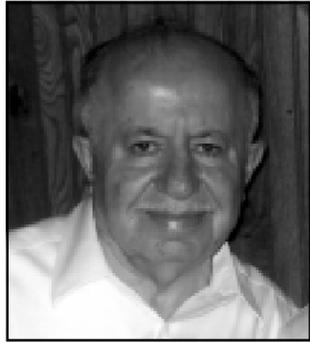
Երբ նա իր պատմութիւնն էր
պատմում, ես լուռ ու մուկ լսում
էի նրան... բայց... բայց սիրտս,
հոգիս ու ողջ էութիւնս ալեկոծուել
էին այդ պարզ, բայց առեղծուածա-
յին ու ցաւաբեր պատմութիւնից:

Նրա խօսքից յետոյ, մտքերս
գնացին դէպի շատ հեռուները՝
մինչեւ 1915-ը: Եւ սկսեցի խորհել,
թէ ինչպէս է հայի արիւնը, թէ կողո-
մի կաթիլ, ժամանակը ձեղքելով,
հասել երիտասարդ թուրք մոլլա-
յին ու հոսում է նրա երակների մէջ:
Օհ, հայի ճակատագիր...

Օղանաւը վայրէջք կատարեց:
Անցազրի ստուգման բաժանմուն-
քի արարողութիւնից յետոյ հրա-
ժեշտ տուեցինք իրար ու ամէն
մէկս իր ձամբան գնաց...

Այդ տարօրինակ հանդիպու-
մից տարիներ են անցել: Յաճախ
յիշում եմ աղուամագ մօրքուով,
Չահել, թուրք մոլլային: Յիշում եւ
սրտումս խոր շատ խոր ու այրող
ծակոց եմ գգում: Ու... անարցունք
լաց լինում եաթաղան տեսած ժո-
ղովրդիս ու նրա այն հատորիկների
համար, որոնց արիւնը, ժամանակի
սահանքի հետ մէկտեղ, թուրքիայի
չորս ծագեցում, ոլոր-մոլոր ճամ-
բաներ կտրելով ու թրքանալով,
հասել է նոր սերնդին պատկանող
թուրք մոլլաներին: Այս ցաւի
մոմուրն անչափելի է...

ՄԱՐԱԶ

ՍԵՐՈՒԲ ԳԱԼԹԱԳՃԵԱՆԻ
(Ծննդալ Դամասկոս՝ 1929-ին)

Սրտի դառն կակիծով կը գուժենք մեր ամուսնույն, հօր, աներհօր, եղբոր եւ հարազատին՝ ՍԵՐՈՒԲ ԳԱԼԹԱԳՃԵԱՆԻ մահը, որ պատահեցաւ Ուրբաթ, 18 Դեկտեմբեր 2009-ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուզարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, 21 Դեկտեմբեր 2009, կէսօրէ առաջ ժամը 11-ին, Պաթոն Ռուժի Ս. Կարապետ Հայց. Առաք. Եկեղեցւոյ մէջ, որմէ ետք հանգուցեալին մարմինը ամփոփուեցաւ եկեղեցւոյ զերեզմանատան ընտանեկան դամբարանին մէջ:

- Սգակիրներ՝ Այրի Տիկ. Մարի Գալթագճեան, Պաթոն Ռուժ, ԱՄՆ
- Տէր եւ Տիկ. Վազգէն Գալթագճեան եւ զաւակունք, Պաթոն Ռուժ, ԱՄՆ
- Տիար Շաւարշ Գալթագճեան եւ զաւակունք, Պաթոն Ռուժ, ԱՄՆ
- Տէր եւ Տիկ. Ճոնի Գալթագճեան եւ զաւակունք, Պաթոն Ռուժ, ԱՄՆ
- Տէր եւ Տիկ. Կարպիս Մարգումանեան եւ զաւակունք, Լափլաս, ԱՄՆ
- Տիկ. Եսթեր Գալթագճեան եւ զաւակունք, Սուրիա
- Տիկ. Ալիս Գալթագճեան եւ զաւակը, Սուրիա
- Օրդ. Անթառամ Գալթագճեան, Պաթոն Ռուժ, ԱՄՆ
- Տիկ. Լուսին ճոնստուրեան եւ զաւակունք, Լիբանան
- Տէր եւ Տիկ. Պողոս Մուլթաֆեան եւ զաւակունք, Պաթոն Ռուժ, ԱՄՆ
- Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Գալթագճեան Պաթոն Ռուժ, ԱՄՆ
- եւ համայն ազգականներ եւ հարազատներ:

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ՍԵՐՈՒԲ ԳԱԼԹԱԳՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ հետեւեալ ընկերները իրենց վշտակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցալի այրիին՝ Տիկ. Մարի Գալթագճեանին եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, մասնաւորաբար Տէր եւ Տիկ. ընկ. Վազգէն Գալթագճեանին:

- Առ այդ փոխան ծաղկեպսակի «Մասիս»ի ֆոնտին կը նուիրեն.
- Տէր եւ Տիկ. Աւօ եւ Անի Ղարիպեան \$100
- Տէր եւ Տիկ. Ռաֆֆի եւ Թալին Ղարիպեան \$100
- Տէր եւ Տիկ. Կարօ եւ Մարալ Ղարիպեան \$100
- Տէր եւ Տիկ. Վարդան եւ Ծովիկ Քէօրօղլեան \$100
- Տէր եւ Տիկ. Կարօ եւ Անի Պէքարեան \$100
- Տէր եւ Տիկ. Վահէ եւ Մարօ Աջապահեան \$100
- Տօքթ. եւ Տիկ. Համբիկ եւ Նաիրա Սարաֆեան \$100

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Avenue
Pasadena, CA 91107

Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով:

Հետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝
(626) 398-0506

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀ

ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ
(200 ՀՈԳԻԻ ՀԱՄԱՐ)

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA

ՀԵՌԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

Ուրբաթ Դեկտեմբեր 18ին, 2009 Լուիզիանայի Պաթոն Ռուժ քաղաքին մէջ իր մահականացուն կնքած է հաւատաւոր Հ.Մ.Մ.ական, հայրենասէր եւ շրջանի նորահաստատ հայ գաղութի հիմնադիրներէն՝ սիրուած ազգային՝

ՍԵՐՈՒԲ ԳԱԼԹԱԳՃԵԱՆ

որուն յուղարկաւորութիւնն ու թաղումը տեղի ունեցած է Երկուշաբթի 21 Դեկտեմբեր, 2009, Պաթոն Ռուժի մէջ:

Այս տխուր առիթով մեր խորագրաց վշտակցութիւնները հանգուցեալի այրիին՝ Տիկին Մարիին եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն, մասնաւորաբար իր զաւակին Ս.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական Վարչութեան անդամ Տէր եւ Տիկ. ընկ. Վազգէն եւ Հայկուհի Գալթագճեանին, եղբոր՝ Տէր եւ Տիկին Սարգիս եւ Նորա Գալթագճեանի, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկ. ընկ. Պողոս Մուլթաֆեանին
Ս. Դ. Հ. Կ. Արեւմտեան Ամերիկայի Վարիչ Մարմին

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ՍԵՐՈՒԲ ԳԱԼԹԱԳՃԵԱՆԻ մահուան տխուր առիթով Ս.Դ.Հ.Կ. Լուիզիանայի «Ժիրաչր Մուրատ» մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորագրաց ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հանգուցեալի այրիին՝ Տիկին Մարիին, զաւակներուն, մասնաւորաբար շրջանիս ատենապետ եւ Կեդր. Վարչութեան անդամ Տէր եւ Տիկին ընկ. Վազգէն Գալթագճեանին եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն:

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ՍԵՐՈՒԲ ԳԱԼԹԱԳՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ Ս.Դ.Հ.Կ. «Փարամագ» մասնաճիւղի վարչութիւնը իր վշտակցութիւնը կը յայտնէ հանգուցալի այրիին, ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, մասնաւորաբար Տէր եւ Տիկ. ընկ. Վազգէն Գալթագճեանին:

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ՍԵՐՈՒԲ ԳԱԼԹԱԳՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ Ս.Դ.Հ.Կ.ի Կլենտէյլի «Արսէն Կիտուր» մասնաճիւղի վարչութիւնը իր վշտակցութիւնը կը յայտնէ հանգուցալի այրիին, ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, մասնաւորաբար Տէր եւ Տիկ. ընկ. Վազգէն Գալթագճեանին:

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՐԱՆԵԱՆԻ մահուան տխուր առիթով Հայ Ամերիկեան Խորհուրդը (ՀԱԽ) իր վշտակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի ընտանեկան համայն պարագաներուն, մասնաւորաբար Տէր եւ Տիկ. Արմէն եւ Ռիթա Պարանեանին:

ԻՋԷՔ, ԿՈՌԻՆԿՆԵՐ ՏԻԳՐԱՆ ԱԲԱԳԵԱՆ

- Կռունկներ բարի, բարի Կռունկներ, Այդ ո՞ւր էք գնում այդպէս երանով, Երանի ես էլ ունենամ թելեր, Չեր իսկ երանով թռչէի սիրով:
- Անցնելով սարեր ու ձորեր անտակ Գասնէի իմ սուրբ հողը հայրական, Թելաբաց իջած կարօտով անյազ՝ Ծնրադիր եկած փարուէի Գրան:
- Արցունքն աչքերիս, յետոյ շրջէի, Համբոյր բաշխելով քարիմ ու քփիմ, Կռունկներ բարի, ձեզ էլ կանչէի, Որ իջնէք մե՞նակ ինձ հետ միասին:
- Մի բուռ է այսօր հողս հայրենի, Իմ ժողովրդի հետ մի բուռ մնացած, Գիտեմ, սրտաբաց ձեզ էլ կ'ընդունի, Իջէք կռունկներ, իջէք թելաբաց:

»ՅՈՅՍ ԵՒ ՀԱԲԱՏ« ԳՐՔԻՑ ԱՅՍՊԷՍ ՍՊԱՌՈՒԵՍ ՏԻԳՐԱՆ ԱԲԱԳԵԱՆ

- Չեռքիս ափերը երբեք չեմ փակել. Քէն չեմ ունեցել պահած իմ հոգում, Ունեցածս հանել, նուիրել, Ինձ համար ոչինչ չեմ պահել կեանքում:
- Երբ իմ եղել մշտապէս կեանքում, Ընկածի միշտ էլ թել, թիկունք դարձել, Թէ ցաւ ունենայ պահած իր հոգում, Եղբոր պէս ելած իմը համարել: Թէ ինչ կը լինի եւ ուր կը
- հասնեմ Թո՛հ ու բո՛հի մէջ այս դաժան կեանքի, Գիտեմ, որ մի օր պիտի սպառուեմ, Փակելով յաւետ աչքերս խորունկ:
- Հոգ չէ, թող այսպէս միայն սպառուեմ, Իմ մաքուր հոգու այս նուիրումով, Ոչ թէ լուռ ու մունջ գնամ ու կորչեմ Ողջ ունեցածս ինձ հետ տանելով:

MISSION *Wine & Spirits* **Everyday Low Prices!**

UNBEATABLE DEALS!

HUGE SELECTION!

<p>Grey Goose Vodka</p> <p>21⁹⁹</p>	<p>Roberto Cavalli Vodka</p> <p>29⁹⁹</p>	<p>Kaufman Soft Vodka</p> <p>79⁹⁹</p>	<p>Stolichnaya Elit Vodka</p> <p>41⁹⁹</p>	<p>Ketel One Vodka</p> <p>16⁹⁹</p>			
<p>Johnnie Walker Blue Label</p> <p>114⁹⁹</p>	<p>Johnnie Walker Black Label</p> <p>18⁹⁹</p>	<p>Dewar's 12 Years</p> <p>16⁹⁹</p>	<p>Jack Daniel's Whiskey</p> <p>14⁹⁹</p>				
<p>Hennessy XO Cognac</p> <p>104⁹⁹</p>	<p>Hennessy VSOP Cognac</p> <p>32⁹⁹</p>	<p>Remy Martin XO Cognac</p> <p>94⁹⁹</p>	<p>Don Julio 1942 Tequila</p> <p>77⁹⁹</p>	<p>Patron Silver Tequila</p> <p>29⁹⁹</p>			
<p>Ciroc Vodka</p> <p>16⁹⁹</p>	<p>Johnnie Walker Gold Label</p> <p>44⁹⁹</p>	<p>Corzo Silver</p> <p>29⁹⁹</p>	<p>Russian Standard Vodka 1.75L</p> <p>18⁹⁹</p>	<p>1800 Silver or Reposado</p> <p>16⁹⁹</p>	<p>Bacardi Light or Gold Rum</p> <p>9⁴⁹</p>	<p>Cazadores Reposado</p> <p>19⁹⁹</p>	<p>Hennessy Paradis Extra Cognac</p> <p>449⁹⁹</p>

1785 E. Washington Blvd.
Pasadena, CA 91104
(626) 794-7026
Open Monday—Saturday
9 am - 8 pm

825 W. Glenoaks Blvd.
Glendale, CA 91202
(818) 242-0683
Open Monday—Saturday
9 am - 8 pm

*This ad expires on 12/31/09 • We reserve the right to limit quantities • Sales tax excluded • Prices subject to change without notice • No CCs
All items are 750ml in size unless specified.